

Hankasalmi

Hyvän arjen kunta.

KHALL 3.12.2018 § 272

KVALT 10.12.2018 § 43

Hankasalmen kunnan talousarvio 2019 ja taloussuunnitelma 2020-2022

1	LÄHTÖKOHDAT	4
1.1	Hankasalmen kunnan strategia 2018 – 2021	5
1.2	Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät	5
1.3	Taloussuunnitelman laadinnan perusteet	9
1.3.1	Väestön määrä	9
1.3.1	Työllisyys	12
1.3.2	Vastuualueiden käyttötalous	13
1.3.3	Verotus	13
1.3.4	Yhteistyömahdollisuudet kuntien välillä	14
1.4	Talousarvion sitovuus	14
1.5	Taloussuunnitelman tavoiteasetanta	15
2	TALOUSSUUNNITELMAN YHTEENVETO	16
2.1	Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	16
2.2	Tiivistelmä vastuualueittain	18
2.3	Käyttötalous	25
2.3.1	Yhteenveto käyttötalouden talousarviosta	25
2.4	Rahoitus	26
2.5	Henkilöstö	27
2.6	Investoinnit	27
3	KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA	28
3.1	Keskusvaalilautakunta	28
3.2	Tarkastuslautakunta	29
3.3	Kunnanhallitus	30
3.3.1	Keskus- ja luottamushenkilöhallinto	31
3.3.2	Yleishallinto	33
3.3.3	Maaseutu- ja työllistämispalvelut	34
3.4	Perusturvalautakunta	36
3.4.1	Hallinto	36
3.4.2	Sosiaalipalvelut	36
3.4.3	Vanhuspalvelut	39
3.4.4	Terveyspalvelut	43
3.5	Sivistyslautakunta	46
3.5.1	Hallinto	46
3.5.2	Koulutuspalvelut	47
3.5.3	Hyvinvointipalvelut	49
3.5.4	Varhaiskasvatuspalvelut	52
3.6	Ympäristölautakunta	55
3.6.1	Talon palvelut	56
3.6.2	Konsernin kiinteistöhallinto	59
3.6.3	Vihertoimi ja jätehuolto	61
3.6.4	Infrapalvelut	62
3.6.5	Vesihuoltolaitos – kirjanpidollinen muu taseyksikkö	63
3.7	Rakennus- ja valvontalautakunta	66
3.8	Toimenpideohjelma taseen alijäämän kattamiseksi	68
4	LASKELMAT	69
4.1	Kunnan tuloslaskelma	69
4.2	Kunnan rahoituslaskelma	70
5	INVESTOINTISUUNNITELMA 2019-2023	71
6	HENKILÖSTÖSUUNNITELMA 2019-2022	74
7	KUNNAN TUKI YRITYSTOIMINNALLE	79
8	AVUSTUKSET TALOUSARVIOSSA 2019	80
9	KULJETUSKUSTANNUKSET	81
10	KONSERNIN TYTÄRYHTIÖT	81
10.1	Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	81
10.2	Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	82
10.3	Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	83
10.4	Kiinteistö Oy Vuokrahanaka	84

1 LÄHTÖKOHDAT

Kuntalain 110 §:ssä todetaan:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käytötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Edellä 3 momentissa säädettyä alijäämän kattamisvelvollisuutta sovelletaan myös kuntayhtymiin. Tämän ohella lain voimaantuloa määrittävissä pykälissä määritetään muun muassa:

148 § Alijäämän kattamista ja arviointimenettelyä koskevat siirtymäsäännökset

Edellä 110 §:n 3 momentissa säädettyä velvollisuutta kattaa kunnan taseeseen kertynyt alijäämä sovelletaan ensimmäisen kerran tilikauden 2015 tilinpäätöksessä taseeseen kertyneeseen alijäämään.

Sen estämättä, mitä 110 §:n 3 momentissa säädetään velvollisuudesta kattaa kunnan taseeseen kertynyt alijäämä, alijäämän tulee olla katettu viimeistään tilikauden 2022 tilinpäätöksessä, jos kunnan taseeseen kertynyt alijäämä on tilikauden 2015 tilinpäätöksessä yli 500 euroa asukasta kohden.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen kuntalain 65 §:n 3 momentin säännöksiä taloussuunnitelman yhteydessä alijäämän kattamiseksi päätetyistä yksilöidyistä toimenpiteistä sovelletaan vuoden 2016 loppuun.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä koskevan 118 §:n 1 ja 3—5 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran tilikautena 2017 ja 2 momenttia ensimmäisen kerran vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos alijäämää ei ole katettu tilikauden 2020 tilinpäätöksessä. Edellä 2 momentissa säädettyssä tapauksessa arviointimenettelyä sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos alijäämää ei ole katettu tilikauden 2022 tilinpäätöksessä. Vuosina 2015 ja 2016 erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63 a §:ää ja sen perusteella annettua asetusta.

Arviointimenettelyä kuntayhtymässä koskevaa 119 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2015 taseeseen kertyneeseen alijäämään, jos alijäämää ei ole katettu tilikauden 2020 tilinpäätöksessä.

1.1 Hankasalmen kunnan strategia 2018 – 2021

Hankasalmen kunnan tehtävä (missio)

Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua, kasvaa, kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä, yrittää ja harrastaa.

Visiomme

Hankasalmi on hyvän arjen kunta

Arvomme:

Vastuullinen, osallistava ja turvallinen

Päämäärät, joiden kautta arvomme ja tavoitteemme toteutuvat ovat:

1. Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi

Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta.

2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.

3. Hankasalmi vastuullisena omistajana

Luovomme turhasta sekä tasapainotamme taloutta harkitulla omaisuuden myynnillä – jäljelle jäävän omaisuuden kohdalla keskitymme sen vastuulliseen hoitoon

4. Voimaannuttava Hankasalmi

Elinvoimaisuuden saavutamme yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa

Strategia mukautuu koko ajan muuttuvaan toimintaympäristöön. Strategian visio, missio, arvot ja päämäärät ohjaavat talousarvion tavoiteasetantaa koko strategiakauden ajan. Talousarviossa vuosittain päivitetään strategian mukaiset tavoitteet ja vuoden 2019 talousarvio on ensimmäinen talousarvio, jossa näin tehdään. Tilinpäätöksissä vuosittain seurataan kyseisten tavoitteiden toteutumista. Vuoden 2018 tilinpäätökseen strategiaseuranta on kuitenkin siis laadittava vielä erikseen.

1.2 Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät

Hankasalmen kunnan 1990-luvulle saakka vahvana säilynyt taloudellinen tilanne heikkeni ajanjaksolla 1996–2000. Kuluvan vuosikymmenen alussa toteutettiin muun muassa kunnan vuokratulojen yhtiöittäminen ja valtion sekä kuntien välistä tulonjakoa tarkistettiin, mikä johti etenkin vuonna 2003 mutta myös vuonna 2004 ylijäämäisiin tilinpäätöksiin.

Tuon jälkeen kunnan taloudellinen tilanne heikkeni uudelleen. Vuosina 2005 - 2007 tehtiin alijäämäiset tilinpäätökset. Vuosien 2008 - 2010 tilinpäätökset olivat kuitenkin selkeästi ylijäämäisiä, kunnan talouden tasapainottamistoimenpiteet onnistuivat ja taseeseen syntynyt alijäämä saatiin katetuksi. Vuoden 2011 talousarvio oli laadittu ylijäämäiseksi, mutta sosiaali- ja terveystoimen menojen kasvu – erityisesti erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun menojen kohdalla – johti selkeästi yli miljoonan euron alijäämäiseen tilinpäätöstoteumaan. Kyseiset seikat ovat olleet keskeisimpiä seikkoja Hankasalmen kuntatalouden vaikeuksiin tuosta lähtien.

Vuoden 2012 talousarvio otti huomioon tulevaisuuden kuntatalouden haasteet. Valtion leikkaukset peruspalvelujen valtionosuuksista ja kiinteistöveron poisto verotulotasausjärjestelmästä leikkasivat

Hankasalmen kunnan tulo-rahoituksesta yli 800 000 euroa. Lisäksi edellä jo mainittu lastensuojelun menojen kasvu vuoden 2011 kuluessa heijastui käyttötalouden menoihin myös vuonna 2012. Tämän vuoksi hallinnon rakenteita ja palvelujen tuottamistapoja tarkasteltiin vuoden 2012 talousarvioon ja esimerkiksi kunnan johtamisessa siirryttiin yhden johtajan organisaatioon. Lisäksi korotettiin verotuksen ja esimerkiksi vesilaskutuksen tasoa, jotta keskeiset palvelut kunnassa kyettäisiin turvaamaan.

Talouden haasteet johtivat kuitenkin siihen, että tilinpäätös 2012 painui hivenen alijäämäiseksi. Vuonna 2013 alijäämä oli jo lähes 1,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2014 alijäämää kertyi lisää myös yli miljoona euroa. Poikkeuksellisen isojen lastensuojelu- ja erikoissairaanhoidon kulujen ohella selittävä tekijä alijäämäisille vuosille on ollut se, että käytännössä peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaaminen on jatkunut vuodesta 2012 saakka. Huolimatta alijäämistä talouden tasapainottamiseen tähtäävät toimet oli aloitettu jo noina vuosina.

Vuodelle 2015 laadittiin selkeästi ylijäämäinen talousarvio, joka lopulta toteutui 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäisenä. Tuloksessa on huomioitava kertaluonteinen testamenttivarojen tuloutus. Vuonna 2016 saavutettiin merkittävästi ylijäämäinen tilinpäätös, eli 1,55 miljoonaa euroa. Keskeisenä talouden tasapainotusvuonna henkilöstön palkattomien vapaiden ja/tai lomautusten kautta saavutettiin useamman sadan tuhannen euron tulosvaikutus ja testamenttivarallisuutta vanhuspalvelun rakennemuutoksiin käytettiin 150 000 euroa. Käytännössä vuoden 2016 tulos johti siihen, että talouden tasapainottaminen eteni kattamissuunnitelmaan nähden etupainotteisesti ja vuodelle 2017 voitiin tehdä niukasti ylijäämäinen talousarvio, joka myös toteutui ja tavoiteltua ylijäämää hivenen suurempana.

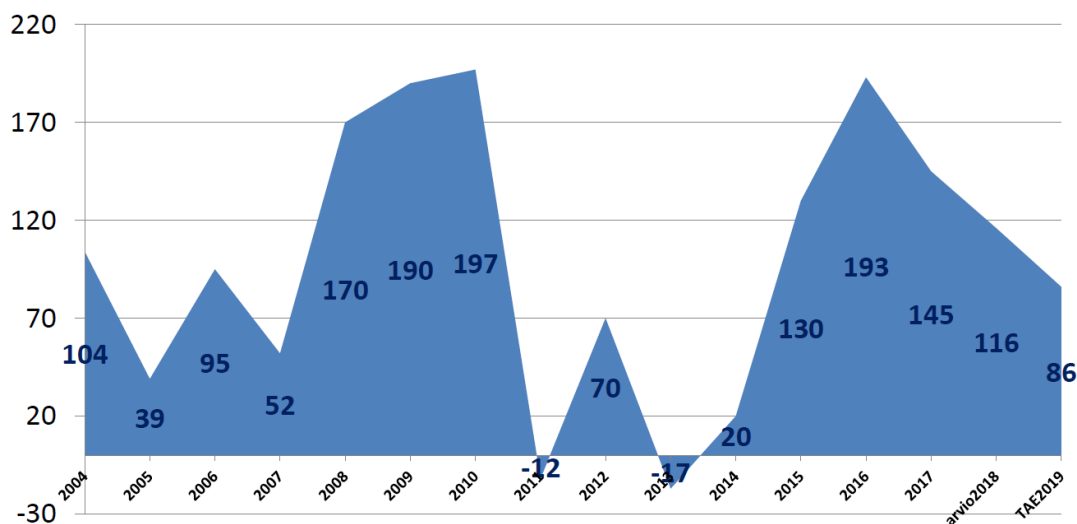
Talouden tasapainotuksessa ollaan tähän saakka onnistuttu ja vuoden 2018 tilinpäätöksessä taseessa ollut kattamaton alijäämä tulee näillä näkymin katetuksi, mutta se vaatii vuonna 2018 sähköomaisuuden myyntivoittoa noin 1,4 miljoonan euron edestä. Tulevat vuodet ovat puolestaan hyvin haasteellisia käyttötalouden osalta, koska kuntakentän verotulojen kasvu on huomattavasti odotettu pienempää koko Suomessa ja kunnissa, joissa väestö vähenee, valtionosuuksien määrä laskee samanaikaisesti huomattavasti.

Peruspalvelujen valtionosuuksiin on myös vuoden 2011 hallitusohjelman jälkeen tehty leikkauksia toistuvasti. Käytännössä vuoden 2018 loppuun mennessä Hankasalmella tehtyjen ratkaisujen myötä on vuositasolla kadonnut yli 1,5 miljoonaa euroa rahoituspohjasta vuoden 2011 tasoon peilaten. Ja tässä arviossa on huomioitu väestön väheneminen ja siitä on jo vähennyttävä vuoden 2017 kilpailukyky sopimuksen tuoma leikkaus valtionosuuksiin, joka samassa suhteessa pienentää kunnan menoja. Tuloverotuksen osalta yhden prosenttiyksikön korotus kun merkitsee hieman yli 0,5 miljoonan euron tulolisäystä Hankasalmella, niin valtionosuusleikkausten vaikutusten merkitys on kunnan taloudelle suuri. Edellä mainitun ohella kiinteistöveron poisto verotulotasausjärjestelmän piiristä pienensi kunnan valtionosuuksien määrää pysyvästi noin 300 000 eurolla.

Käyttötalouden tasapainottaminen vaatii vuotuisen toimintakatteen nousun painamista keskimääräisestikin noin 0,5 %:n tasolle tulevina vuosina. Lisäksi kunnan kokoon nähden mittava koulukeskushanke johtaa selkeisiin uusiin talouden tasapainotustarpeisiin jo taloussuunnitelmavuosina. Lähtökohta kunnassa on kuitenkin, että olemassa olevat palvelut on kyettävä turvaamaan ja niitä on tilojen uudisrakentamisella ja peruskorjaamisella tuettavakin, jotta kunta on houkutteleva asuin- ja yritysraikakuntana nyt ja tulevaisuudessa. Vuoden 2019 talousarvio on hivenen alijäämäinen, mutta taloussuunnitelmavuosina nyt syntyvä alijäämä tulee katetuksi. Se vaatii kuitenkin selkeitä muutoksia taas kerran palvelurakenteissa, joita taas sote- ja maakuntauudistuksen myötä pitäisi kuitenkin myös syntyä.

Vuoden 2019 talousarvio on laadittu alijäämäiseksi, eli hieman yli 350 000 euroa, jotta palvelut voida turvata nykytasollaan. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä taseessa ollut vanha alijäämä tulee kuitenkin katetuksi. Vuoden 2019 kevään aikana laaditaan vuoteen 2025 ulottuva Hankasalmi-ohjelma kunnan talouden tasapainoa turvaamaan. Siinä huomioidaan suurten investointien aiheuttaman vieraan pääoman kulut sekä ennakoitavissa oleva rahoituspohja sote- ja maakuntauudistuksen jälkeen.

vuosikate % poistoista

Kuva: Hankasalmen kunnan vuosikate %:a poistoista

Kuntatalouden katsotaan olevan terveellä pohjalla, jos vuosikate kattaa poistot säännöllisesti 100 %:sti. Talous on puolestaan kriisissä, jos vuosikate painuu negatiiviseksi. Hankasalmen kunta eli 2010-luvun alun mitä suurimmassa määrin vedenjakajalla, jossa tarvittiin selkeitä toimia, joilla estettiin talouden kriisiytyminen. Valtionosuusjärjestelmän muutos, joka otti huomioon väestön sairastavuuttakin sekä erikoissairaanhoidon menojen tasaantuminen yhdessä kunnan omien talouden tasapainotustoimenpiteiden kanssa ovat johtaneet käyttötaloutta tervehdyttäneeseen kehitykseen vuodesta 2015 lukien.

Suunta on ollut oikea, mutta muutos ei ole vielä riittävä, koska vuosina 2019-2022 tulos nyt arvioitavissa olevalla rahoituspohjalla voi painua negatiiviseksi ilman uusia rakenteellisia ja/tai toiminnallisia muutoksia tai kertaluonteisia myyntituloja. Toisaalta talousarvio- ja taloussuunnitelmakaudella on kuitenkin luotava sellaista kehityskulkua kunnassa, jolla estetään muuttotappion kasvua väestössä ja vahvennetaan siten rahoituspohjaa. On uskallettava luoda uusia tiloja ja investoitava tulevaisuuteen käyttötalouden tasapainotuksen keskelläkin.

Kuntatalouteen ja kunnan tulevaisuuteen vaikuttaa voimakkaasti asukkaiden määrä kunnassa. Hankasalmella väkiluvun laskua saatiin hillittyä ennen taantumaa positiivisen muuttoliikkeen kautta. Tätä kehityskulkua tai vähintään nykyisen muuttotappion hillintää synnytetään nyt uudelleen esimerkiksi Niemisjärvellä Pienmäen alueen rakentamisen vaatimusten monipuolistamisella ja investoinneilla lasten ja nuorten palvelujen tiloihin. Keski-Suomen ja Jyväskylän seudun työllisyys on selkeästi kohentunut ja maakunnan taloudessa on nousua, joten positiiviselle kehitykselle on olemassa hyvä pohja. Kunnan omilla strategisilla linjauksilla palveluverkostoon tuetaan positiivista väestötavoitetta.

Syntyneiden määrä kunnassa oli vuosina 2007-2013 korkeampi kuin muutoin 2000-luvulla, vuosina 2014 - 2015 seurasi osin tästäkin syystä vähenemä syntyneissä ja nyt vuosina 2017 ja 2018 on toteutunut kunnassa sen nykyhistorian pienin syntyneiden määrä. Osaltaan kyse on myös koko Suomessa tällä hetkellä vallitsevasta poikkeuksellisesta trendistä syntyneiden määrän suhteen. Tilanne tulee onneksi normalisoitumaan syntyvien määrän osalta, mutta se kuitenkin on todettava, että vielä vuosi 2019 näyttää tällä hetkellä erittäin huolestuttavalta syntyvien määrän suhteen. Vuonna 2017 kuolleiden määrä on myös poikkeavan suuri, koska muutamana aiempina vuonna tuo määrä on ollut normaalia pienempi. Luontainen väestön vähenemä oli siis siksikin kunnan nykyhistorian suurin vuonna 2017, mutta ei tulevana taloussuunnitelman vuosina onneksi ole vuoden 2017 kaltainen. Jo vuonna 2018 on kuolleiden vuotuinen määrä on palautumassa alle 100 henkilön selkeästi.

Työttömyysaste Hankasalmella painui vuonna 2008 parhaimmillaan vain noin 8 %:iin. Kyseinen kehityskulku oli sekä kuntalaisten hyvinvoinnin että kunnan talouden kannalta erittäin positiivinen asia. Maailman talouden kriisiytyminen näkyi jo vuonna 2009 työttömyyden vähittäisenä nousuna ja siitä eteenpäin työttömyys on ollut koko Keski-Suomessa huolestuttava ongelma. Nyt vuonna 2017 työttömyyden taso on pitkästä aikaa selkeässä

laskussa ja tilanne näyttää positiiviselta myös tulevaisuuden suhteen. Syyskuussa 2018 työttömien määrä painui Hankasalmella ensimmäisen kerran alle 10 % kymmeneen vuoteen. Sekä väestön määrän kehittymisestä että työttömyydestä on omat lukunsa jatkossa tässä talousarviokirjassa.

Lainakanta oli vuoden 2012 lopussa 4,61 miljoonaa euroa, mikä teki asukasta kohden 845 euroa. Lainakannan kasvua hillittiin ennen 2010-luvun alkua, millä varauduttiin tulossa oleviin mittaviin investointeihin. Vuosina 2008 – 2009 mittavin investointimeno oli Aseman koulun peruskorjaus. Vuosille 2010 - 2012 sijoittui kunnan yksi mittavimmista lähivuosien yksittäisistä investoinneista, eli jätevedenpuhdistamon rakentaminen ja siirtolinjojen vetäminen Niemisjärveltä uuteen puhdistamoon.

Vuosina 2013 – 2014 valmistuivat Aseman Pikkukoulun ja Niemisjärven koulun peruskorjaukset, päiväkodin rakentaminen Niemisjärvellä koulun yhteyteen sekä vanhusten palvelutalon (Kotiranta) rakentaminen kirkonkylään. Ne eivät vielä ole kasvattaneet pitkäaikaista lainakantaamme merkittävästi, koska palvelutalo Kotirantaa lukuun ottamatta investoinnit toteutettiin lyhytaikaisilla kuntatodistuslainoilla. Kokonaisuudessaan vieraan pääoman määrä taseessa siis nousi jo merkittävästi.

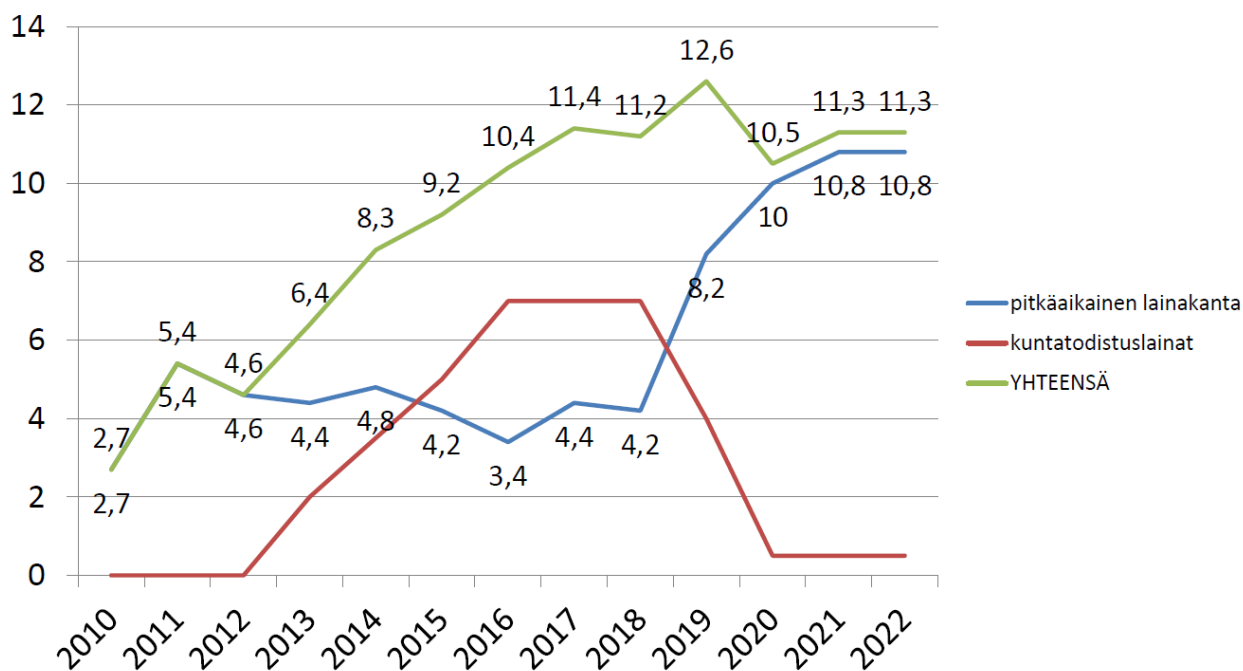
Vuoden 2015 investointiohjelman suurimmat investoinnit olivat Palolaitoksen peruskorjaus ja laajentaminen, mikä valmistui vuonna 2016, sekä Metsätähden palvelutalon laajentaminen ja Sairaalan muutostyöt kahdeksi eri palvelutaloksi. Vuoden 2015 aikana aloitettu Monitoimitalon peruskorjaus valmistui 2017. Muita liikuntapaikkainvestointeja on siirretty odottamaan ”Liikunnan, virkistyksen ja vapaa-ajan suunnitelman” täytäntöönpanoa. Suunnitelma valmistui vuonna 2017.

Vuoden 2019 talousarvion investointisuunnitelman hallitsevin ratkaisu on Kuuhanaveden koulukeskuksen korvaaminen uudisrakennuksella. Toinen merkittävä hanke on Aseman ja kirkonkylän välisen kevyen liikenteen väylän rakentamisen käynnistäminen. Hankkeelle on saatu Manner-Suomen maaseudun kehittämishankkeena 50 %:n hanketuki miljoonaan euroon saakka ja talousarvion käsittelyn yhteyteen valmistuu hankkeen rakennussuunnitelma kustannusarvioineen. Näiden ohella Tammela, Tammiranta ja terveyskeskus puretaan ja noita tiloja sekä Päivärannan palvelutaloa korvaamaan Attendo rakentaa kyseisten rakennusten kiinteistölle uuden tilakokonaisuuden ja ostaa vanhat purettavat rakennukset kunnalta. Myös tämä hanke toteutuu vuosien 2019-2020 kuluessa.

Kouluinvestoinnin rahoittamisen kunta toteuttaa valtuuston vuonna 2018 tekemällä päätöksellä kiinteistöleasingilla, joten mittava lähes 17 miljoonana euron investointi ei kasvata kunnan lainamäärää, mutta kyseinen rahoitus on osa kunnan lainojen ja vuokravastuiden yhteismäärää ja se tulee jatkossa aina ottaa huomioon osana kunnan vierasta pääomaa. Leasingrahoitus aiheuttaa sen, ettei koulukeskus ole osana kunnan investointiohjelmaa.

Vuonna 2019 varaudutaan edellisistä vuosista poiketen nostamaan myös pitkäaikaista lainaa, mikä on huomioitu myös talousarvion korkomenoissa. Investointiohjelma pidetään maltillisena, mutta pitkäaikaisen lainan nostolla kevennetään lyhytaikaisen lainan määrää kunnan taseessa. Kunnan lainamäärästä kokonaisuudessaan osa on vielä tämänkin jälkeen lyhytaikaista lainaa.

Talousarvioesitys perustuu 4 miljoonan euron pitkäaikaisen talousarviolainan nostoon vuonna 2019 ja taloussuunnitelmavuodet on esitetty seuraavassa taulukossa. Lainannostotarpeeseen vaikuttaa merkittävästi hoivakiinteistöjen kohdalla tehty ratkaisu myydä kiinteistöt Attendolle – mikä vuonna 2020 tuo kunnalle noin 3,5 miljoonaa euroa kassavaroja. Vuonna 2018 toteutettu sähköosakkeiden myynti tuo puolestaan 1,4 miljoonan tuloutuksen. Nämä molemmat on otettu huomioon ennusteessa lainakannan kehittymisen suhteen.

Kuva: Lainakannan kehittyminen vuodesta 2010 (milj. euroa)

Vuotta 2022 pidemmälle ei ole lähdetty arviota laatimaan, koska sote- ja maakuntauudistus voi vaikuttaa vieraan pääoman määrään myös. Vuotuisella noin miljoonan euron investointiohjelmalla vieraan pääoman kehittyminen tapahtuisi esitetyllä tavalla. Ennusteessa on otettu huomioon loppuvuonna 2018 tuloutuva sähköomaisuuden myynti (1,4 miljoonaa) sekä vuonna 2020 tuloutuva hoivakiinteistöjen myynti (3,5 miljoonaa). Pitkäaikaisen ja lyhytaikaisen lainan suhde voi suunnitelmavuosina muuttua korkokannan kehityksestä riippuen.

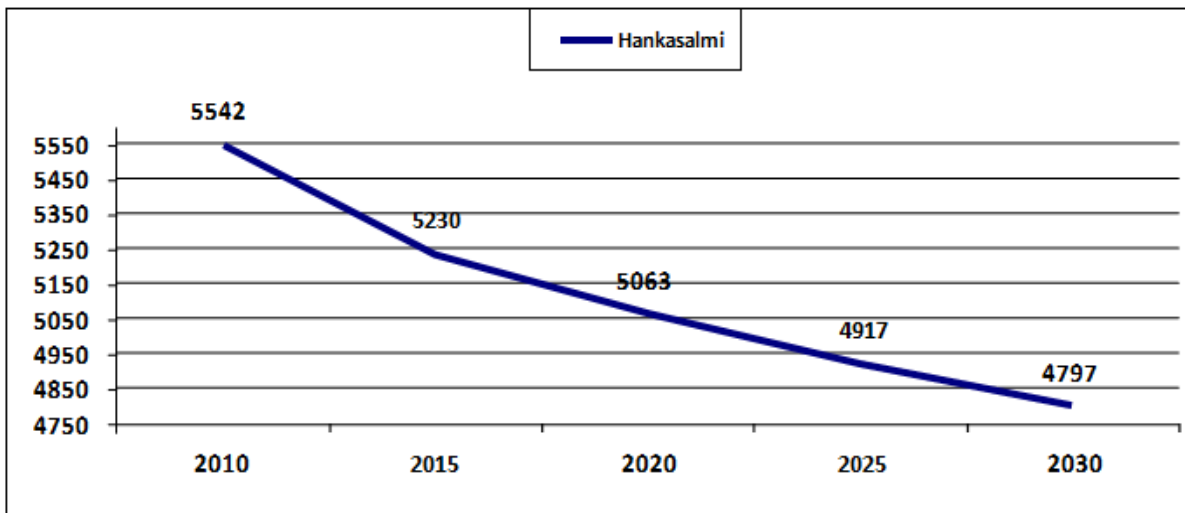
1.3 Taloussuunnitelman laadinnan perusteet

Taloussuunnitelma 2019 päättyy alijäämäväliseen tulokseen käyttötalouden osalta, eli -357 000 euroa. Taloussuunnitelma on laadittu ylijäämäväliseksi ja tavoiteltuun tulokseen pääsemiseksi tulee laatia kuntaan uusi talouden ja toiminnan tasapainottamisohjelma – Hankasalmi ohjelma 2.

Taloussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon mm. seuraavat kunnan talouteen tai toimintaan oleellisesti vaikuttavat seikat:

1.3.1 Väestön määrä

Väestön määrän ja rakenteen kehityksellä on suurin merkitys niin toimintojen järjestämiselle Hankasalmella kuin niiden rahoituksellekin. Tilastokeskuksen vuoden 2015 ennuste lähtee Hankasalmen kohdalla selkeästä väestön määrän vähenemästä tulevina vuosina. Valitettavasti juuri viimeisimpien vuosien väestökehitys on ollut hieman alla olevaa kuvaakin jyrkempi.

Kuva: Tilastokeskuksen ennuste 2015

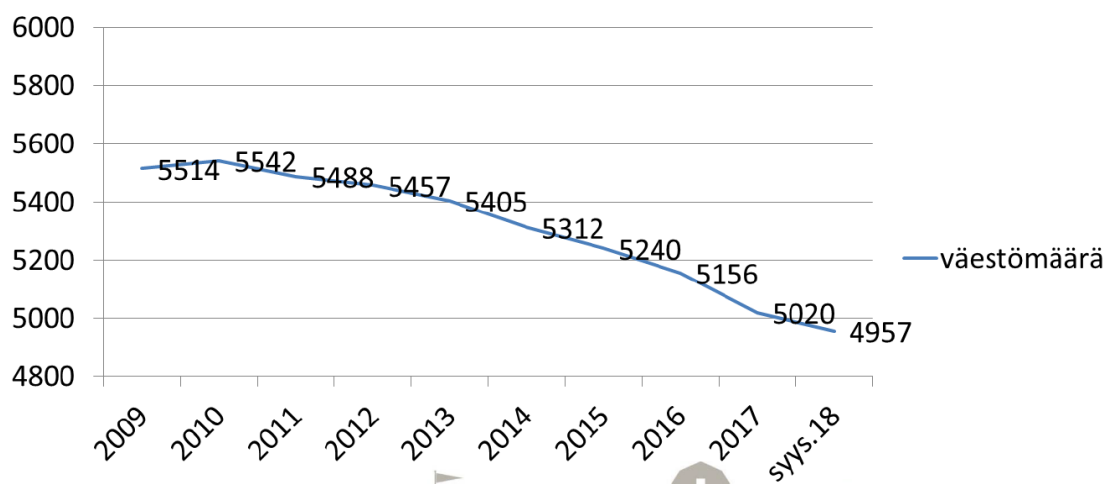
Keski-Suomen maakuntaa ja Jyväskylän seutua muuta maata rajummin esimerkiksi työllisyyden suhteen kohdellut talouden taantuma käänsi voimakkaasti 2010-luvulla muuttoliikkeen suuntaa 2000-luvun ensimmäistä vuosikymmentä negatiivisempaan suuntaan. Se on täytynyt ottaa huomioon kunnan taloutta ja toimintoja suunniteltaessa.

Toisaalta jo vuonna 2017 mutta erityisesti vuonna 2018 on työllisyyden ja talouden suhteen Jyväskylän seudulla tapahtunut selkeää positiivista kehitystä. Se antaa kaikille seudun kunnille mahdollisuuden muuttaa väestökehityksenkin suuntaa muuttoliikkeen kohdalla. Toisaalta luontainen väestökehitys on matalan syntyvyyden vallitessa koko Suomessa Hankasalmenkin haasteena. Toimenpiteitä, joilla tilannetta voidaan positiivisemmaksi kääntää, siis vaaditaan, ja niihin lapsiin ja nuoriin painottuvilla investoinneilla pyritään.

Viime vuosina väestö on siis vähentynyt, ja sitä on kuvattu seuraavissa taulukoissa:

väkimäärä

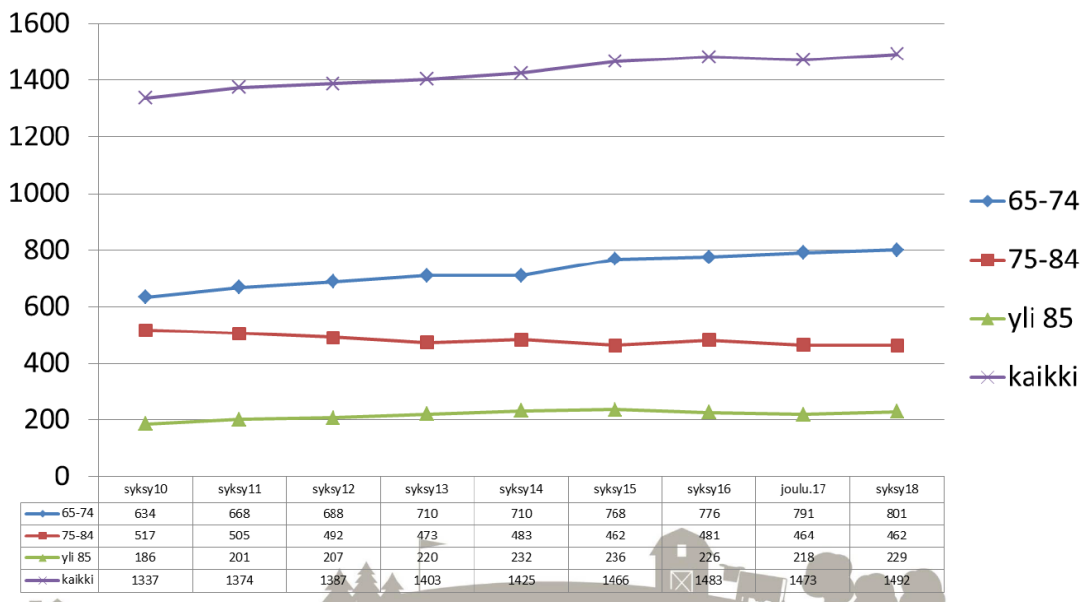
väestömäärä

Kuva: Väestömäärän kehittyminen

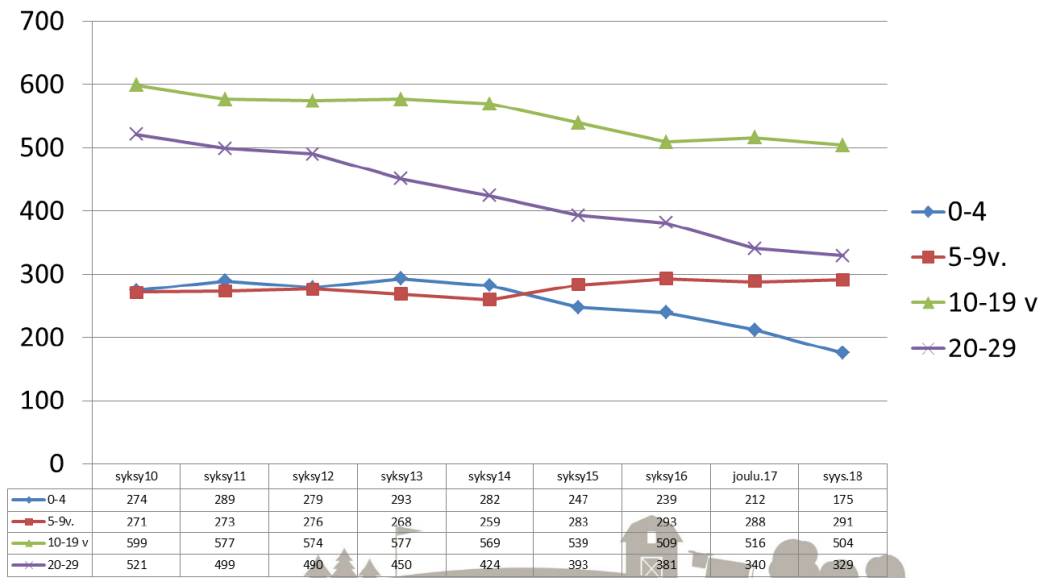
Hankasalmen kehitys ei poikkea kokoistensa ja kaltaistensa kuntien väestökehityksestä, mutta kunnan elinvoimaisuuden säilymiseksi kehityskulkuun olisi saatava aikaan muutosta. Hyvät ja toimivat peruspalvelut, riittävät vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet ja työpaikat ovat erittäin tärkeässä roolissa tontti- ja kaavoituspolitiikan ohella väestön määrän suhteen.

vanhusväestö

Kuva: Väestönkehitys iäkkäät

Lapset ja nuoret väestössä

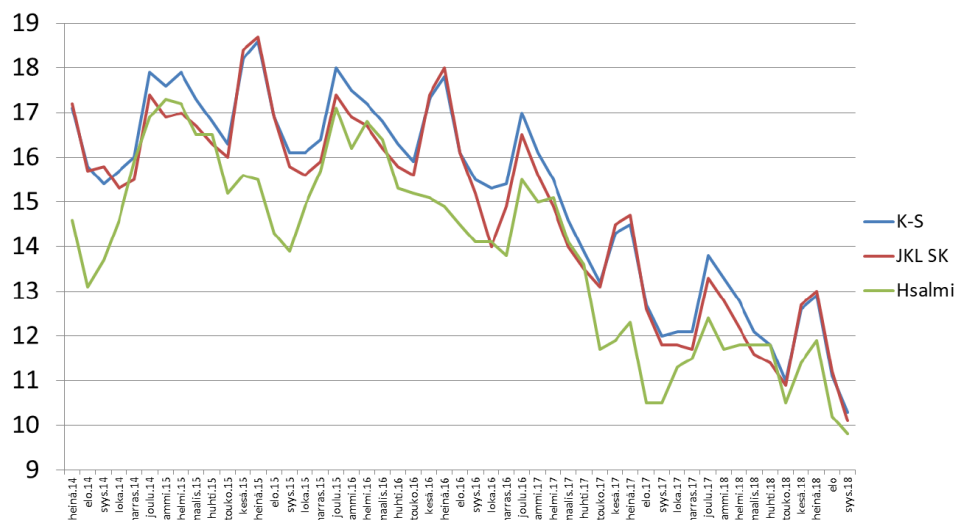
Kuva: lapset ja nuoret väestössä

Väestön rakennetta koskevista ennusteista Hankasalmella huomionarvoista on se, että yli 75-vuotiaiden määrä ei kunnassa kasva tulevaisuudessa huolestuttavan voimakkaasti ja vuoteen 2022 mennessä esimerkiksi ei käytännössä ollenkaan. Lasten määrän säilyminen nykytasolla seuraavatkin ennakoitavissa olevat vuodet kuvaa hyvin myös kunnan ennakoitua elinvoimaisuutta. Tosin syntyvien määrän pieneneminen on huolestuttava

kehitys. Nuorten aikuisten määrä väheni taantumavuosina, nyt tuo kehitys on pysähtymässä.

Huoltosuhte sen sijaan kasvaa vahvasti työikäisten määrän pienentyessä, mikä on koko Suomen suuri ongelma. Muutosta väestörakenteesta ja -määrässä on nyt seurattava kaiken aikaa ja pyrittävä löytämään keinoja työikäisten määrän säilymiseen mahdollisimman suurena Hankasalmella tulevaisuudessakin.

1.3.1 Työllisyys

Kuva: Työttömyysprosentin kehitys

Vuoden 2014 maaliskuussa kunnan työttömyysprosentti oli huolestuttavasti jo 15,3 ja työttömyys pysyi siitä lähtien hyvin korkealla tasolla kuluvaan vuoteen 2017 saakka. Alle 12 % syksyn 2013 jälkeen päästiin ensimmäisen kerran kesäkuussa 2017 ja työttömyyden taso pysyi aiempaa matalampana myös loppuvuoden. Nyt vuonna 2018 positiivinen kehitys työttömyyden vähenemisessä on jatkunut.

Työttömyys kasvattaa kunnan toimeentulotukimenoja ja näin ollen myös sosiaalitoimen menoja. Samoin sillä on vaikutusta kunnan verotuloihin. Kunnilla on myös vastuunsa työmarkkinatukimenojen kattamisesta. Siksi työllisyyden koheneminen on erinomainen asia ja arvio on, että talousarviovuonna 2019 myönteinen kehitys työllisyyden suhteen jatkuu vielä Keski-Suomessa.

Työttömyyden rakenteessa nuorisotyöttömyys ei ole ollut Hankasalmella ongelma – mutta siihen tulee kiinnittää huomiota kaiken aikaa. Nuorten työttömien määrässä ei työllisyyden parantuessa ole tapahtunut positiivista kehitystä. Siksi Hankasalmi lähtee mukaan Ohjaamo-yhteistyöhön vuoden 2019 alusta Keski-Suomen TE-toimiston kanssa. Iso haaste on yli 50 –vuotiaiden työllistämisessä, mutta työllisyyden positiivinen kehitys on vähentänyt työttömyyttä juuri tässä ikäluokassa ja pitkäaikaistyöttömien määrä on myös laskenut.

Työttömyyden kehitystä ja sen rakennetta seurataan ja on seurattu Hankasalmella kuukausittain ja ennen kaikkea tilannetta on myös pyritty kohentamaan. Vuoden 2015 kuluessa käynnistettiin uusia keinoja kuntouttavan työtoiminnan kasvattamiseksi ja nimenomaan kuntouttavan ja valmentavan toiminnan kehittämistä on jatkettu viime vuodet.

1.3.2 Vastuualueiden käyttötalous

Vuoden 2019 talousarvio mahdollistaa vastuualueille sen, että ne voivat toteuttaa hyvälaatuiset palvelut kuntalaisille. Kaikkia vastuualueita koskee kuitenkin toimintojen tehostamisen vaade ja rakenteellisten muutosten aikaansaaminen. Vuosille 2020 ja 2021 on jo saatava aikaan muutoksia toimintatavoissa ja palvelurakenteissa.

Metsämaanmyyntitulo on ympäristötoimen talousarviossa vuodelle 2019 250 000 euroa, koska kyseistä myyntituottoa ei haettu vuoden 2018 kuluessa. Kunnan sähköomaisuuden myynnin vuoksi kertaluonteisia myyntituottoja jaettiin näin eri vuosille.

Vastuualueiden taloussuunnitelmavuosien 2020 - 2022 käyttötalouden nettomenojen kehitys on saatava alle 0,5 % kasvutasolle, kun aiemmin on tavoiteltu 3 – 4 % kasvutasa, jotta kunnan talous säilyy tasapainossa. Palveluihin käytettävissä olevia menoja ei ole tuloihin nähden varaa kasvattaa. Toisaalta kuntalaista kohden kasvu on suurempaa, mikäli väestökehitys jatkuu - ja kunnan vero- ja valtionosuusrahoitus määräytyy pitkälti juuri väestön määrän kautta.

Käytännössä tämä merkitsee sitä, että eri tuloyksiköjä ohjataan tekemään sellaisia priorisointeja ja valintoja, joilla keskeisimmät ja välttämättömimmät palvelut pääosin kyetään turvaamaan. Sen lisäksi on tarpeen jatkaa jo aloitettuja rakenteellisia uudistuksia. Kunnan rakennemuutokseen liittyviä henkilöjärjestelyjä on hoidettava tarvittaessa yt-menettelyjäkin käyttäen taloussuunnitelmavuosina, mutta ennen kaikkea luontaiset poistumat on hyödynnettävä muutoksessa.

Sote- ja maakuntauudistuksen toteutuminen vuoden 2021 alusta saattaa jopa helpottaa kunnan talouden tasapainottumista, mutta maakuntauudistuksen toteutumista ei ole nyt taloussuunnitteluun lähdetty ennakoimaan – ei sanallisesti tai lukujen muodossa. Lakeja muutoksesta ei ole vielä säädetty, eikä sen rahoituspohja ja toteutustapa ole vielä kaikilta osin selvillä. Kunnassa toki koko ajan seurataan uudistuksen mahdollista toteutumista ja sen vaikutuksia. Ja joudutaan olemaan keskeisesti Keski-Suomen valmistelussakin mukana.

1.3.3 Verotus

Tuloveroprosentti korotettiin Hankasalmella 20 % tasolle vuonna 2008. Kiinteistöveroista yleistä kiinteistöveroa ja muun kuin vakinaisen asunnon kiinteistöveroa puolestaan korotettiin vuonna 2006. Vuodelle 2010 korotettiin yleistä kiinteistöveroa 0,75 %:sta 0,9 %:iin, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroa 0,3 %:sta 0,4 %:iin ja muiden asuinrakennusten kiinteistöveroa 0,85 %:sta 0,95 %:iin.

Vuodelle 2012 verotusta tarkisteltiin seuraavalle tasolle:

- tuloveroprosentti 20,5
- yleinen kiinteistövero 1,1
- vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,5
- muun kuin vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 1,1 voimalaitoksen kiinteistövero 2,5

Vuodelle 2014 talousarviossa päädyttiin korottamaan kunnan tuloveroprosentti tasolle 21,5 %.

Vuodelle 2015 valtuusto hyväksyi kunnan verotuksen seuraavalle tasolle:

- tuloveroprosentti 22
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,2
- vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti 0,6
- muun kuin vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti 1,2
- voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti 2,5

Näistä prosenteista vuonna 2016 kunnanvaltuusto korotti voimalaitoksen kiinteistöveroprosenttia tasolle 3,10.

Vuodesta 2016 lukien ei verotukseen ole tehty tarkastuksia. Talouden tasapainotusta ja investointien rahoitusta on toteutettu muilla keinoilla. Verotukseen ei tule muutoksia vuodelle 2019.

1.3.4 Yhteistyömahdollisuudet kuntien välillä

Yhteistyö kuntien välillä on lisääntynyt niin kuntien omista tarpeista käsin kuin lakien edellyttäminäkin. Hankasalmen kunta on kuulunut vuoden 2004 alusta osaksi Jyväskylän seutukuntaa ja yhteistoiminta Jyväskylän ja sen lähikuntien kanssa on kasvanut vuosien kuluessa. Naapureista Konneveden kanssa jaamme yhteisen kansalaisopiston ja sen toiminnan kohdalla yhteistyöllä on vuosikausien perinteet.

Keskeisimmät yhteistoimintamuodot vuonna 2019 tuon kansalaisopiston lisäksi ovat Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus, JYTE, joka tuottaa Jyväskylän vastuukuntana toimiessa Jyväskylän, Uuraisten ja Hankasalmen terveyspalvelut. Laukaan hallinnoimassa maaseututoimen yhteistoiminta-alueessa Hankasalmi on mukana Jyväskylän seudun ja Joutsan seudun kuntien kanssa.

Työterveysliikelaitos Aalto tuottaa Hankasalmella työterveyspalvelut. Vuoden 2018 lopussa tai vuoden 2019 alussa työterveyden toiminta yhtiöitetään julkiseksi työterveysyhtiöksi ja Hankasalmi tulee olemaan osana kyseistä yhtiötä yhdessä Kevan ja pääosan Keski-Suomen kunnista kanssa. Aiesopimus on kunnassa jo hyväksytty.

Ympäristöterveydenhuollon tuottaa kunnalle Jyväskylä. Ja pelastustoimessa kaikki Keski-Suomen kunnat kuuluvat Jyväskylän hallinnoimaan pelastuslaitokseen.

Hankasalmi itse isännöi maatalouslomituksen järjestämistä Laukaalle, Konnevedelle, Ääneskoskelle ja Uuraisille vuoden 2016 loppuun saakka. Vuoden 2017 alusta lomituksen järjestäminen on siirtynyt Keuruun hallintoon lähes koko Keski-Suomen osalta. Hankasalmella on Keuruun lomitushallinnon yksi etäpiste.

Hankasalmen kunnan talous-, palkka- ja henkilöstöraportointitietojärjestelmät tuotetaan Jyväskylän talouskeskuksen kautta. Jyväskylä, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ja Keski-Suomen maakunta ovat loppuvuodesta liittyneet osaksi Monetra-yhtiötä ja Keski-Suomeen on syntynyt näiden tahojen toimesta yksi Monetran tytäryhtiö. Hankasalmi tulee liittymään osaksi yhtiötä vuoden 2019 kuluessa, mutta palvelut jatkuvat kaiken aikaa ennallaan ennen sitäkin.

Vuoden 2018 loppu ja vuoden 2019 alku käydään neuvotteluja Sammakkokangas Oy:n kanssa kunnan jätehuollon järjestämiseen liittyen.

Taloussuunnitelmavuosina 2019-2021 keskeisin prosessi tulee kaikissa kunnissa olemaan sote- ja maakuntauudistus, joka johtaa valmistelussa olevan lainsäädännön toteutuessa uuden maakuntamallin syntymiseen. Toisaalta kyseisestä uudistuksesta on valmistelu vuosikymmenen ajan, joten täyttä varmuutta toteutumisajankohdasta ei ole kenelläkään. Kunnilta katoaisi tuon uudistuksen myötä sosiaali- ja terveystoimen palvelujen järjestäminen ja rahoitus tehtävistään – kyseisten palvelujen tukipalvelujen tuottaminen on isolta osin vielä auki. Mahdollista kuitenkin on sekin, että uudistus ei toteudu kaavailussa muodossaan ja /tai aikataulussaan, joten kunnan on edelleen suunniteltava kyseisten palvelujen tuottamistakin.

1.4 Talousarvion sitovuus

Käyttötalouden osalta talousarvio on valtuustoon nähden sitova vastuualueittain käyttötalousneton osalta, poikkeuksena vesihuoltolaitos. Vastuualueen sisällä tapahtuvista muutoksista ja sitovuudesta päättää lautakunta. Kunnanhallituksen vastuualueen osalta muutoksista päättää kunnanhallitus. Kunnanvaltuuston kokouksessa talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyt mahdolliset yksittäiset talousarviopykälässä mainitut asiat sitovat kuitenkin kaikkia lautakuntia ja vastuualueita.

Kullakin vastuualueella on velvollisuus päivittää käyttötaloussuunnitelmansa välittömästi, mikäli osoittautuu, että talousarvion pohjaksi tai sen pohjalta laadittu vastuualueen käyttötaloussuunnitelma ei jonkun tai joidenkin kustannuspaikkojen osalta olisi toteutumassa.

Talousarvion noudattaminen ja toteutumisen seuraaminen on ehdottoman välttämätöntä. Talousarvion toteutumista on neljännesvuosittain käsiteltävä lautakunnissa päätöspykälänä, jossa annetaan selvitys kunnanhallitukselle talouden ja toiminnan toteutumisesta talousarviovuoden kyseisessä vaiheessa. Mikäli tässä yhteydessä ilmenee, että talousarvioon pohjautuva käyttötaloussuunnitelma on joiltain osin ylittymässä, on samassa yhteydessä taloudesta vastaavien viranhaltijoiden annettava selvitys lautakunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle, miten arvioitavissa olevat talousarviomäärärahojen ylitykset kyetään kattamaan talousarviovuoden aikana vastuualueen sisällä.

Vesihuoltolaitos on ollut vuodesta 2002 alkaen laskennallisesti eriytettyä liiketoimintaa. Vesihuoltolain (9.2.2001/119) muutoksen 1.9.2014 vaatimusten mukaisesti vesihuoltolaitoskokonaisuus on eriytetty kunnan kirjanpidossa muodostamalla siitä kirjanpidollinen taseyksikkö 1.1.2015 alkaen. Hulevesien käsittelystä huolehtii kunta MRL:n mukaisesti. Taseyksikön talousarvio käsitellään kunnan talousarvion 2019 ja taloussuunnitelman 2019 - 2022 yhteydessä. Taseyksikön tulojen tulee enintään neljän vuoden pituisella suunnittelukaudella kattaa toiminnan kustannukset ja pitkällä aikavälillä myös investoinnit siltä osin kuin niitä ei kateta oman pääoman ehtoïsella rahoituksella. Vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty kunnan talousarvioon.

Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet ovat vastuualueittain sitovia lautakuntatasolla, ellei yksittäisen mittarin kohdalla ole mainittu valtuustotason sitovuudesta. Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet tulee mitoittaa siten, että ne ovat saavutettavissa käytettävissä olevilla talousarviomäärärahoilla.

Investointien sitovuustaso valtuustoon nähden on rakennusten ja rakennelmien osalta hankekohtaisesti, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakuntakohtaisesti. Muuna taseyksikkönä käsiteltävän vesihuoltolaitoksen sitovia eriä ovat investointimenot ja -tulot. Vesihuoltolaitoksen kahdelle tai useammalle vuodelle jaksottuvassa hankkeessa valtuusto hyväksyy hankintamenon kustannusarvion.

Kustannuspaikkojen välisistä muutoksista lautakunnittain päättää asianomainen lautakunta tai kunnanhallitus kunnanhallituksen vastuualueen osalta. Rahoitus- ja tuloslaskelmaosan muutoksista päättää valtuusto.

1.5 Taloussuunnitelman tavoiteasetanta

Kunkin vastuualueen ja tulosityksikön kohdalla esitetään strategiset tavoitteet sekä keinot ja mittarit, mitkä on johdettu koko kuntastrategiasta. Tässä talousarviossa tavoitteet on ensimmäistä kertaa valmisteltu kunnan uuden strategian mukaisesti.

Strategisille sekä toiminnallisille tavoitteille on asetettu seuraavat vaatimukset:

- tavoitteet kuvaavat palvelujen saatavuutta ja vaikutusta kuntalaisille
- tavoitteilla on yhteys kunnan taloudellisiin resursseihin
- tavoitteiden toteutumista pitää pystyä seuraamaan

2 TALOUSSUUNNITELMAN YHTEENVETO

2.1 Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Kuntatalous							
Tulorahoituksen riittävyys	Vuosikate (milj. €)	2,3	2,7	1,3	1,4	1,7	1,8
juoksevien menojen kattamiseen	Vuosikate €/asukas	456	533	259	288	342	366
	Vuosikate poistoista, %	145	163	77	93	110	117
Maksuvalmius	Kassan riittävyys, pv						
	-keskim. kunnissa 35 pv	25	38	23	13	17	20
	-riittävä 14 -30 pv						
Käyttötalouden nettomenot	Toimintakate * €/asukas	-6418	-6489	-6659	-6687	-6784	
Lähde: Tilastokeskus	Asukasluku 31.12.	5020	5040	4900	4860	4820	4780

Talouden tunnuslukuja	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Tulorahoituksen riittävyys pitkän aikaväli menojen kattamiseen: -lainojen hoitamiseen	Lainanhoitokate > 2 hyvä 1-2 tyydyttävä < 1 heikko	1,6	1,6	1,0	1,3	1,5	1,7
-investointien tekemiseen	Investointien tulorahoitusprosentti	122,8	54,1	137,0	93,3	110,0	116,7
Vieraan pääoman määrä	Lainamäärä €/asukas		2662	2467	2172	2179	2146
Toimintatuottojen osuus toimintakuluista	% ulkoisista ja sisäisistä kuluista	23,2	21,7	20,7	20,8	20,8	20,8
Kunnallisveron taso	Tuloveroprosentti	22	22	22	22	22	22
Kiinteistöveron taso	Kiinteistöveroprosentit						
	-yleinen	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
	-vak. asuinrakennus	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
	-muu asuinrakennus	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
	-voimalaitos	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1

*Vuoden 2018 tunnuslukuihin vaikuttaa joulukuussa toteutuva osakkeiden myynti, jota ei ole huomioitu alkuperäisessä talousarviossa

Toiminnan kysyntä-/laajuustietoja	Mittari	Tunnusluku Ta 2019
Asukkaita 31.9.2018	lukumäärä	4956
Kuntalaisten ikärakenne 31.9.2018 (Tilastokeskus, ennakkollinen ikärakenne)	31.9.2018 osuus %	
	0-14 vuotiaita	14,8
	15-64 vuotiaita	55,1
	65-74 vuotiaita	16,2
	yli 75-vuotiaita	13,9
Väestöennuste (Tilastokeskuksen ennuste 2015)	vuonna 2020	5063
	vuonna 2030	4797
	vuonna 2040	4615
Huoltosuhte (Tilastokeskus)	Taloudellinen (työvoiman ulkopuoliset + työttömät yhtä työllistä kohti 31.12.2016)	1,99
	Väestöllinen (työvoiman ulkopuolella olevat yhtä työllistä kohden 31.12.2016)	1,79
Työvoiman rakenne eli kunnassa asuva työllinen työvoima yhteensä toimialoittain riippumatta siitä, missä kunnassa työpaikka sijaitsee 31.12.2016 (Tilastokeskus)	Työlliset yhteensä, lukumäärä	1725
	Maa- ja metsätalous, kalatalous, osuus %	12,6
	Kaivostoiminta, louhinta	0,6
	Teollisuus	10,8
	Sähkö-, kaas- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	0,2
	Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	0,4
	Rakentaminen	8,1
	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	10,4
	Kuljetus ja varastointi	7
	Majoitus ja ravitsemustoiminta	4,1
	Informaatio ja viestintä	1,6
	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	0,6
	Kiinteistöalan toiminta	0,9
	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	0,4
	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	4,5
	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sos.vak.	4,8
	Koulutus	5,9
	Terveys ja sosiaalipalvelut	16,5
	Taiteet, viihde ja virkistys	0,9
	Muu palvelutoiminta	3,1
	Kotitalouksien toiminta työnantajina	1,4
	Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	0
	Toimiala tuntematon	1,7
Työllisten määrä 31.9.2018*	Lukumäärä	2072
Työttömyys 31.9.2018*	Lukumäärä	203
	Osuus %	9,8

* Luvuissa otettava huomioon, että työttömien määrää ja työttömyysprosenttia verrataan työvoimaan 31.12.2016

2.2 Tiivistelmä vastualueittain

Kunnanhallitus

Vuonna 2019 kunnanhallitus vastaa kunnan muiden sääntöjen päivittämisestä hallintosäännön mukaisiksi sekä valmiussuunnitelman päivittämisen loppuun saattamisesta. Kunnanhallitus johtaa kunnan valmistautumista mahdolliseen sote- ja maakuntauudistukseen, jonka toteuttamisaikataulu ja lainsäädännön hyväksyminen on viimeisten vuosien kuluessa siirtynyt. Sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman laatimisesta jatketaan.

Henkilöstökertomuksen ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn kautta henkilöstöhallinto toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen tukemiseksi. Koulutussuunnitelmatyötä jatketaan ja viestinnässä Intran käyttöä tehostetaan.

Elinvoimatoimia tehdään yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Yritysvaikutustyöryhmä aloittaa toimintansa vuoden 2019 alussa. Hankasalmi Kutsuu – hankkeen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä kuntamarkkinoinnin ja viestinnän kehittämisen kohdalla. Tiedotuslehteä Hankasalmen Sanomien kanssa tehtävällä yhteistyöllä julkaistaan neljästi vuodessa edelleen, mutta ennen kaikkea sähköistä viestintää kehitetään ja monipuolistetaan.

Työllisyyden hoidossa painopiste on strategian mukaisesti nuorten osallistamisessa, mitä tavoitetta sivistystoimen ja perusturvan yhdessä TE-toimiston kanssa käynnistämä Ohjaamo tukee hyvin. Tukityöllistämässä yritykset ovat keskeisenä painopisteenä, kunnan omia työllistämipaikkoja vähennetään hallitusti.

Perusturvalautakunta

Vuosi 2019 on perusturvassa muutosten vuosi. Tavoitteena on kehittää KKK-toimintamallia (Kohtaa, Kuule, Kunnioita) laajasti kaikkeen palvelutuotantoon ja työskentelytapohin. Uutena yksikkönä aloittaa Tähtelän kuntoutusyksikkö vanhuspalveluissa ja Mäkituvan rivitalon ympärillä alkava kokonaisvaltainen elämän arjen taitojen valmennustoiminta. Vuodelle 2019 esitetään, että liikkuvan asumisen tuen työntekijän toimi vakinaistetaan 1.1.2019 alkaen. Tammelan ja Tammirannan vakituinen hoitohenkilöstö työskentelee yhteistoiminnassa sovitun neuvottelutuloksen mukaisesti muissa vanhuspalveluiden yksiköissä, aina maaliskuuhun 2020 saakka. Perusturvan talousarviossa 2019 esitetään myös vanhuspalveluiden varahenkilöstöjärjestelmää vakinaistettavaksi kuuden henkilön yksiköksi. Vanhuspalveluiden osalta ei esitetä uusia toimia. Tähtelän kuntoutusyksikön ja tehostuneen kotihoidon toiminnan kehittämiseksi esitetään yhden sairaanhoitajan toimen muuttamista toimintaterapeutiksi.

Tulevan vuoden tavoitteena on kehittää sosiaalipalveluiden toimintaa ja sisältöä yhteistyössä kunnan eri toimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa. Yhteistyötä tiivistetään myös Kelan ja TE-toimiston kanssa pop up-päivien ja nuorten ohjaamotoiminnan osalta.

Sosiaalipäivystys-, psykologi- ja perheneuvolapalvelut sekä sijaishuoltoyksikön ja lastenvalvojalpalvelut ostetaan Jyväskylän kaupungilta. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselta ostetaan sosiaaliasiamiespalvelut. Perheasioiden sovittelupalvelut ostetaan Jyväskylän seurakunnan perheasiain neuvottelukeskukselta. Sosiaalipalvelujen määrärahoja iäkkäiden kuntalaisten asumispalveluiden osalta on siirretty vanhuspalvelujen kustannuspaikkaan. Kehitysvammaisten laitoshoidtoa ostetaan Vaalijalan kuntayhtymältä, koska Keski-Suomessa ei ole tarjolla vastaavaa palvelua, mikä lisää ostopalvelujen kustannuksia.

Kotiin annettavat palvelut ovat vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden kohdalla ensisijaisia palveluita. Omaishoidontuella tuetaan kotona asumista. Omaishoitajia tuetaan järjestämällä vapaita monipuolisesti ja asiakaslähtöisesti, tarjoamalla mahdollisuutta terveystarkastuksiin, valmennukseen ja koulutukseen. Lyhyt- ja pitkäaikaista perhehoitoa järjestämällä mahdollistetaan kodinomaisen asuminen myös silloin, kun henkilö ei kykene enää asumaan itsenäisesti.

Vanhuspalveluiden vuoden 2019 talousarvioehdotukseen sisältyvät palvelutalojen ja kotihoidon palvelut, tukipalveluina kotiin kuljetettavat ateriat ja turvapalvelut, sotainvalidien palvelut sekä seniorikeskuspalvelut. Seniorikeskuspalvelujen sisältöä ja järjestämistapaa on kehitetty vuodesta 2017 alkaen. Vanhuspalveluissa vuonna 2018 tehtyjen rakennemuutosten jälkeen kunnassa voidaan järjestää tehostettua palveluasumista omassa kunnassa 69 henkilölle ja lyhytaikaista palveluasumista 7 henkilölle. Lyhytaikaista perhehoitoa tarjoaa kolme perhehoitajaa ja pitkäaikaista vanhuksille suunnattua perhehoitoa 2 perhehoitajaa. Omaishoidon vapaan aikaista hoitoa järjestetään Tähtelän lisäksi myös lyhytaikaisessa perhehoidossa.

Kotiutustiimin toiminta on nyt vakiintunutta ja sen avulla on pystytty lyhentämään sairaalajaksoja. Lisäksi kotiutustiimi, kotihoidon sairaanhoitajien riittävä määrä sekä yhteistyö ensihoidon henkilöstön ja vartiointiyritykseltä ostetun yöhoidon (lähihoitaja) kanssa on mahdollistanut kotona annettavan hoidon tehostamista myös yöaikaan. Toimintaa kehitetään edelleen. Testamenttivaroin palkattu voimavaroitajapilotti päättyi heinäkuussa 2018. Toiminta on koettu hyväksi ja toimintamallia jatketaan vakiintuneena, mutta nimike on muutettu palveluohjaajan nimikkeeksi. Palveluohjaaja tukee sekä asiakkaiden selviytymistä että toimii linkkinä muun henkilöstön, erilaisten verkostojen ja asiakkaan välillä. Kotihoidon fysioterapeutin työpanos on myös merkittävä asiakkaiden kuntoutuksen, toimintakyvyn ylläpitämisen ja kotona pärjäämisen kannalta.

Kotihoidon optimoinnin käyttö on vakiintunut ja sen henkilöstövaikutukset ovat olleet pääosin positiivisia. Työn jakautuminen koetaan tasapuolisemmaksi ja muuttuviin tilanteisiin pystytään reagoimaan optimoinnin avulla nopeasti ja tehokkaasti.

Hankasalmi on mukana seudullisessa vanhuspalveluiden kehittämisen yhteistyössä. Hallituksen kärkihanke - Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa - on Keski-Suomen osalta muotoutunut Kukoistava kotihoito -hankkeeksi. Siinä keskityttiin asiakaslähtöisen, vaikuttavan ja kustannustehokkaan ympärivuorokautisesti toimivan kotihoidon kehittämiseen. Hanke päättyy vuoden 2018 lopussa, mutta kehittämistyötä jatketaan edelleen juurruttamissuunnitelmien mukaisesti verkostoitumalla maakunnan kuntien kanssa. Lisäksi Hankasalmen kunta on mukana Ikäinstituutin Voimaa vanhuuteen - ohjelmassa, joka on osa Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta -kärkihanketta.

Jyväskylän terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen (JYTE) toiminta on vakiintunutta, joskin vuonna 2019 avosairaanhoidon vastaanottotoiminta toimii väistötiloissa hammashoitolan tontille rakennettavassa viipaletalossa ja fysioterapian väistötilat sijoitetaan Päivärannan kiinteistöön. Väistön aikana perusterveydenhuollon palvelut, röntgeniä lukuun ottamatta, pyritään pitämään samalla tasolla kuin aiemminkin. Vuodelle 2018 budjetoitiin 9 (keskimääräinen) sairaansijankäyttöä terveyskeskussairaaloihin. Kuluvan vuoden käyttö on ollut tammikuusta elokuuhun 10,3 sairaansijaa. Varsinkin alkuvuosi oli erittäin ruuhkainen. Vuonna 2019 varaudutaan kahdentoista sairaansijan käyttöön vuositasolla, koska Tammirannan laitoshoidon lakkauttaminen voi vaikuttaa sairaalapäivien lisääntymiseen. Kotiutumistiimin toiminta on tärkeää, jotta asiakkaiden sijoittuminen voidaan optimoida tarpeenmukaiseen hoitopaikkaan entistä paremmin. Tähtelän kuntoutusyksikön toiminnalla pyritään osaltaan ehkäisemään tk-sairaalapäivien määrää.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa käytävät sopimusohjausneuvottelut järjestettiin 19.9.2018. Sairaanhoitopiirin laskutuskäytänne muuttuu vuodesta 2019 alkaen kiinteäksi siten, että sen suuruus muodostuu 10 % väestömäärän suhteessa ja 90 % käytön suhteessa. Käyttö lasketaan seuraavasti painottaen: kuluva vuosi ennuste: painoarvo 0,5, vuoden 2017 toteuma: painoarvo 0,4, vuoden 2016 toteuma: painoarvo 0,1. Vuoden 2019 palvelusuunnitelmassa Hankasalmen maksuosuudeksi ilmoitetaan 6 718 000, joka on hieman alempi kuin vuoden 2018 budjetoitu summa. Tämän lisäksi terveystoimeen kohdentuu 181 900 euroa eläkeperusteisia kuel- maksuja. Kalliiden hoitojen tasausraja tulee olemaan saman verran kuin vuonna 2018 eli 60.000 euroa. Erikoissairaanhoitopalveluihin sisältyvät keskussairaalan omana toimintana tuotetut palvelut, hoito muissa sairaaloissa, erityisvelvoitteet (potilasvakuutus) sekä uutena toimintana kotisairaalatoiminnan pilotointi Jyväskylän kaupungissa. Lisäksi palveluita ovat perusterveydenhuollon päivystys, ensihoitopalvelut ja sosiaalitoimen palvelut (palveluasuminen ja kehitysvammahuolto). Hankasalmen kunta ei ole siirtänyt palveluasumisen osalta järjestämisvastuuta sairaanhoitopiirille.

Vuoden 2018 aikana ovat perusturvan johtavat viranhaltijat osallistuneet eri työryhmissä maakunnan sote-

valmisteluun, työskentely jatkuu edelleen. Vuoden 2019 talousarvio sisältää Tuikku ry:n avustuksen n. 50 000 € sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton ja kunnan kumppanuushankkeeseen liittyvät kustannukset (5 000 € / v).

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan vastualueen vuoden 2019 toimintaa raamittaa mittava koulukeskuksen investointihankkeen rakennusvaihe. Rakentaminen toteutetaan valtuuston ratkaisun perusteella KVR-urakkana ja ennen lopullisen tarjouspyynnön jättämistä on käytetty kilpailullista neuvottelumenettelyä, johon valittiin kilpailutuksen perusteella neljä urakoitsijaa. Kunnanvaltuusto päätti 20.9.2018 § 30 kokouksessaan, että uuden koulukeskuksen tarjouspyyntö koskee hankesuunnitelman mukaisesti koulukeskusta, joka sisältää optiona päiväkodin rakentamisen. Tarjousvertailu tehdään koulusta, joka sisältää päiväkodin, mutta päiväkodin rakentamisesta päätetään erikseen. Koulun on oltava rakennettavissa ilman päiväkotia.

Sivistyslautakunnan vastualueen suurimmat kustannukset kohdistuvat koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluihin, jossa säädökset ja määräykset säätelevät mm. varhaiskasvatushenkilöstön mitoitusta, varhaiskasvatuksen saatavuutta, erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden osalta opetusryhmien kokoa, perusopetuksen oppilaan saaman opetuksen vähimmäistuntimäärää, lukiokoulutuksen vähimmäiskurssimäärää sekä varhaiskasvatuksen että opetustoimen henkilöstön kelpoisuuksia.

Talousarvion nettoraamiksi vuodelle 2019 sivistyslautakunnan vastuualueelle kunnanhallitus on esittänyt 8 900 000 euron määrärahaa, jossa on otettu huomioon muutaman viimeisen toteutuneen vuoden tilinpäätökset ja arvioitavissa oleva kuluvan vuoden lopullinen toteumaennuste. Vuoden 2018 talousarvioon verrattuna määräraha on 70 000 euroa pienempi. Sivistyslautakunnan vastualueen nettoraami vuodelle 2019 on asettunut 8 930 000 euroon tehostamisen jälkeen. Sivistyslautakunnan vastualueen vuoden 2019 menoihin ja tuloihin vaikuttavat muun muassa palkkakustannusten nousu noin 48 000 euroa palkankorotusten vuoksi, sisäisten siivousten ja vuokrien nousu 58 100 euroa, koulukuljetusten korkeat kustannukset, joiden nousu on alkanut vuodesta 2016 alkaen, väistöistä aiheutuvat ylimääräiset kustannukset sekä varhaiskasvatuksesta perittävien asiakasmaksujen aleneminen. Kaiken kaikkiaan tehostamista on löydettävä lähes 200 000 euroa ja tämä asettaa haasteita annettuun raamiin pääsemiseksi.

Sisäiset siivouskulut nousevat kuluvaan vuoteen verrattuna 41 000 euroa ja sisäiset vuokrat 17 100 euroa, yhteensä 58 100 euroa. Kaiken kaikkiaan vuonna 2019 sivistyspalveluiden sisäiset siivouskustannukset ja vuokrat ovat yhteensä 1 334 000 euroa. Kokonaisuudessaan kunnan siivouskulut ovat 544 800 euroa, josta sivistyspalveluiden osuus 394 200 euroa (72,4 %). Sisäiset vuokratulot ovat kunnassa 1 540 950 euroa, josta sivistyspalveluiden osuus 939 800 euroa (61 %).

Ennaltaehkäiseviä palveluja kehitetään yhdessä sosiaalipalvelujen kanssa ja se keskittyy perhekeskustoimintamallin aloittamiseen jo ennen yhteisiä tiloja, jotka rakentuvat monitoimitalolle sen jälkeen, kun lukio siirtyy väistöä uuteen koulukeskukseen vuoden 2020 lopussa. Myös avointa kerhotoimintaa kehitetään yhdessä seurakunnan ja perusturvan kanssa. Lisäksi aloitetaan vuoden 2019 alussa nuorille alle 30-vuotiaille tarkoitettu Ohjaamo-toiminta yhteistyökumppaneiden kanssa, jossa saa maksutonta apua ja tukea monenlaisiin asioihin opiskelusta ja työllistymisestä asumiseen ja kaikkeen näiden väliltä. Etsivän nuorisotyön vaikuttavuutta ja kohdistamista kehitetään ja viedään eteenpäin yhdessä perusturvan kanssa.

Sivistyspalveluissa on toistaiseksi voimassa olevassa työ/virkasuhteessa 114 henkilöä ja määräaikaista työntekijöitä erityisesti kansalaisopistossa (tehdään noin 85-90 työsopimusta vuosittain). Määräaikaiset kansalaisopiston tuntiopettajat on laskettu henkilötyövuosiin hyvinvointipalveluissa (muut määräaikaisten 10.9 htv). Lisäksi nuorisopalveluissa työskentelee määräaikaista hanketyöntekijöitä vuosittain. Vakituisten henkilöstön koulutukseen on laskettu pääsääntöisesti 500 euroa/henkilö.

Lainsäädännölliset muutokset koskevat varhaiskasvatusta, lukiokoulutusta ja kuntien kulttuuritoimintaa. Uusi varhaiskasvatustalaki astui voimaan 1.8.2018 ja uusi lukiolaki astuu voimaan 1.8.2019. Nämä tulevat mahdollisesti aiheuttamaan muutoksia mm. henkilöstömenoihin tulevina vuosina.

Opetushallitus on antanut määräyksensä kansallisten tietovarantojen käyttönotosta Koskesta ja Vardasta.

Varhaiskasvatuksen tietovaranto Varda kerää varhaiskasvatuksen tiedot valtakunnallisesti yhteen paikkaan vuoden 2019 alusta lähtien. Tietovarannon avulla varhaiskasvatuksesta saadaan jatkossa yhteismitallista, vertailukelpoista ja laadukasta tietoa mm. viranomaisten käyttöön. Varhaiskasvatuksen tietovarannosta määrätään varhaiskasvatuslaissa (540/2018), joka astui voimaan 1.9.2018. Tietovarannon käyttöönotto tapahtuu vaiheittain 1.1.2019 lähtien.

Kansallinen tietovaranto Koski kerää yhteen tiedot kunkin oppijan koulutuksesta yksittäisestä opintosuorituksesta suoritettuihin tutkintoihin asti. Palvelu sisältää myös tiedot opinto-oikeuksista sekä suoritettujen tutkintojen keskeisistä sisällöistä ja osaamisvaatimuksista. Koski-palvelun tarvitsema laki tuli voimaan 1.1.2018. Koski-palvelu on suunnitelmien mukaan käytössä täydessä laajuudessaan vuonna 2019.

Koulutuspalvelut

Esi- ja perusopetuksen paikallisen opetussuunnitelman (otettu käyttöön 0–6 lk osalta 1.8.2016) käyttöönoton viimeinen vaihe tapahtuu vuoden 2019 aikana vuosiluokkien 7-9 osalta. Myös nuorten ja aikuisten lukiokoulutuksen laaditut paikalliset opetussuunnitelmat otettiin käyttöön lukion aloittavilla opiskelijoilla 1.8.2016 lukien, ja käyttöönotto etenee vuosiluokka kerrallaan. Ylioppilastutkinto toteutuu kokonaan sähköisesti kevästä 2019 alkaen. Uusien opetussuunnitelmien jalkauttaminen ja digitaalisen oppimisen vaateet tuovat niin taloudelliset kuin toiminnalliset haasteensa oppilaitosten arkipäivään.

Yhtenäiskoulun ja lukion toiminta-, hallinto- ja johtajuuskulttuuria on juurrutettu pikkuhiljaa peruskoulun ja lukion arkipäivään. Lukion rehtorin tehtävät yhdistettiin Kuuhankaveden koulun rehtorin tehtävään ja rehtorin työtä tukemaan perustettiin apulaisrehtorin virka 1.8.2017 alkaen. Samoihin aikoihin päädyttiin koulukeskuksen uudisrakennushankkeeseen, kun koulun sisäilmaongelmia ei saatu kuriin korjaustoimenpiteillä. 1.1.2019 alkaen rehtorin nimike muuttuu yhtenäiskoulun ja lukion rehtoriksi.

Esi- ja perusopetuksen oppilaiden määrä on noussut Niemisjärven koululla ja siellä on otettu käyttöön kirjaston tila monitoimitilaksi. Oppilasmäärän nousu näkyy myös siten, että henkilöstöresursseja on jouduttu lisäämään Niemisjärven koululle, koska luokkia ei ole voitu yhdistää.

Vuodelle 2019 koulukuljetusmenoihin varataan 700 000 euroa tavoitteena vähentää kuljetuskustannuksia. Siitä huolimatta kuljetuskustannuksiin varataan 70 000 euroa enemmän kuin vuonna 2015 on siihen käytetty. Loppusyksyn 2018 aikana päivitetään kunnan koulukuljetusperiaatteet. Lisäksi hankitaan koulukuljetusten valmisteluun työkalu, joka auttaa suunnittelemaan koulukuljetusreitit taloudellisesti sekä tuottamaan ajantasaista ja oikea-aikaista tietoa kuljetusreiteistä niin vanhemmille kuin koulun henkilöstöllekin. Työkalun on tuettava Primus -kouluhallinto-ohjelmaa, jossa on ajan tasalla olevat tiedot oppilaista.

Vuonna 2017 kuljetuskustannuksiin talousarviossa varattiin 600 000 euroa, koska tavoitteena oli koulukuljetusten optimoinnilla ja suunnittelulla saavuttaa säästöjä koulukuljetuskustannuksista. Toteutuneet kustannukset olivat 788 500 euroa, koska optimointiohjelmaa ei hyödynnetty suunnitellulla tavalla. Vuodelle 2018 koulukuljetuskustannuksiin on varattu 737 000 euroa. Alla olevassa taulukossa yhteenveto koulukuljetusten toteutuneista kustannuksista 2014-2017 ja arvio vuodelle 2018 ja talousarvioesitys vuodelle 2019. Kunnan esi- ja perusopetuksen oppilaista on koulukuljetuksen piirissä 60 %. Koulukuljetuksiin arvioitu määräraha on vuodelle 2019 varattu kouluittain.

	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TAE 2019
11 v oppivelv.	68 840	112 773	102 152	86 396	63 000	63 000
Perusopetus	543 400	496 600	597 300	667 171	650 000	613 000
Lukio	25 600	19 500	20 200	34 950	24 000	24 000
Yhteensä	637 840	628 873	719 652	788 517	737 000	700 000

Suurin yksittäinen sisäisen vuokran ja siivouskulujen nousu näkyy Kuuhanaveden koulun ja lukion osalta reilun 80 000 euron nousuna vuodesta 2018 vuoteen 2019. Kuuhanaveden ja lukion lukuihin lasketaan myös monitoimitalon tilojen käyttö ”omien” kiinteistöjen lisäksi. Koulutuspalveluiden osalta koulut ovat poissa käytöstä kesäaikaan 10 viikkoa sekä syys-, joului- ja talvilomilla 4 viikkoa, kaiken kaikkiaan noin 25 % vuoden käytöstä.

Varhaiskasvatuspalvelut

Valtakunnallisesti tavoitteena on nostaa osallistumista varhaiskasvatukseen. Yhtenä toimenpiteenä on ollut 1.3.2017 voimaan tullut varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki (1503/2016). Laissa säädetään kunnan järjestämässä päiväkotii- ja perhepäivähoidossa perittävistä maksuista. Asiaksmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja on alennettu jo kaksi kertaa tällä hallituskaudella (3/2017 ja 1/2018). Tästä syystä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista tulevia tuloja on jouduttu vähentämään 68 000 euroa vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna varhaiskasvatuksen talousarvioehdotuksessa.

Mahdollisesti on myös tulossa toimenpiteitä kotihoidontuen keston lyhentämiseen kolmesta vuodesta kahteen sekä maksuttoman esiopetuksen laajentaminen viisivuotiaisiin. Mikäli suunnitelmat tulevat etenemään, niin nämä toimenpiteet tulevat lisäämään varhaiskasvatukseen osallistumista lähivuosina.

Metsätähden päiväkodissa on ollut akuutti lisätilantarve jo pidemmän aikaa ja tarve jatkuu vielä vuosia eteenpäin. Metsätähden päiväkotii on mitoitettu 15 lapsen sisarusryhmäksi ja tällä hetkellä päiväkodissa on 44 lasta. Tilanpuute aiheuttaa niin toiminnalle kuin henkilöstölle ja lapsille haasteita, joka alkaa näkyä sairauspoissaoloina ja levottomuutena. Investointiehdotuksena on Metsätähden nykyisten tilojen tehokkaampi käyttö toiminnan uudelleenjärjestelyjen kautta. Tällaisena mahdollisuutena on nähty ruokapalvelun uudelleen järjestelyä ja nykyisen keittiön muuttamisena päiväkodin leikki- ja lepoalueeksi.

Myös uuden koulukeskuksen yhteyteen kirkonkylälle on tarpeen saada uusi päiväkotii, koska nykyinen Sillankorvan päiväkotii vaatii saneerausta ja on toiminnoiltaan sokkeloinen ja tilojen hyödynnettävyys on hankalaa. Myös Sillankorvan päiväkotii on täynnä ja ilman suuria muutoksia päiväkotii ei täytä lain edellyttämiä oppimisympäristön vaatimuksia.

Sinisiiven päiväkodin tilojen osalta sisäiset vuokratustannukset kasvavat merkittävästi (40 000 €) edellisvuosiin verrattuna, koska poistot on laskettu tähän asti vain Niemisjärven koulun sisäisiin vuokriin. Nyt virhe on korjattu vuoden 2019 alusta alkaen.

Kotihoidontuen käyttö on vähentynyt vuoteen 2017 verrattuna (toteuma 291 000 €) ja vuodelle 2019 tukea on varattu 240 000 euroa. Kotihoidontukeen on oikeus, jos alle 3-vuotiasta lasta hoidetaan kotona. Muista alle kouluikäisistä sisaruksista voidaan myös maksaa kotihoidontukea. Etuuden maksaminen päättyy viimeistään, kun perheen nuorin lapsi täyttää 3 vuotta. Kotihoidontukeen kuuluu hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot sekä hoitolisä, johon vaikuttavat perheen yhteenlasketut tulot. Kotihoidontukea ei voi saada lapsesta, joka on kunnallisessa päivähoidossa.

Tämä on näkynyt loppuvuoden 2017 ja kuluvan vuoden osalta siten, että kunnan kolme päiväkotia ovat täynnä ja täyttöaste on ylittynyt Metsätähden päiväkodissa jo pidemmän aikaa. Päiväkotien täyttymistä edesauttaa myös perhepäivähoitajien väheneminen eläköitymisen vuoksi. Perhepäivähoitajia on tällä hetkellä 11. Asiaksmaksutulot eivät sitä vastoin ole kuitenkaan nousseet varhaiskasvatusmaksujen alentumisesta johtuen, vaikka päiväkodit ovat täynnä.

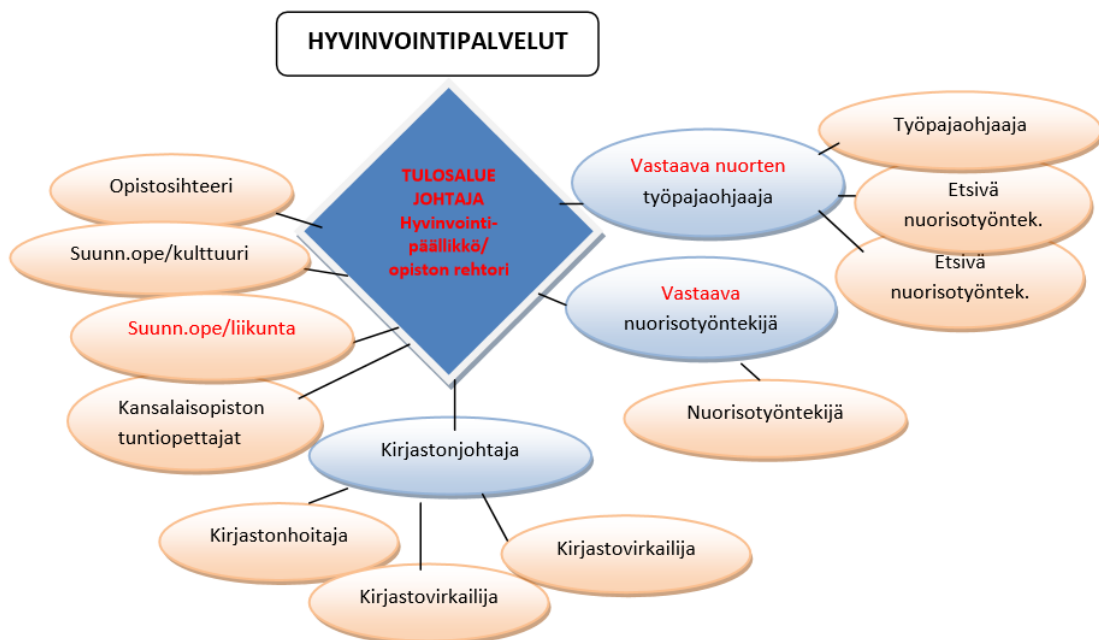
Kunnanhallitus hyväksyi 24.9.2018 kokouksessaan Sinisiiven päiväkodin johtajan tehtävän uudelleenjärjestelyn siten, että päiväkodin johtajan tehtävään sisällytetään perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattorin tehtävät (noin 150 tuntia/vuosi) ja nykyisestä toimenkuvasta eriytetään varhaiskasvatuksen erityisopettajan (VEO) tehtävät omaksi toimekseen sisältäen myös resurssilastentarhanopettajan tehtävät varhaiskasvatuksessa (yksi lto:n toimi jätetty täyttämättä). Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävästä syntyy lisäpalkkakustannuksia noin 2000-3000 euroa vuositasolla ja toisaalta koordinaattorin tehtävien yhdistäminen päiväkodinjohtajan tehtäviin vähentää varhaiskasvatuksen palkkakustannuksia 4 900 euroa

vuositasolla.

Hyvinvointipalvelut

Valtakunnalliset sote- ja maakunta-uudistuksen tuomat muutokset tulevat jatkossa vahvistamaan sivistyspalvelujen roolia kunnassa osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämässä. Kesän 2018 aikana sivistyspalveluissa avautui mahdollisuus organisaation kehittämiseen vapaa-ajan palveluissa kansalaisopiston apulaisrehtorin siirryttyä toisen työnantajan palvelukseen. Valtuusto hyväksyi 20.9.2018 kokouksessaan ehdotuksen vapaa-ajan palveluiden muuttamisesta **hyvinvointipalveluiksi 1.1.2019 alkaen**, jossa tulosaluejohtajana toimii jatkossa **hyvinvointipäällikkö**.

Hyvinvointipäällikkö vastaa osaltaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämisestä sekä palvelujen koordinoinnista. Hän toimii hyvinvointipalvelut -tehtävälleen (kansalaisopisto-, kulttuuri-, liikunta-, kirjasto- ja nuorisopalvelut) esimiehenä sekä kansalaisopiston rehtorina. Lisäksi valtuusto hyväksyi kansalaisopiston päätoimisen tuntiopettajan osa-aikaisen tehtävän muuttamisen **suunnitteliijaopettajan tehtäväksi**, johon sisällytetään kunnan liikunta-asioiden hoito. Nämä tehtäväjärjestelyt nostavat kansalaisopiston vakituisen henkilöstön palkkakuluja yhteensä 18 000 -20 000 euroa.

Sivistys- ja hyvinvointiroolin lisäksi sivistyspalvelujen vaikutus on merkittävä myös kunnan elinvoiman ja kuntalaisten osallisuuden edistämässä. Lisäksi muutoksella haetaan yhdyspintoja sosiaali- ja terveyspalveluihin, koska ne limittyvät toisiinsa monin tavoin kuntalaisten hyvinvoinnin edistämässä. Tulevaisuudessa näillä yhdyspinnoilla työskennellään yhteistyössä kuntien, maakuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Yhdistysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävässä yhteistyössä on myös tärkeässä roolissa.

Laadukkailla hyvinvointipalveluilla edistetään asukkaiden elinikäistä oppimista, elämänhallintaa, terveyttä ja hyvinvointia. Palvelu luo asukkaille mahdollisuuden hyödyntää omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan sekä yhteisöllisyyttä. Hyvinvointipalveluiden työtavoissa korostuu aktiivisuus, osallisuus ja toiminnallisuus. Palvelualueita kehitetään verkostoitumalla eri toimijoiden kanssa. Palveluiden järjestämisessä hyödynnetään aktiivisesti uusia toimintatapoja ja teknologiaa.

Nuorisopalveluissa on vakinaistettu 1.8.2018 alkaen nuorisotyöntekijä (KH 21.5.2018), jonka palkkakuluista puolet katetaan tieto- ja neuvontatyön hankerahoituksella vuoden 2019 ajan. Toinen puoli on varattu kunnan

omaa rahoitusta palkkakuluihin. Nuorisotyöntekijän nimike muutettiin **vastaavaksi nuorisotyöntekijäksi** (suora alainen on nuorisotyöntekijä) ja työpajaohjaajan tehtävä **vastaavaksi nuorten työpajaohjaajaksi** (alaiset työpajaohjaaja ja kaksi etsivää nuorisotyöntekijää hankerahoituksella) 1.10.2018 alkaen.

Keväällä 2016 aloitettu kehittämisprosessi Jyväskylän yliopiston Liikuntatieteellisen tiedekunnan Liikuntakasvatuksen laitoksen ja Hankasalmen kunnan kesken (Siv.ltk 14.3.2016 §29 ja KH 31.3.2016 §56) saatiin päätökseen maaliskuussa 2018. Todettuja kehittämiskohteita viedään eteenpäin ja kehitetään vuosien 2018–2025 aikana. Suunnittelussa on otettu huomioon Hankasalmen kunnan kuntastrategian linjaukset. Kunnan investointisuunnitelmaan on varattu vuosille 2018–2022 100 000€ per vuosi liikuntapaikkojen kunnostukseen ja toteutukseen. Investointimääräraha on varattu kohtaan Ympäristölautakunta: puistot, ulkoilu- ja urheilualueet, yleiset alueet.

Ympäristölautakunta sekä rakennus- ja valvontalautakunta

Suurten rakentamishankkeiden tuodessa omat taitekohtansa ympäristötoimen toimintaan, on otollinen hetki toteuttaa uudistuksia, samalla kun vuotta 2019 kunnan uuden strategian pohjalta suunnitellaan. Ympäristötoimen johtoon astuu uusi kiinteistöjohtaja, luotsaamaan toiminnallisia tavoitteita näille uusille urille.

Suurimmat rakentamishankkeet ovat koulukeskuksen, sekä kirkonkylän ja asemankylän välisen kevyenliikenteen väylän rakentaminen. Samanaikaisesti palvelurakennemuudistus etenee yhden merkittävän askeleen, kun Päivärannan kiinteistöistä Terveysasema, Tammiranta ja Tammela korvautuvat uudella Attendon Oy:n terveysasemapaalvelut tarjoavalla palvelutalolla.

Perusajatuksena ympäristötoimen toimialalla on, että tilat ja palvelut eivät ole itsetarkoitus, vaan ovat palvelemissa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeudutaan oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön, sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa.

Arkistot ja käyttötieto siirretään suunnitelmakauden aikana kokonaan sähköiseen muotoon, jolloin arkistointitehtävien helpottumisen ja tietovarannon käytettävyyden paranemisen kautta saavutetaan toiminnallisesti tehokkaampi palvelurakenne.

Kuntakonsernin kiinteistöjen kuntoa parannetaan suunnitelmakaudella suurten investointihankkeiden lisäksi sekä luopumalla heikoimmista rakennuksista, että kunnostamalla ja peruskorjaamalla nykyisiä rakennuksia.

Infrapalvelut keskittyvät suunnitelmakaudella peruskorjauksissa kokonaisuuksiin, jotka priorisoidaan riskikartoituksen kautta. Samalla avauksella uusitaan väylien alapuolella olevat putkistot ja perusparannetaan tiet. Heikkokuntoisimmat putkistot määrittävät siten paljolti myös teiden perusparannustöiden jaksotusta.

Jätelain uudistuksen mukanaan tuomat muutokset saatetaan loppuun. Jätehuollon palvelutehtävät siirtyvät vuoden 2019 aikana ylikunnallisen yhteisyrityksen hoidettavaksi.

Hankasalmen kunnan uutta rakennusjärjestystä on valmisteltu vuoden 2018 aikana, ja vuoden 2019 aikana se otetaan käyttöön.

Asuntotoimi luopuu yksittäisistä vuokra-asunnoista ja käytöstä poistuneista tiloista. Kuntakonsernin vuokra-asuntoyhtiö KOY Hankasalmen Hakan rakennusten korjausohjelman mukaisesti edetään heikkokuntoisten rakennusten ja tyhjien asuntojen vähentämisessä taloudellisesti kestäväälle tasolle.

Palveluhenkisen ja aktiivisesti osaamistaan kehittävän henkilöstönsä, sekä yhteistyökumppaneidensa voimin ympäristötoimen tulosityksiköt tuottavat kuntalaisille kustannustehokasta ja tarpeenmukaista palvelua.

2.3 Käyttötalous

Käyttötalouden toimintatulot ovat 8 525 000 euroa, toimintamenot 41 155 00 euroa ja nettomenot 32 630 000 euroa ilman rahoituseriä ja poistoja.

2.3.1 Yhteenveto käyttötalouden talousarviosta

HANKASALMEN KUNTA	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2018	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e			muutos	muutettu				
Myyntituotot	3 716	3 841		3 841	3 623			
Maksutuotot	1 926	1 880		1 880	1 710			
Tuet ja avustukset	1 066	498		498	480			
Muut toimintatuotot	3 063	2 811		2 811	2 712			
TOIMINTATUOTOT	9 771	9 030	0	9 030	8 525	8 550	8 600	8 650
Henkilöstökulut	14 970	15 191	108	15 299	14 926			
Palvelujen ostot	21 172	20 448	42	20 490	20 748			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 101	2 145		2 145	1 881			
Avustukset	1 619	1 816		1 816	1 707			
Muut toimintakulut	2 129	1 986		1 986	1 893			
TOIMINTAKULUT	41 991	41 586	150	41 736	41 155	41 050	41 300	41 500
TOIMINTAKATE	-32 220	-32 556	-150	-32 706	-32 630	-32 500	-32 700	-32 850
Poistot	1 578	1 650		1 650	1 650	1 500	1 500	1 500

KÄYTTÖTALOUS VASTUUALUEITTAIN

Toimintakate	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2018	Ta 2018	Ta 2019	Ta-muutos	
1000 e			muutos	muutettu			%
Tulot	9 771	9 031	0	9 031	8 526	-505	-5,6
Keskusvaalilautakunta	0	18		18	27	9	50,0
Tarkastuslautakunta						0	
Kunnanhallitus	401	482		482	423	-59	-12,2
Perusturvalautakunta	2 456	2 019		2 019	1 752	-267	-13,2
Sivistyslautakunta	962	813		813	793	-20	-2,5
Ympäristölautakunta	5 952	5 699		5 699	5 531	-168	-2,9
Menot	41 991	41 586	150	41 736	41 156	-580	-1,4
Keskusvaalilautakunta	25	28		28	41	13	46
Tarkastuslautakunta	31	26		26	27	1	3,8
Kunnanhallitus	2 425	2 582		2 582	2 562	-20	-0,8
Perusturvalautakunta	24 182	23 469	150	23 619	23 402	-217	-0,9
Sivistyslautakunta	9 860	9 783		9 783	9 693	-90	-0,9
Ympäristölautakunta	5 468	5 698		5 698	5 431	-267	-4,7
Netto	-32 220	-32 556	-150	-32 706	-32 630	76	-0,2
Keskusvaalilautakunta	-25	-10	0	-10	-14	-4	40,0
Tarkastuslautakunta	-31	-26	0	-26	-27	-1	3,8
Kunnanhallitus	-2 024	-2 100	0	-2 100	-2 139	-39	1,9
Perusturvalautakunta	-21 726	-21 450	-150	-21 600	-21 650	-49	0,2
Sivistyslautakunta	-8 898	-8 970	0	-8 970	-8 900	70	-0,8
Ympäristölautakunta	484	1	0	1	100	99	99

2.4 Rahoitus

Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän 18 181 000 euroa ja verotuloja 15 720 000 euroa vuonna 2019. Tässä arvioissa on otettava huomioon, että se odottaa Kuntaliiton kunnille tuottamaa ennustetta hivenen parempaa kehitystä vuoteen 2018 nähden.

Vuoden 2010 alusta toteutettiin valtionosuusuudistus, jossa nykyiset sektorikohtaiset valtionosuudet keskitettiin pääosin valtiovarainministeriöön. Valtionosuusjärjestelmän perusrakenne säilyi uudistuksessa lähtökohtaisesti nykyisellään. Vuoden 2015 alusta voimaan astui uusi valtionosuusjärjestelmä, joka huomioi paremmin palvelujen tarvetta mm. väestön sairastavuuden osalta ja kasvatti Hankasalmen osuutta valtionosuusrahoituksessa.

Toisaalta on huomioitava, että kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin tuli vuoden 2012 alussa ensimmäinen leikkaus, ja samalla kiinteistövero poistettiin verotulontasausjärjestelmästä. Hankasalmen kunnan osalta nämä muutokset pienensivät tulopohjaa hieman yli 800 000 euroa. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaukset ovat kasvaneet kaiken aikaa vuosina 2012 - 2019. Leikkausten rahoituspohjaa vähentävä kumulatiivinen vuosikohtainen kokonaisvaikutus on vuonna 2019 Hankasalmen kunnalle yli 1,5 miljoonaa euroa (verrattuna siis siihen, ettei valtionosuuksia olisi leikattu vuosina 2012-2016 ollenkaan). Tästä arviosta on jo vähennetty pois kilpailukyky sopimuksen vaikutus sekä ne vaikutukset, jotka aiheutuvat toimeentulotuen siirtymisestä Kelalle, koska niiden valtionosuuksien leikkausten määrän edestä katoaa kunnalta myös toimintamenoja. Kiinteistöveron poistolla kuntien verotulontasausjärjestelmästä on Hankasalmelle 300 000 euron tulopohjaa vähentävä merkitys.

Vuoden 2016 suuri nousu kunnan valtionosuuksissa johtui 1) kustannustenjaon tarkistuksesta, 2) ansiotulo-vähennyksen 250 000 euron tuloveromenetyksen korvaamisesta kunnille valtionosuuksissa ja 3) valtionosuusmuutoksen positiivisesta vaikutuksesta Hankasalmen kunnalle.

Vuoden 2017 selkeä lasku valtionosuuksissa niihin tulevista kustannusten nousun aiheuttamista korotuksista huolimatta taas aiheutui viidestä keskeisestä seikasta: 1) kilpailukyky sopimus (vaikutus noin 370 000 euroa), toimeentulotuen siirto kunnilta Kelalle (vaikutus noin 200 000 euroa), 3) valtionosuusleikkauksista (vaikutus noin 180 000 euroa), 4) väkimäärän väheneminen (arvioitu vaikutus noin 250 000 euroa) sekä 5) verotulotasauksen vaikutus (140 000 euroa).

Vuonna 2018 vähenemää selittää ennen kaikkea väestön määrän vähenemä sekä kilpailukyky sopimus. Kyseisten seikkojen vaikutus on suuri myös vuonna 2019. Seuraavan taulukon kohdalla on syytä muistaa, että mikäli maakuntaudistus vuonna 2022 toteutuu, niin taloussuunnitelmavuodet 2021 ja etenkin 2022 muuttuvat täydellisesti nyt esitetystä.

Valtionosuudet ja verotulot

1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Valtionosuudet	19 127	18 815	18 181	18 000	17 800	17 600
-peruspalvelujen valtionosuus	13 746	13 575	12 909			
-verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	5 410	5 270	5 349			
-opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-29	-30	-77			
Verotulot	15 304	15 115	15 720	15 950	16 650	17 100
-tulovero	13 142	12 950	13 450	13 650	14 250	14 700
-yhteisövero	854	865	970	1 000	1 100	1 100
-kiinteistövero	1 308	1 300	1 300	1 300	1 300	1 300
Yhteensä	34 431	33 930	33 901	33 950	34 450	34 700

Verotuloiksi vuodelle 2019 arvioidaan siis 15 720 000 euroa. Verotulojen kohdalla tulovero itse asiassa vuonna 2018 toteutumassa olevaan tuloutukseen nähden laskee vuonna 2018 talousarviossa ennakoidusta ja kyseinen seikka toteutuu kautta Suomen. Kehityskulku yllätti niin Kuntaliiton, Verottajan kuin valtiovarainministeriönkin, sillä vielä huhtikuussa kuntien tuloverotuoton ennustettiin kasvavan vuodesta 2017 selkeästi. Kyse oli vuoden 2017 lopullisen verotuksen poikkeuksellisen suuresta veronpalautusten määrästä, joka peritään kunnilta pois vuoden 2018 lopussa.

Vuonna 2019 tuloverojen määrän pitäisi viimein koko kuntakentällä kasvaa. Kiinteistöverotuksen kohdalla tulokertymä on lähtökohtaisesti vuoden 2018 tasolla samoin yhteisöverotuotto.

Vuoden 2019 vuosikatteeksi on budjetoitu 1 271 000 euroa. Investointisuunnitelman nettomenot ovat 1 468 miljoonaa euroa, mikä pääosin katetaan vuoden 2018 lopussa toteutuvalla sähköomaisuuden myynnistä saatavalla tuloutuksella. Kunnan pitkäaikaisen lainan nosto on kunnan lainakannan uudelleenjärjestelyä.

2.5 Henkilöstö

Kunnan uusittu hallintosääntö sekä uusi kuntastrategia ohjaavat henkilöstöpolitiikkaa. Intran kautta henkilöstöpolitiikkaa tehdään avoimeksi ja vuorovaikutukselliseksi.

Vuosien 2018 - 2019 kuluessa kunnan palkkausjärjestelmä arvioidaan kokonaisuudessaan ja työ on jo varsin pitkällä. Käytännössä toteutetaan TVA-palkkauksen tarkistus, joka jo vuonna 2016 on osan henkilöstöryhmistä kohdalta aloitettu.

Henkilöstön määrässä ja rakenteessa talousarvion suunnittelukaudella on tapahduttava muutoksia ja luontaisia poistumia on hyödynnettävä henkilöstömäärän supistamisessa.

Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelun kautta aletaan valmistautua kunnan henkilöstömäärän ja – rakenteen suureen muutokseen, koska uudistuksen toteutuessa ainakin kunnan palveluksessa oleva sote-henkilöstö sekä mahdollisesti kyseisten palvelujen tukihenkilöstö siirtyy tulevan maakunnan palvelukseen.

2.6 Investoinnit

Suunnitelmassa olevat investointihankkeet ovat muun muassa tilojen käyttöturvallisuuteen ja infran toiminnallisuuteen sekä vapaa-aikaan liittyviä parannuksia. Vuoden 2018 merkittävin ja taloussuunnitelmavuosien tärkein hanke on Kuuhanaveden koulu, joka ei kuitenkaan ole investointiohjelmassa, koska se toteutetaan leasingrahoituksena. Kyseisen investoinnin kustannusarvio on päiväkodin rakentamisen ja vanhan koulun purkamisen sisältäen noin 15,5 miljoonaa. Lisäksi koulukeskuksen kalustaminen tulee kustantamaan noin 1,5 miljoonaa.

Investointiohjelman merkittävä yksittäinen investointihanke on Aseman- Kirkonkylän välinen kevyen liikenteen väylä, johon saadaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman kautta 500 000 euron rahoitus ja kunnan omarahoitusosuudeksi on talousarvioon varattu 700 000 euroa.

Näiden investointien vuoksi on käytetty suurta harkintaa muiden investointien kohdalla, jotta lainanhoitokulut ja poistot eivät kasvaisi turhan suuriksi kunnan käyttötalouden kannalta. Samoin sote- ja maakuntauudistus pakottaa pohtimaan niin sote-tiloihin ja laitteisiin, kuin niihin liittyviin tukipalveluihinkin tehtäviä investointeja erittäin tarkasti. Sote-kiinteistöjen kohdalla onkin lähitulevaisuudessa tutkittava kaikki vaihtoehdot niiden omistuksen ja korjausinvestointien suhteen, koska kunta ei lähtökohtaisesti enää vuoden 2021 jälkeen ole noiden kiinteistöjen osalta kuin vuokranantaja

Tiehankkeiden kohdalla kohteita priorisoidaan siten, että koko taloussuunnittelukauden ajan vuotuiset kulut ovat noin 200 000 euron tasolla. Vesihuoltoon tehdään välttämättömiä korjausinvestointeja. Rakennushankkeista mittavin investointiohjelmassa on Metsätähden päiväkodin lisätilojen vaatimat muutostyöt.

3 KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA

3.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä huolehtimalla vaalien valmistelutoimenpiteistä, ennakkoäänestyksen järjestämisestä ja ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta. Varsinaisen äänestyspäivän äänestyksen järjestämisestä vastaa vaalilautakunnat keskusvaalilautakunnan ohjauksesta. Kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii lisäksi ehdokashakemusten vastaanotosta ja tarkastamisesta, ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisesta, ennakkoäänien laskennasta ja kaikkien äänten tarkastuslaskennasta, vaalien tuloksen vahvistamisesta ja tiedottamisesta.

Äänestysaluejako ja vaalilautakuntien määrä säilyy ennallaan (Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi). Vuonna 2019 tulee järjestettäväksi eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit sekä mahdollisesti maakuntavaalit. Vuonna 2021 on kuntavaalit. Vuonna 2020 ja 2022 ei ole säännönmukaisia vaaleja.

Taloussuunnitelma

KESKUSVAALILAUTAKUNTA	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Myyntituotot		1				
Maksutuotot						
Tuet ja Avustukset		17	27			
Muut toimintatuotot						
TOIMINTATUOTOT	0	18	27	0	0	0
Henkilöstökulut	17	24	35		17	
Palvelujen ostot	6	3	5		6	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2	1	1		2	
Avustukset						
Muut toimintakulut						
TOIMINTAKULUT	25	28	41	0	25	0
TOIMINTAKATE	-25	-10	-14	0	-25	0
Poistot						

3.2 Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lisäksi valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman tilintarkastajan (JHTT-tilintarkastaja/JHTT-yhteisö). Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastus-yhteisö BDO Auditor Oy:ltä. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii JHTT, HTM Aki Rusanen.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset tiedoksi kunnanvaltuustolle kokoukseen jossa valtuusto käsittelee talousarviota.

Taloussuunnitelma

TARKASTUSLAUTAKUNTA	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Myyntituotot						
Maksutuotot						
Tuet ja Avustukset						
Muut toimintatuotot						
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	9	7	7			
Palvelujen ostot	22	19	20			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Avustukset						
Muut toimintakulut						
TOIMINTAKULUT	31	26	27	27	27	27
TOIMINTAKATE	-31	-26	-27	-27	-27	-27
Poistot						

3.3 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen vuoden 2019 suurin haaste tulee olemaan sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu, mikäli uudistuksesta keväällä 2019 tehdään eduskunnassa päätökset ja maakuntavaalit toteutuvat. Yritysten ja yhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä syvennetään kuntastrategian mukaisesti, muun muassa Hankasalmi kutsuu-hankkeen ja yritysvaikutustyöryhmän kautta.

KUNNANHALLITUS	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Myyntituotot	96	230	158			
Maksutuotot	0					
Tuet ja Avustukset	310	250	262			
Muut toimintatuotot	-5	2	3			
TOIMINTATUOTOT	401	482	423	424	427	429
Henkilöstökulut	1 397	1 346	1 378			
Palvelujen ostot	769	794	783			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	31	31	28			
Avustukset	114	272	259			
Muut toimintakulut	114	139	114			
TOIMINTAKULUT	2 425	2 582	2 562	2 555	2 571	2 583
TOIMINTAKATE	-2 024	-2 100	-2 139	-2 131	-2 144	-2 154
Poistot	44	70	53	53	50	50

*vuonna 2018 toteutetaan sähköosakkeiden myynti, kuten talouden tasapainottamisohjelmassa on linjattu

3.3.1 Keskus- ja luottamushenkilöhallinto

Keskus- ja luottamushenkilöhallinnon tehtävä on kunnan johtamisesta vastaaminen. Kunnanjohtajan, kunnanhallituksen, kunnanvaltuuston ja elinkeinotoimen tehtävät ovat keskeisin osa toimintaa. Strategian kannalta vuoden 2019 osalta keskeisiä päämääriä ovat kunnan ja kunnan yritysten sekä yhdistysten yhteistyön aktivoiminen, kunnan päätösten vaikutusten arvioinnin tehostaminen sekä sähköisen viestinnän kehittäminen ja vuorovaikutuksen lisääminen kunnassa. Talouden tasapainottamiseen liittyvien ratkaisujen kokoaminen ja kunnan sääntöjen päivittäminen ovat keskus- ja luottamushenkilöhallinnon vastuulla.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Kunnan yhteistyö yritysten ja yhdistysten kanssa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yritysvaikutustyöryhmän perustaminen ja sen toiminnan vakiinnuttaminen	Kunnan ja yritysten yhteistyön aktivoiminen. Kunnan päätösten ennako- ja jälkiarviointi. Kunnan elinvoimapolitiikan kehittäminen yhdessä yritystemme kanssa.	Luodaan kunnan ja yritysten yhteydenpidosta säännöllistä sekä vuorovaikutuksellista ja huomioidaan kaikki yritysalat tässä työssä. Yritysvaikutustyöryhmää kuullen konkretisoidaan kuntastrategian muita elinkeinopoliittisia tavoitteita alkuvuonna 2019	Työryhmän kautta tulleiden aloitteiden määrä, tehtyjen vaikutusarviointien määrä, muiden yrittäjätilaisuuksien määrä ja niihin osallistuneiden määrä. Uudet elinkeinopoliittiset tavoitteet vuoden 2019 kuluessa.	Kunnanjohtaja
Tapahtumien ja toimijoiden yhteensovittaminen ja yhteinen markkinointi	Synnyttää hyvä yhteishenki paikallisten toimijoiden keskuuteen sekä syventää yhteistyötä ja osallisuutta eri toimijoiden välillä. Olla yhdessä vahvempia!	Yhdistykset ja tapahtumien järjestäjät tehdään tietoisimmiksi toisistaan. Eri toimijat ottavat toisensa huomioon omia toimintaansa ja tapahtumiaan suunnitellessaan. Hankasalmi Kutsuu hankkeen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä	Tapahtumien määrä, tapahtumiin osallistuneiden määrä, tapahtumien saama julkisuus, yhdistysten ja matkailuyritysten tyytyväisyys kunnan toimintaan (selvitetään vuosittain kyselyn avulla)	Kunnanjohtaja, hyvinvointipalveluiden viranhaltijat
Yritysten toimintaedellytykset				
Yritystoiminnan toimitilarapeisiin vastaaminen ja mahdollisuuksien luominen uudelle yritys toiminnalle sekä yrityksen perustamisen ohjaaminen	Yritysten toimitila- tai tonttitarpeisiin löydetään ratkaisu. Kontaktoidaan mahdollisia uusia yrityksiä ja yrittäjiä. Ollaan aktiivisia olemassa olevien yritystemme tarpeille. Ohjataan uusien yritysten perustamisessa	Eri tyyppisten toimitilavaihtoehtojen kartoitus ja päivitys. Kaavoituksen ohjaaminen huomioimaan yritysten tarpeet. Kannustava ja analyysoiva alkuneuvonta kunnassa ja yrittäjien ohjaaminen Keski-Suomen Uusyrityskeskukseen.	Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä. Kunnassa olevien työpaikkojen määrä. Yritystapaamisten lukumäärä.	elinkeinopäällikkö, kunnanjohtaja
Viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen				
Sähköisen viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	Kunnan viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen niin, että se mahdollisimman hyvin nivoutuu yhteen yritystemme ja yhdistystemme tarpeiden kanssa. Hankasalmen vahvuuksien ja kehittämistoimielme esiin nostaminen	Facebook- ja www-sivujemme aktiivinen kehittäminen, aktiivisen Hankasalmi Youtube-kanavan luominen, vlogi- ja muu videoviestintä. Tätä tukevat mainostaulut ja esitteet	Sivulla vierailijoiden/katsojien määrä, vlogien ja päivitysten määrä, yritysten ja yhdistysten tyytyväisyys kunnan viestintään (kyselyn kautta selvitetään)	Kunnanjohtaja
Kunnan talouden tasapainottaminen				
Käyttötalouden tasapaino, lainakannan hallinta	Laadukkaiden palvelujen turvaaminen niin, että kunnan taloudelliset toimintaedellytykset säilyvät	Uuden Hankasalmi-ohjelman luominen kevään 2019 kuluessa turvaamaan palvelut rahoituspuolelta kehitys ja lainakannan kehitys huomioon ottaen	Tasapainossa oleva ja toteutuva taloussuunnitelma investioiohjelma huomioon ottaen vuoteen 2025 saakka	kunnanjohtaja, taloussihteeri, vastuualuejohtajat

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Ta 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Väestömäärän kehityksen kääntäminen positiivisempaan suuntaan	Tilastokeskuksen tilasto	5020	5040	4900	4860	4820	
Elinkeinotoiminnan tukeminen työpaikkojen turvaamiseksi ja synnyttämiseksi Hankasalmella	kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen määrä (2014 → 2015 kehitys otettava vakavasti)	Tot 12 1524 (-9)	Tot 13 1527 (+3)	Tot 14 1502 (-25)	Tot 15 1358 (-117)	Tot 16 1382 (-3)	

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto						
Vakituiset	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Sijaiset						
Työllistetyt						
Muut määräaikaiset						
Oppisopimus						
Yhteensä	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365*(osa-aikaprosentti/100)

Keskus- ja luottamus- henkilöhallinto, 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Luottamushenkilöhallinto						
Tulot	16	136	61			
Menot	716	890	861			
Netto	-700	-754	-800	-798	-802	-806
Elinkeinopalvelut						
Tulot			0			
Menot	109	132	124			
Netto	-109	-132	-124	-124	-124	-125
Välikäsi -hanke						
Tulot	5		0			
Menot	10		7			
Netto	-5		-7	-7	-7	-7
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto yhteensä						
Tulot	21	136	61			
Menot	835	1 022	992			
Netto	-814	-886	-931	-928	-934	-938

3.3.2 Yleishallinto

Yleishallinto jakautuu hallinto- ja talouspalveluihin, atk-palveluihin sekä henkilöstöhallintoon. Yleishallinnon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on keskittyä laadukkaaseen palvelujen tarjontaan sekä henkilökunnan osaamisen kehittämiseen.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Henkilöstömme on koulututtua ja motivoitunutta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hallinto- ja talouspalvelut	Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö	Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin. Kouluttautumisen kautta myös henkilöstön motivaatio kasvaa.	Koulutuspäivät/hlö/vuosi \geq 2 päivää.	Kunnanjohtaja
Henkilöstöhallinto	Koulutussuunnitelman toteutuminen. Koulutussuunnitelma on vuosittain käsiteltävä harkittu ja toteutettava kokonaisuus.	Koulutussuunnitelman kautta turvataan henkilöstön osaaminen tehtävissään niin, että koulutuksen vaikutuksia myös arvioidaan ja sen kustannukset huomioidaan.	henkilöstökertomuksen koonti toteuneista koulutuksista	Palvelujohtaja
Henkilöstöhallinto	Esimiestyön kehittäminen. Esimiehillä on riittävä osaaminen ja motivaatio vuorovaikutukselliseen henkilöstöjohtamiseen	Henkilöstöjohtamisen koulutusta järjestetään vuoden 2019 aikana ja se on kantavana teemana mm. esimieskahveilla. Kunnan hyviä käytäntöjä jaetaan. Esimiesasemassa olevien virantäytöissä korotetaan johtamisosaamista valinnassa	Työtyytyväisyyskysely	Palvelujohtaja
Sähköisten palvelujen laadukas toteuttaminen				
Hallinto- ja talouspalvelut	Henkilöstön ja luottamushenkilöiden sähköisen asiain ylläpito ja kehittäminen laadukkaiden palveluiden ylläpitämiseksi	Pyritään ajantasaiseen sähköiseen tiedottamiseen. Sähköisen asiakirjahallinnon kehittäminen.	Kunnan www-sivujen kautta saadun palautteen määrä/vuosi. Sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman valmiusaste 30 % -> 70 %.	Keskushallinnon toimistosihtööri ja taloussihtööri
Atk-palvelut	Tietohallinnon asiakaspalvelun kehittäminen sähköisen Helpdeskin avulla koko henkilökunnan osalta.	Pyritään luomaan yhtenäiset käytännöt tukipyyntöihin ja ohjaamaan sähköisen Helpdeskin käyttöön.	Tukipyyntöjen määrä Helpdeskin kautta	Atk-suunnittelija

Hallinto- ja talouspalvelujen tehtävänä on tuottaa kunnalle hallinto- ja talouspalvelut. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutukseen ja motivointiin sekä sähköisen asiain ylläpitoon ja kehittämiseen. Atk-palveluiden tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmiä, laiteympäristöä sekä huolehtia tietoturvasta. Atk-palvelut tuottavat myös työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sovellus- ja laitetuen. Strategian mukaisen tavoitteen toteutumiseen tähdätään tietohallinnon asiakaspalvelun kehittämisellä sähköisen Helpdeskin avulla. Henkilöstöhallinto vastaa kunnan virka- ja työsuhteasioiden hoidosta, työhyvinvoinnin tukemisesta ja työterveyshoidon järjestämisestä. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla koulutussuunnitelman toteutumiseen sekä esimiestyön kehittämiseen.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
	Hallinto- ja talouspalvelut, atk-palvelut ja henkilöstöhallinto					
Vakituiset	9,89	11,9	10,5			
Sijaiset	1,77	0,67	1			
Työllistetyt	0,41					

Muut määräaikaiset	0,81	0,5	1			
Oppisopimus						
Yhteensä	12,88	13,07	12,5	12,5	12,5	12,5

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365*(osa-aikaprosentti/100)

Yleishallinto	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Hallinto- ja talouspalvelut						
Tulot	21	19	20			
Menot	413	455	452			
Netto	-392	-436	-432	-431	-433	-435
Atk-palvelut						
Tulot	9	7	7			
Menot	243	246	273			
Netto	-234	-240	-267	-266	-267	-269
Henkilöstöhallinto						
Tulot	55	53	50			
Menot	189	193	201			
Netto	-134	-140	-151	-150	-151	-152
Yleishallinto yhteensä						
Tulot	85	79	77			
Menot	845	894	926			
Netto	-760	-816	-850	-847	-852	-856

3.3.3 Maaseutu- ja työllistämispalvelut

Maaseutu- ja työllisyyspalveluiden tavoitteena on kuntastrategian mukaisesti edistää ja luoda edellytyksiä yritystoiminnalle sekä edistää työllistymistä. Maaseutupalveluissa kunta kuuluu Laukaan maaseututoimen yhteistoiminta-alueeseen.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Maatalouden huomioiminen kunnan päätöksenteossa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Kunnan päätösten vaikutusten arviointi maatalouden kannalta ja vuorovaikutus maatalousyrittäjien kanssa	Maatalous otetaan huomioon esimerkiksi hankinnoissa, aluiden suunnittelussa ja kunnan vaikuttamistyössä sidosryhmiin päin	Paikallisen MTK:n edustajat otetaan mukaan kunnan yritysvaikutusryhmään, kunnan ja maatalousyrittäjien yhteydenpito	Maatilojen määrä, tilojen tulot, kunnan hankinnat lähiruuan suhteen, maatalousyrittäjien tyytyväisyys kunnan toimintaan	elinkeinopäällikkö, ja hänen ohellaan ympäristötoimen johtavat viranhaltijat sekä kunnanjohtaja

Tehtävänä on edistää yritysten sijoittumista ja investointeja Hankasalmelle; palvella mahdollisimman hyvin kuntaan yhteyttäottavia yrittäjiä (maaseutu- ja muun toimialan yrittäjiä.) Tehtävänä on myös työmahdollisuuksien tarjoaminen työttömille työnhakijoille kuntaan ja kunnassa toimiviin yrityksiin.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	v. 2000	v. 2005	v.2010	v. 2013	v. 2014	v. 2015
Maatilayritysten taloudellinen menestyminen	Maatilojen tulot	milj. €	milj. €	milj. €	milj. €	milj. €	milj. €
	Myyntitulot	4,6	4,4	5,4	6,0	6,0	5,7
	Tuet	4,6	5,1	5,6	5,2	5,2	4,6
	Metsätulot	3,9	3,0	2,7	3,3	4,0	2,8
	Sivuanriot	4,0	4,6	5,3	5,2	5,1	5,4
	Yhteensä	17,1	17,1	19,0	19,6	20,3	18,5

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Maaseutu- ja työllistämispalvelut						
Vakituiset	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Sijaiset						
Työllistetyt, kunnallinen työllistäminen	20	20	19	19	19	19
Työllistetyt, yrityksiin työllistäminen	5	5	6	6,7	7	7
Muut määräaikaiset	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Oppisopimus työllistetyissä			(2)	(2)	(2)	(2)
Yhteensä	26,8	26,7	26,7 (28,7)	27,4 (29,4)	27,7 (29,7)	27,7 (29,7)

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365*(osa-aikaprosentti/100)

Maaseutu- ja työllistämispalvelut	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Maaseutupalvelut						
Tulot	3					
Menot	105	112	109			
Netto	-102	-112	-109	-109	-109	-110
Työllistäminen						
Tulot	293	268	285			
Menot	640	555	534			
Netto	-347	-287	-249	-247	-248	-249
*Kunnallinen työllistäminen						
Tulot	238	150	155			
Menot	569	437	403			
Netto	-331	-287	-248	-247	-248	-249
*Tukityöllistäminen yrityksiin						
Tulot	55	118	131			
Menot	71	118	132			
Netto	-16	0	-1	0	0	0
Maaseutu- ja työllistämispalvelut yhteensä						
Tulot	296	268	285			
Menot	745	667	643			
Netto	-449	-399	-358	-356	-358	-359

3.4 Perusturvalautakunta

Vuosi 2019 on perusturvassa muutosten vuosi. Perusterveydenhuollon toiminnot ovat kaikki väistöiloissa ja kuvantamisen palvelut keskeytyvät vuoden 2020 maaliskuun loppuun saakka. Sosiaalipalveluissa kehitetään perhekeskummallin mukaista moniammatillista arviointia asiakaslähtöisesti sekä kehitetään edelleen ennaltaehkäiseviä palveluita avohuollon ohjauksen ja liikkuvan asumisen tuen avulla. Vanhuspalveluissa oma tuotanto Tammelan ja Tammirannan lakkautumisen jälkeen vähenee ja vaikutus näkyy pienentyneinä henkilöstökuluina ja lisääntyneinä palveluiden ostoina.

Tavoitteena on kehittää KKK-toimintamallia (Kohtaa, Kuule, Kunnioita) laajasti kaikkeen palvelutuotantoon ja työskentelytapoihin.

PERUSTURVALAUTAKUNTA	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2018 muutos	Ta 2018 muutettu	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e								
Myyntituotot	44	38		38	21			
Maksutuotot	1 571	1 576		1 576	1 412			
Tuet ja Avustukset	525	83		83	60			
Muut toimintatuotot	316	322		322	259			
TOIMINTATUOTOT	2 456	2 019		2 019	1 752	1 757	1 767	1 778
Henkilöstökulut	5 799	5 739	108	5 847	5 369			
Palvelujen ostot	16 395	15 776	42	15 818	16 202			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	310	347		347	266			
Avustukset	1 093	1 056		1 056	1 079			
Muut toimintakulut	586	551		551	486			
TOIMINTAKULUT	24 183	23 469	150	23 619	23 402	23 342	23 484	23 598
TOIMINTAKATE	-21 727	-21 450	-150	-21 600	-21 650	-21 585	-21 717	-21 820
Poistot	61	42		42	42	42	40	40

3.4.1 Hallinto

Perusturvan hallinnossa on kahden henkilötyövuoden panos, sihteeritiimissä 1,5 htv ja palvelujohtajan 0,5 htv. Sihteeritiimin toiminta alkaa olla vakiintunutta ja vuosi 2019 onkin siltä osin tiimin toiminnan syventämisen aikaa. Tiimijatuksena on se, että perusturvan hallinnon tehtävät ovat organisoitu siten, että sijaistaminen kaikissa olosuhteissa onnistuu mahdollisimman hyvin.

Perusturvan hallinto	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2018 muutos	Ta 2018 muutettu	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e								
Perusturvan hallinto								
Tulot								
Menot	241	238	8	246	244			
Netto	-241	-238	-8	-246	-244	-243	-245	-246

3.4.2 Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluiden kuntastrategiaan pohjautuvat strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on korostaa ennaltaehkäisevää toimintaa ja yksilöllisiä, asiakkaiden tarpeisiin pohjautuvia palveluja. Toiminnan tarkoituksena on saada asiakas voimaantumaan siten, että hän pystyy elämään hyvää, omannäköistä arkea omassa toimintaympäristössään.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat sosiaalipalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Ennaltaehkäisevä toiminta				
Perhekeskustoiminnan aloittaminen jo ennen yhteisiä tiloja	Kaikilla lapsen ja perheiden kanssa toimivilla on yhteinen ymmärrys lapsen elämäntilanteesta.	Eri toimijat arvioivat yhdessä lapsen ja perheen kanssa arjesta selviytymistä ja voimavaroja	Palvelu- ja prosessikuvausten laadinnat	Johtava sosiaalityöntekijä
Avoin kerhotoiminta	Matalan kynnyksen palvelun tarjoaminen lapsille ja perheille.	Järjestetään kolmella eri kylällä yhteistyössä seurakunnan ja varhaiskasvatuksen kanssa.	Toteutuneet kerhot/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä
Kohtaamispaikkatoiminta lapsiperheille	Vertaistukea lapsiperheille	Tarjotaan perheille paikka, jossa he voivat kohdata toisensa ja saada vertaistukea.	Toteutuneet kohtaamispaikkakerrat/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä
Kotiin annettavat palvelut				
	Turvallinen arjen tuki			
Liikkuva päihde- ja mielenterveystyön arjen tuki	Vakinaistetaan liikkuvan arjen tuen resurssi.	Liikkuva arjen tuki kuntouttaa ja mahdollistaa mielekkään arjen.	Asiakkaita/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä
Avohuollon ohjaus	Tavoitteena tukea erityistä tukea tarvitsevien omatoimista selviytymistä kotona.	Lisätään ja kehitetään erityistä tukea tarvitsevien nuorten ja aikuisten avohuollon ohjausta.	Asiakkaita/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä
Mäkituvan vuokra-asuntojen toiminnan kehittäminen	Valmennuksen kautta itsenäiseen asumiseen.	Tarjotaan yksilö- ja ryhmämuotoista asumisvalmennusta.	Valmentavan asumisen asukkaita/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä

Sosiaalipalveluissa ei ehdoteta lisättäväksi resursseja vuodelle 2019 verrattuna vuoteen 2018 (lukuun ottamatta liikkuvan asumisen tuen pilotin vakinaistamista), vaan kehitetään toimintaa jo olemassa olevilla resursseilla ja tiivistetään yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

Sosiaalipalvelujen ennaltaehkäisevien palvelujen kehittäminen keskittyy perhekeskustoimintamallin aloittamiseen jo ennen fyysisiä yhteisiä tiloja. Toiminnan aloittamiseen ei varata erillistä rahoitusta, vaan toimintaa aloitetaan jo olemassa olevilla resursseilla hyödyntäen sekä perusturvan että sivistyksen henkilöstöä ja kolmannen sektorin toimijoita.

Kotiin annettavissa palveluissa ehdotetaan vakinaistettavaksi liikkuva asumisen tuen resurssi, jota on pilotoitu maaliskuusta 2018 alkaen. Palvelulle on ollut kova kysyntä ja se tukee eri-ikäisten kuntalaisten hyvää arkea omassa kodissaan. Vuoden 2019 aikana kehitetään myös erityistä tukea tarvitsevien nuorten ja aikuisten palveluja tarjoamalla ohjausta, yksilö- ja ryhmämuotoista asumisvalmennusta sekä seinätöntä päivätoimintaa.

Hyvää arkea tukevat palvelut				
Lapsiperhepalvelut	Perheestä ja lapsesta lähtevä tavoitteellinen työskentely	Lasten ja perheiden kanssa työskentelyllä on aina tavoite ja lapset ja perheet ovat itse mukana tavoitteen laadinnassa.	Palvelutarpeen arviot/vuosi, SHL- ja LS-asiakkuudet/vuosi	Sosiaalityöntekijät
Kelan kanssa tehtävä yhteistyö	Popup -päivien järjestäminen tarpeen mukaisesti.	Kelan palveluneuvojat jalkautuvat Hankasalmele neuvomaan Kela-asioissa.	Pop up-päiviä/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä/ Palveluohjaaja
Kuntouttava työtoiminta	Yksilöllinen kuntoutuspolku	Työvalmennus ja sosiaalisen kuntoutuksen menetelmien kehittäminen. Ohjaussuunnitelmien laadinta ja kyky-viisari-mittarin käyttö.	Tehdyt suunnitelmat/vuosi	Palveluohjaaja
Ohjaamotoinnin käynnistäminen nuorille työttömille	Vaihtoehdon tarjoaminen työttömyydelle.	Tarjotaan työttömille nuorille matalankynnyksen palveluna nopeaa ohjausta hänelle sopiviin työllistämistoiimiin.	Ohjaamoasiakkaat/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä
Seinätön päivätoiminta kehitysvammaisille	Mielekästä tekemistä ja sosiaalista kanssakäymistä arkeen.	Järjestetään asiakkaiden tarpeista ja mielenkiinnosta lähtöisin olevaa toimintaa.	Toimintakerrat/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Erityistä tukea tarvitsevien kuntalaisten asumisen kehittäminen	Turvallisen arjen mahdollistaminen siellä missä muutkin asuvat.	Tehdään yhteistyötä ympäristötoimen kanssa asumisympäristöjen kehittämisessä.	Kehittämiskohteet/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä
Voimaannuttava Hankasalmi				
Tuikku Ry:n kanssa aloitettava uusi yhteistyö Aseman kylän monipalvelupisteen synnyttämiseksi ja kehittämiseksi	Hyvä arjen mahdollistaminen asuinpaikasta riippumatta.	Järjestetään kunnan palveluja eri puolilla Hankasalmea, jolla lisätään palvelujen saavutettavuutta.	Toimintakerrat/vuosi	Johtava sosiaalityöntekijä

Kuntouttavassa työtoiminnassa panostetaan yksilöllisten kuntoutuspolkujen suunnitteluun ja toteutukseen.

Lisäksi kehitetään hankasalmelaista työvalmennusmallia henkilöstön opiskelujen myötä. Pollarin tiloja hyödynnetään järjestämällä siellä yhteistyössä Kelan kanssa POP UP -päiviä sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa nuorille suunnattua ohjaamo-toimintaa.

Lapsiperhepalveluissa keskitytään tiimityöskentelyn kehittämiseen viime vuosina tapahtuneiden henkilöstölisäysten myötä. Lähtökohtana on lapsen ja perheen aito kuuleminen ja tavoitteellinen työskentely.

Asumisen esteettömyyttä ja viihtyisyyttä parannetaan yhteistyössä ympäristötoimen kanssa ja Asemankylän palveluja kehitetään kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Taloudelliset tavoitteet

Sosiaalipalveluiden nettokustannukset pyritään pitämään kurissa yhteistyötä tekemällä eri toimijoiden kanssa ja panostamalla ehkäiseviin ja varhaisen tuen palveluihin. Työmarkkinatuen kuntaosuutta seurataan kuukausittain ja työttömien aktivointitoimenpiteitä kehitetään jatkuvasti tarpeiden pohjalta. Vammaispalveluiden kustannusten nousua pyritään hillitsemään yhdenmukaisilla kriteereillä ja räätälöidyillä palveluilla sekä tekemällä yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Sosiaalipalvelujen nettokustannukset 5.231.220 €/5020	euroa/asukas	1126	1002	1042			
Työmarkkinatuen kuntaosuus 245.000 €/5020	euroa/asukas	51	47	48			
Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien menot 945.000 € /5020	euroa/asukas	200	184	188			

Henkilöstö

Koulutussuunnitelmat on laadittu henkilöstön oman ammatillisen mielenkiinnon ja työnantajan tarpeiden pohjalta. Koulutussuunnitelmissa huomioidaan perusturvan 3 K:n malli. Sosiaalipalveluiden henkilöstön määrä kasvaa Ta 2018 vuoteen verrattuna 2,5 htv. Tämä 2,5 htv:n lisäys selittyy vuoden 2018 aikana päätetyistä henkilöstölisäyksistä perhetyön, liikkuvan palvelun ja toimintakeskuksen ohjaajan osalta.

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2016	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2019	Ts 2020
Sosiaalipalvelut						
Vakituiset	7,35	10	9	13,5		
Sijaiset	1,1	0,2				
Työllistetyt	0,41	1	1			
Muut määräaikaiset	1,9	0,25	1			
Oppisopimus				2		
Yhteensä	10,76	11,45	11	13,5		

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*

Sosiaalipalvelut 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2018: muutos	Ta 2018: muutettu	Ta 2019:	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Sosiaalipalvelut								
Tulot	92	90		90	99			
Menot	2 120	1 927		1 927	1 867			
Netto	-2 028	-1 837		-1 837	-1 768	-1 763	-1 774	-1 782
Vammaispalvelut								
Tulot	17	16		16				
Menot	1 019	962		962	945			
Netto	-1 002	-946		-946	-945	-943	-948	-953
Toimeentuloturva								
Tulot	4							
Menot	310	301		301	310			
Netto	-306	-301		-301	-310	-309	-311	-313
Toimintakeskus-Asuntola								
Tulot	28	35		35	22			
Menot	276	280		280	312			
Netto	-248	-245		-245	-290	-289	-291	-292
Omaishoito ja perhehoito								
Tulot	162	160		160	110			
Menot	588	603		603	604			
Netto	-426	-443		-443	-494	-492	-495	-497
Muut sosiaalipalvelut								
Tulot	51	20		20	52			
Menot	1 698	1 519	46	1 565	1 475			
Netto	-1 647	-1 499	-46	-1 545	-1 423	-1 419	-1 428	-1 435
Sosiaalipalvelut yhteensä								
Tulot	354	321		321	283			
Menot	6 011	5 592	46	5 638	5 513			
Netto	-5 657	-5 271	-46	5 317	-5 230	-5 215	-5 247	-5 272

Kokonaisuutena Sosiaalipalveluiden kulukehitys on maltillinen jopa vähän laskeva. Suunnitelmavuosina 2021 ja 2022 toiminnan pitäisi olla jo maakunnan alaista.

3.4.3 Vanhuspalvelut

Vanhuspalveluissa pääpaino on ennaltaehkäisevien ja kotiin annettavien palvelujen kehittämisessä. Tavoitteena on vahvistaa toimintakykyä ja terveyttä niin, että ikäihmiset pärjäävät mahdollisimman omatoimisesti ja elävät omannäköistään elämää omassa arkiympäristössään niin kuin kuntastrategia linjasikin. Kehittämistyössä hyödynnetään Kukoistava kotihoito -hankkeen juurruttamissuunnitelmia ja maakunnallisia luonnoksia myöntämisperusteiksi. Kotihoidon palveluja varaudutaan järjestämään noin 13 prosentille yli 75 -vuotiaista.

Palveluohjauksen tavoitteena on matalan kynnyksen neuvonta ja ohjaus, saavutettavuuden ja yhteydenottojen helppous niin, että asiakas ohjautuu oikeiden palvelujen piiriin.

Laitoshoitoa ei vanhuspalveluissa enää tuoteta Tammirannan lakkautuessa marraskuussa 2018. Metsätähden palvelutalon yhteydessä Tähtelässä aloittaa kuntouttavan, lyhytaikaisen hoivan seitsemän paikkainen yksikkö, jonka tavoitteena on tukea kotona asumista arkikuntoutuksen keinoin. Resurssien puitteissa Tähtelän henkilöstöä vahvistetaan toimintaterapeutilla.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Ikääntyneiden palvelujen on oltava laadukkaita mahdollistaen arvokas vanhuus				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Ennaltaehkäisevä toiminta				
Seniori neuvola	Kiireettömien lääkärin vastaanottopalvelujen järjestäminen vanhuspalvelujen riskiryhmille.	Tavoitteena on luoda toimintamalli matalan kynnyksen palvelusta, jossa järjestetään neuvontaa ja ohjausta ja terveystarkastuksia. Kohdennetun palvelun avulla tunnistetaan varhaisen vaiheen riskitekijöitä sekä tuetaan ikääntyviä huolehtimaan omasta terveydestään annetun ohjauksen avulla. Neuvolassa toimii lääkäri-hoitaja työpari.	Asiakaskäynnit /vuosi	Kotihoidon palveluvastaava / kotiutustiimi
Lyhytaikainen palveluasuminen	Lyhytaikaisella palveluasumisella tuetaan asiakkaan kotona pärjäämistä.	Lyhytaikaisena hoitona voidaan toteuttaa arviointijaksoja, kuntouttavia lyhytaikaisjaksoja, omaishoidon vapaan aikaista hoitoa sekä satunnaista kriisihoitoa 1-2 viikon jaksoissa.	Hoitovrk	Metsätähden palveluvastaava
Seniorikeskustoiminta	Tavoitteena on järjestää ennaltaehkäisevänä toimintana mielekästä päivätoimintaa ikäihmisille	Seniorikeskus järjestää virikkeellistä, kuntouttavaa ja sosiaalista kanssakäymistä tukevaa toimintaa ikääntyville kuntalaisille.	Asiakkaat/vrk	Kotihoidon palveluvastaava / kotiutustiimi
Kotiin annettavat palvelut				
Kotihoidon riittävä taso				
Asiakasohjaus	Keskitetyn asiakas- ja palveluohjauksen (KAAPO) aloittaminen	Tavoitteena on toimivalla asiakasohjauksella ohjata asiakkaat tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin. Asiakkaat saavat tietoa erilaisista palveluvaihtoehdoista ja palveluja myönnetään hyväksytyjen kriteereiden mukaisesti.	Keskitetty asiakasohjaus toiminnassa vuoden 2018 aikana	Vanhuspalvelupäällikkö/kotihoidon palveluvastaava
Hoidon jatkuvuus	Hoidon jatkuvuuden turvaaminen	Varmistetaan toiminnanohjauksella, riittävällä resursoinnilla ja asiakasohjauksella hoidon jatkuvuus niin, että asiakkaan luona käy 5 hoitajan hoitorinki.	Hoitaja/asiakas /kk, NHG:n vertaisarviointi	Kotihoidon palveluvastaava
Aktiivisuussuunnitelmat	Henkilökohtainen aktiivisuussuunnitelma	Kaikille palvelujen piirissä oleville laaditaan henkilökohtainen aktiivisuussuunnitelma arkikuntoutuksen tueksi asiakkaalle.	Suunnitelmat/asiakasmäärät	Kotihoidon palveluvastaava

Palveluasumisessa pääpaino on sisällön kehittämisessä ja normaalin arjen mahdollistaminen niille henkilöille, jotka toimintakykynsä, sairautensa, vammansa tai muun vastaavan synn takia tarvitsevat ympärivuorokautisen hoivan ja hoidon palveluja ja joiden kotiin annettavat palvelut eivät enää ole tarkoituksenmukaisia. Asumispalveluja varaudutaan järjestämään vähintään noin kahdeksalle prosentille yli 75-vuotiaista.

Palveluasuminen				
Aktiivisuus ja osallisuus asukkaiden toimintakyky ja voimavarat huomioiden	Toimivat tilat mahdollistaa aktivoivan hoivamallin	Palveluasumisessa on tavoitteena toiminnallinen ja aktiivinen arki. Asukkaita tuetaan säilyttämään yhteys talon ulkopuolelle ja harrastustoimintaan.	Toiminnan järjestäminen talon sisällä, viikottainen lista ohjelmasta. Talon ulkopuoliseen toimintaan osallistujien määrän seuranta	Palveluvastaavat
Asukastyytyväisyys	Asukkaiden mielipiteiden huomiointi	Palveluasumisessa haluamme huomioida asukkaiden ja omaisten mielipiteitä toiminnassamme.	Asiakas/omaistyytyväisyys kysely (pisteetyt kysymykset sekä vapaamuotoinen sanallinen palaute)	Palveluvastaavat
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Seniö asuin ympäristöjen kehittäminen	Seniorikampuksen suunnittelun ja rakentamisen aloittaminen	Tavoitteena on yhdessä ympäristötoimen kanssa ideoida ja suunnitella aktivoiva ja toiminnallinen asuin ympäristö ikäihmisille.	Kehittämiskohteet/v.	palvelujohtaja, vanhuspalvelupäällikkö, kiinteistöjohtaja

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Kotikäyntien yksikkökustannukset: Kotihoito							
1.829.900 €/27.330	€/tunti (brutto)	68*	35	67	-	-	-
1.589.900 €/27.330	€/tunti, netto	49*	31	58	-	-	-
Päiväranta							
1.195.160 €/12.045	€/hoitopv/netto	87	99	99			
Metsätähti							
881.300 €/8395	€/hoitopv/ netto	89	96	105			
Kotiranta							
679.200 €/7300	€/hoitopv, netto	91	87	93			

Palveluasumisen päivähinta muodostuu laskennallisesti niin, että talousarvion nettokustannus on jaettu arvioitujen toteutuneiden hoitopäivien määrällä (asukkaatx365). Kotihoidon tunti hinnassa jakajana on arvioitujen kotihoidon tunnit.

Tammelan lakkautuessa korvaavia palveluja järjestetään palvelusetelillä yksityisiltä palveluntuottajilta. Ostettujen asumispalvelujen määräraha ikäihmisten osalta on siirretty sosiaalipalveluista vanhuspalvelujen talousarvioon.

Henkilöstö

Vanhuspalveluissa jatkaa hyväksi havaittu esimiestiimi, joka johtaa palveluasumisen ja kotihoidon yksikköjä tiimityön menetelmin. Kaksi yksikköä (Tammela ja Tammiranta) lakkautuvat ja tilalle tulee yksi lyhytaikaisen hoidon yksikkö Tähtelä. Lisäksi esimiestiimi vastaa palvelusetelillä myönnettävistä asumispalveluista.

Vanhuspalveluiden varahenkilöstöön on varattu määräraha kuudelle henkilölle.

Henkilöstösijoittelulla varmistetaan riittävä resurssi hoitotyöhön. Henkilöstölle laaditaan koulutussuunnitelma, jossa pääpainona on asiakaslähtöinen työskentely, sekä hoitotyön kehittäminen hyödyntäen Kukoistava kotihoito -hankkeen aikana tehtyä osaamiskartoitusta.

Vuonna 2019 Tammelan ja Tammirannan vakituinen henkilöstö sijoittuu muihin vanhuspalveluiden yksiköihin ja tästä syystä sijaisten lukumäärä hieman pienenee.

Henkilöstön määrä tulosyksikkötasolla henkilötyövuosina (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Vakituiset	74,72	97	97	67		
Sijaiset	40,98	18	10	10		
Työllistetyt	4,75	4	4	4		
Muut määräaikaiset	0,65					
Oppisopimus						
Yhteensä	121,1	119	111	81		

*htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365 * (osa-aikaprosentti / 100)*

Vanhuspalvelut	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2018	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e			muutos	muutettu				
Kotihoito								
Tulot	670	223		223	223			
Menot	1 732	1 768		1 768	1 711			
Netto	-1 062	-1 545		-1 545	-1 488	-1 483	-1 492	-1 499
Kotihoiton tukipalvelut								
Tulot	206	197		197	186			
Menot	333	294		294	279			
Netto	-127	-97		-97	-93	-92	-92	-93
Seniorikeskus								
Tulot	39	36		36	40			
Menot	138	176		176	177			
Netto	-99	-140		-140	-137	-136	-137	-138
Palveluasumisen varahenkilöstö								
Tulot								
Menot					158			
Netto	0	0			-158	-158	-159	-159
Palveluasunnot Metsätähti								
Tulot	232	260		260	315			
Menot	929	959		959	1 196			
Netto	-697	-699		-699	-881	-877	-882	-886
Palveluasunnot Päiväranta								
Tulot	421	415		415	426			
Menot	1 558	1 611		1 611	1 621			
Netto	-1 137	-1 196		-1 196	-1 195	-1 190	-1 197	-1 202
Palveluasunnot Kotiranta								
Tulot	257	262		262	262			
Menot	940	899		899	941			
Netto	-683	-637		-637	-679	-676	-680	-683
Palveluasunnot Tammela								
Tulot	130	132		132				
Menot	479	502		502				
Netto	-349	-370		-370	0			
Tammiranta								
Tulot	147	150		150				
Menot	931	882		882				
Netto	-784	-732		-732	0			
Ostetut asumispalvelut								
Tulot								
Menot			177	177	540			
Netto			-177	-177	-540	-539	-542	-545
Vanhuspalvelut yhteensä								
Tulot	2 102	1 675		1 675	1 452			
Menot	7 040	7 091	177	7 268	6 623			
Netto	-4 938	-5 416	-177	-5 593	-5 171	-5 150	-5 182	-5 205

3.4.4 Terveyspalvelut

Hankasalmen perusterveydenhuollon palvelut järjestää Jyväskylän seudun yhteistoiminta-alueen terveyskeskus JYTE. Jyten toiminta on vakiintunutta ja sopimussuhteen hoito Hankasalmen kunnan ja Jyten välillä hyvää ja luottamuksellista. JYTen sopimuskunnat, Jyväskylä, Hankasalmi ja Uurainen määrittelevät

käytettävissä olevien resurssiensa puitteissa Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskuksen järjestämien terveydenhuollon palvelujen sisällön ja laajuuden.

Jyväskylän kaupungin ympäristöterveydenhuollon palveluyksikkö hoitaa ympäristöterveydenhuollon tehtävät Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Luhangan, Multian, Muuramen, Petäjaveden, Toivakan ja Uuraisten alueilla.

Vuoden 2019 suurimmat haasteet perusterveydenhuollossa ovat riittävän lääkäriresurssin turvaaminen terveysasemalle ja väistötilojen tuomat rajoitteet toiminnassa. Väistötiloissa toimitaan aina maaliskuun loppuun 2020 saakka, jolloin uusi terveysasemarakennus valmistuu. Hankasalmen röntgen ei siirry väistötiloihin, vaan kuvantamispalvelut keskeytyvät viideksitoista kuukaudeksi. Uuteen terveysasemaan röntgenin yksikkö taas rakennetaan.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Toimivien tilojen luominen tulevaisuuden terveystoimen tilatarpeisiin				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Terveyspalvelut väistötiloissa	Mahdollisimman normaali palvelutaso	Terveyspalveluiden saavutettavuudesta pidetään huoli	toteutuneet suoritelmät: päivystysvastaanotot lkm ja kiirettömän lääkärin vastaanoton pääsy alle 20	Palvelujohtaja/Jyte
Uusi terveysasema	Taloudelliset ja toimivat tilat perusterveydenhuololle	terveystoimelle toimivat tilat max 800 m ²	vuokrakustannukset /vuosi	Palvelujohtaja/Jyte
Terveyspalveluiden turvaaminen lähipalveluina Hankasalmella				
Kuvantamispalvelut	Kuvantamispalveluiden tarjonnan säilyminen Hankasalmella	Uuteen terveysasemaan saadaan röntgen	röntgen max 60 m ²	Palvelujohtaja/Jyte
Avosairaanhoidon vastaanotto	Tavoitteena parantaa peruspalveluiden saatavuutta ja oikea-aikaisuutta	Hoitajan- ja lääkärin vastaanottoaikoja hyvin saatavilla.	Avosairaanhoidon T3-aika (laskennallisesti kolmas vapaa kiireetön vastaanottoaika)sairaanhoitajalle on seitsemän (7) päivää ja lääkärille 21 päivää.	Jyte
Fysioterapeutin suoravastaanotto	Tuki- ja liikuntaelinvaivojen nopea arviointi ja hoito	Tule-asiakkaat pääsevät fysioterapeutin arvioon ja saavat asiakaskohtaiset ohjeet omaan hoitoon nykyisten Käypä hoito- ja fysioterapiasuositusten mukaisesti. Ohjaus tarvittaessa lääkärille.	Suoravastaanoton asiakasmäärä	Jyte
Lääkäriresurssin turvaaminen				
Lääkärivastaanotto	Terveysasemalla virat täytettyinä	kolme virkalääkärinä	täytettyjen vakanssien määrä	Palvelujohtaja
Hammaslääkäri	Hammaslääkärissä virat täytettyinä	Hammaslääkäripalveluiden saavutettavuus pysyy hyvänä	täytettyjen vakanssien määrä	Palvelujohtaja
Vanhuspalveluiden lääkäriresurssi	Tavoitteena saada lääkäri n. 12 h /vko vanhuspalveluiden, kuntouttavan työtoiminnan työttömiin.	Seniorineuvola-toiminnan aloitus ja kuntouttavan työtoiminnan lääkäriresurssin lisääminen	neuvola-asiakkuuksien määrä, saadut eläkkeet	vanhuspalvelupäällikkö, johtava sosiaalityöntekijä, Jyte

Fysioterapeutin suoravastaanottotoiminta käynnistyy vuoden 2019 alussa. Toiminnan tavoitteena on tehostaa tuki- ja liikuntaelinvaivojen arviointia ja hoitoa. Fysioterapeutin työpanos myös vapauttaa lääkäreiden työaikaa vastaanotolla.

Hammaslääkäripalvelut ovat perinteisesti Hankasalmella olleet erittäin hyvät ja tulevaisuuden haaste onkin saada turvattua eläköitymisen vuoksi hammaslääkäreiden resurssit siten, että Hankasalmella on edelleen kummatkin hammaslääkärin virat täytettyinä.

Seniorineuvolaan ja kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä lääkärityö on uudenlaista toimintaa terveyspalveluissa. Alustavasti on sovittu, että lääkäripanostusta vanhuspalveluihin ja kuntouttavaan työtoimintaan ohjataan 12 h /vko.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Perusterveydenhuollon (ml. suun terveydenhuolto) nettokustannukset 3.682.920 €/netto/5020	euroa/asukas	657	653	734			
Erikoissairaanhoidon nettokustannukset* 6.718.000 €/netto/5020	euroa/asukas	1419	1380	1338			

*Erikoissairaanhoidon nettokustannukset eivät sisällä vanhoja eläkevastuita.

Terveyspalveluiden kokonaisuudessa perusterveydenhuollon kokonaisuutta kasvattaa väistötilojen kustannukset sekä arvio tk-sairaalakäytön kasvamisesta. Erikoissairaanhoidon kiinteä laskutus takaa sen, että palvelusopimuksessa sovittu kustannus ei muutu, joten vuoden 2019 talousarvion ylitysriski pienenee.

Terveyspalvelut 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2018 muutos	Ta 2018 muutettu	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Perusterveydenhuolto (JYTE)								
Tulot								
Menot	3 570	3 367		3 367	3 683			
Netto	-3 570	-3 367		-3 367	-3 683	-3 674	-3 696	-3 714
Erikoissairaanhoido								
Tulot								
Menot	7 124	6 985	-81	6 904	6 995			
Netto	-7 124	-6 985	81	-6 904	-6 995	-6 977	-7 020	-7 054
Ympäristöterveydenhuolto								
Tulot								
Menot	196	230		230	223			
Netto	-196	-230		-230	-223	-222	-224	-225
Terveyspalvelut yhteensä								
Tulot								
Menot	10 890	10 582	-81	10 501	10 901			
Netto	-10 890	-10 582	81	-10 501	-10 901	-10 873	-10 939	-10 992

3.5 Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan yhteisenä teemana ja toiminnan perustana on Huomaa Hyvä Meissä, jonka kautta tunnistetaan ja hyödynnetään ne voimavarat (niin resursseihin kuin osaamiseen liittyvät), mitä meillä jo on olemassa.

Sivistyslautakunnan vastuualueen vuoden 2019 toimintaa raamittavat:

- Mittava koulukeskuksen investointihankkeen rakennusvaihe ja siitä aiheutuvat väistöt ja koulukeskuksen toimintaympäristön muutokset rakennusvaiheen aikana
- Vapaa-ajan palveluiden kehittäminen ja nimikemuutos hyvinvointipalveluiksi 1.1.2019 alkaen. Sivistyksen, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä kuntalaisten osallisuuden ja kumppanuuden aktivoiminen on tulevaisuuden kunnan tärkeimpiä tehtäviä
- Varhaiskasvatuksessa tapahtuvat valtakunnalliset muutokset ja tuen tarpeen kasvaminen sekä panostaminen varhaiskasvatuksen omaan erityisopettajaan

SIVISTYSLAUTAKUNTA	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Myyntituotot	365	370	372			
Maksutuotot	332	268	264			
Tuet ja Avustukset	228	148	131			
Muut toimintatuotot	37	27	25			
TOIMINTATUOTOT	962	813	792	794	799	804
Henkilöstökulut	5 508	5 679	5 739			
Palvelujen ostot	2 541	2 398	2 356			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	382	359	330			
Avustukset	323	374	255			
Muut toimintakulut	1 106	974	1 012			
TOIMINTAKULUT	9 860	9 784	9 692	9 667	9 726	9 773
TOIMINTAKATE	-8 898	-8 971	-8 900	-8 873	-8 927	-8 970
Poistot	168	125	125	125	120	120

3.5.1 Hallinto

Sivistystoimen hallinto	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Tulot						
Menot	176	175	197			
Netto	-176	-175	-197	-196	-198	-199

Sivistyspalvelujen toimisto- ja hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, kehittämis-, valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistyspalvelujen talous- ja henkilöstöpalveluista. Hallintopalveluiden henkilöstö 2 htv koostuu sivistystoimen toimialajohtajasta ja toimistosihteeristä. Toimistosihteerit toimii myös kunnan työsuojeluvaltuutettuna 9 tuntia per viikko ja häntä sijaistaa kunnan ostolaskuja hoitava työntekijä.

3.5.2 Koulutuspalvelut

Vuoden 2019 alussa kouluhankkeen toteuttamisvaihe pääsee täyteen vauhtiin ja Kuuhanaveden koulun alkuopetus on väistössä Aseman koululla. Lukiolaiset on sijoitettu monitoimitilalle ja jopolaiset Pollarille. Nämä väistöt aiheuttavat ylimääräisiä kuljetuskustannuksia ja lisääntyneitä siivous- ja vuokratkustannuksia Kuuhanaveden koulun ja lukion budjettiin, arviolta noin 100 000 -150 000 euroa. Nyt jo myös huomioidaan koulukeskuksen talousarviovalmistelussa se, ettei hankita uutta kirjallisuutta tai kalusteita, koska uuteen kouluun ei siirretä nykyisistä rakennuksista materiaaleja.

Koulutuspalvelujen puolella esi- ja perusopetuksen oppilaiden määrä on kohonnut Niemisjärven koululla, jossa on otettu käyttöön kirjaston tila monitoimitilaksi. Oppilasmäärä on kasvanut vuoden sisällä 12 oppilaalla. Lisäksi koulunjohtaja on esittänyt edelleen määräraikaisen päätoimisen tuntiopettajan palkkaamista syksystä 2019 alkaen jakamaan yhdysluokkaa (5.-6-lk, 27 oppilasta), koska ryhmissä on mukana tehostetun ja erityisen tuen oppilaita sekä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas (ryhmän koko saa olla enintään 20 oppilasta). Myös Aseman koulun tulevassa kolmannessa luokassa on 24 oppilasta ja heistä kahdella on pidennetty oppivelvollisuus. Tällöin luokka on jaettava perusopetuslain mukaan. Tämä tuo taas haasteen Kuuhanaveden koululle suurentaa syksyllä 2019 oppilasryhmiä alkuopetuksessa (ka 21,5 oppilasta/ryhmä), kolmannen luokan osalta (ka 26, oppilasta/ryhmä) sekä seitsemännen luokan osalta (ka 25,5, oppilasta/ryhmä). Suuremmat ryhmät vaikuttavat tuntikehykseen alentavasti, jolloin koulutuspalvelujen kustannuksia on saatu alaspäin.

Sisäiset siivouskulut nousevat kuluvaan vuoteen verrattuna ja se näkyy Kuuhanaveden koulun ja lukion osalta reilun 80 000 euron nousuna vuodesta 2018 vuoteen 2019. Kuuhanaveden ja lukion lukuihin lasketaan myös monitoimitalon tilojen käyttö ”omien” kiinteistöjen lisäksi. Koulutuspalveluiden osalta koulut ovat poissa käytöstä kesäaikaan 10 viikkoa sekä syys-, joul- ja talvilomilla 4 viikkoa, kaiken kaikkiaan noin 25 % vuoden käytöstä.

Vuodelle 2019 koulukuljetusmenoihin varataan 700 000 euroa tavoitteena vähentää kuljetuskustannuksia. Siitä huolimatta kuljetuskustannuksiin varataan 70 000 euroa enemmän kuin vuonna 2015 on siihen käytetty. Loppusyksyn 2018 aikana päivitetään kunnan koulukuljetusperiaatteet. Lisäksi hankitaan koulukuljetusten valmisteluun työkalu, joka auttaa suunnittelemaan koulukuljetusreitit taloudellisesti sekä tuottamaan ajantasaista ja oikea-aikaista tietoa kuljetusreiteistä niin vanhemmille kuin koulun henkilöstöllekin. Työkalun on tuettava Primus -kouluhallinto-ohjelmaa, jossa on ajan tasalla olevat tiedot oppilaista.

Henkilöstökulut on jaettu 1.8.2018 alkaen Kuuhanaveden koulun ja lukion välillä todellisen toteuman mukaan ja niiden vaikutusta on vielä vaikea ennakoida. Lukion kurssien toteutumista on pyritty turvaamaan kirjoitettavissa aineissa. Lukion toimintaa tullaan kehittämään liikuntalinjan näkökulmasta. Liikuntalinja on tuonut lisäkuluja, mutta myös uusia opiskelijoita. Lukiossa toimii myös suunnistuslinja, johon kunta panostaa 60 000 euroa per vuosi laadukkaan valmennustoiminnan takaamiseksi.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat koulutuspalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Monikäyttöiset tilat	Koulukeskuksen rakentaminen kirkonkylälle	Toimivat, monipuoliset ja muunneltavat tilat laajaan käyttöön	Tilan käyttöaste ja kävijämäärät	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Toisen asteen opetuksen kehittäminen	Laadukas ja kehittyvä lukiokoulutus yhdessä muiden lukioiden kanssa verkko-opetusta hyödyntäen	Liikuntalukion kehittäminen ja verkko-opetuksen kehittäminen	Opiskelijamäärä, verkko-kurssit, yhteistyötahot	Rehtori
Ennaltaehkäisevä toiminta: kaikilla lapsen ja perheen kanssa toimivilla on yhteinen ymmärrys lapsen/nuoren elämäntilanteesta	Perhekeskustoiminnan aloittaminen ennen yhteisiä tiloja	Eri toimijat arvioivat yhdessä lapsen ja perheen kanssa arjessa selviytymistä ja voimavaroja	Palvelu- ja prosessikuvausten laadinnat	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvä meissä	Sairauspoissaolojen määrä Toteutuneet koulutuspäivät Työtyytyväisyyskysely	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Oppilaan/opiskelijan osallistaminen	Koulussa toimii useita oppilaita osallistavia ryhmiä	Esim. oppilaskunta, tutorit jne	Ryhmiä tekemien tapahtumien määrä	Rehtori/koulunjohtaja
Turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö:	Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Oppilas/opskelija tuntee kuuluvansa koulun ja luokan sosiaaliseen yhteisöön sekä kokee koulussa turvallisuutta ja luottamusta.	Pidetetyt kiva-tunnit Koulutapaturmat Yleisopetuksen ryhmäkoko Kouluterveyskysely Hyvinvointiprofiili	Kiva-vastaava Rehtori/koulunjohtaja Rehtori/koulunjohtaja Rehtori/koulunjohtaja Rehtori/koulunjohtaja

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Nettokustannukset/oppilas	euroa/oppilas	9516	9230	9128			
Nettokustannukset/lukion opiskelija	euroa/opiskelija	10696	9689	9934			
Nettokustannukset/aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuva lapsi	euroa/lapsi	1636	1779	1602			

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Koulutuspalvelut	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Vakituiset	60,82	60,86	62,81			
Sijaiset	3,11	2,4	2,27			
Työllistetyt	3,40	2,37	2,59			
Muut määräaikaiset	4,87	4,26	3,57			
Oppisopimus	0,78	0,26	0			
Yhteensä	72,98	70,15	71,24			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365*(osa-aikaprosentti/100)

Koulutuspalvelut	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Perusopetus						
Tulot	344	265	257			
Menot	5 561	5 407	5 272			
Netto	-5 217	-5 142	-5 015	-5 001	-5 031	-5 055
Lukio						
Tulot	38	19	25			
Menot	819	746	750			
Netto	-781	-727	-725	-723	-727	-731
Ammatillinen koulutus						
Tulot						
Menot	3	3	3			
Netto	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Koulutuspalvelut yhteensä						
Tulot	382	284	282	283	284	286
Menot	6 383	6 156	6 025	6 009	6 046	6 075
Netto	-6 001	-5 872	-5 743	-5 727	-5 761	-5 789

3.5.3 Hyvinvointipalvelut

Valtakunnalliset sote- ja maakunta-uudistuksen tuomat muutokset tulevat jatkossa vahvistamaan sivistyspalvelujen roolia kunnassa osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämässä. Kesän 2018 aikana sivistyspalveluissa avautui mahdollisuus organisaation kehittämiseen vapaa-ajan palveluissa kansalaisopiston apulaisrehtorin siirryttyä toisen työnantajan palvelukseen. Valtuusto hyväksyi 20.9.2018 kokouksessaan ehdotuksen vapaa-ajan palveluiden muuttamisesta hyvinvointipalveluiksi 1.1.2019 alkaen, jossa tulosaluejohtajana toimii jatkossa hyvinvointipäällikkö.

Hyvinvointipäällikkö toimii hyvinvointi-tehtäväalueen (kansalaisopisto-, kulttuuri-, liikunta-, kirjasto- ja nuorisopalvelut) esimiehenä sekä kansalaisopiston rehtorina. Kansalaisopiston päätoimisen tuntiopettajan osa-aikainen tehtävä muutetaan suunnittelijaopettajan tehtäväksi, johon sisällytetään kunnan liikunta-asioiden hoito. Nämä tehtäväjärjestelyt nostavat kansalaisopiston vakituisen henkilöstön palkkakuluja yhteensä 18 000 -20 000 euroa.

Hyvinvointipalvelut ovat merkittävässä määrin ennaltaehkäiseviä palveluja. Hyvinvointipalvelujen vaikutus on merkittävä myös kunnan elinvoiman ja kuntalaisten osallisuuden edistämässä. Lisäksi muutoksella haetaan yhdyspintoja sosiaali- ja terveyspalveluihin, koska ne limittyvät toisiinsa monin tavoin kuntalaisten hyvinvoinnin edistämässä. Tulevaisuudessa näillä yhdyspinnoilla työskennellään yhteistyössä kuntien, maakuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Yhdistysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö on myös tärkeässä roolissa.

Nuorisopalveluissa on vakinaistettu 1.8.2018 alkaen nuorisotyöntekijä (KH 21.5.2018), jonka palkkakuluista puolet katetaan tieto- ja neuvontatyön hankerahoituksella vuoden 2019 ajan. Toinen puoli on varattu kunnan omaa rahoitusta palkkakuluihin. Nuorisotyöntekijän nimike on muutettu vastaavaksi nuorisotyöntekijäksi (suora alainen on nuorisotyöntekijä) ja työpajaohjaajan tehtävä vastaavaksi nuorten työpaja-ohjaajaksi (alaiset työpajaohjaaja ja kaksi etsivää nuorisotyöntekijää hankerahoituksella) 1.10.2018 alkaen. Etsivä nuorisotyön vaikuttavuutta ja kohdistamista kehitetään yhdessä perusturvan kanssa.

Liikuntapaikkojen kehittämiskohteita viedään eteenpäin vuosien 2018–2025 aikana suunnitelman mukaisesti. Suunnittelussa on otettu huomioon Hankasalmen kunnan kuntastrategian linjaukset. Kunnan investointisuunnitelmaan on varattu vuosille 2018–2022 100 000 € per vuosi liikuntapaikkojen kunnostukseen ja toteutukseen. Investointimääräraha on varattu kohtaan Ympäristölautakunta: puistot, ulkoilu- ja urheilualueet, yleiset alueet.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat hyvinvointipalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Kohtaamispaikkojen tarjoaminen	Matalan kynnyksen kohtaamispaikat	Helposti lähestyttävät tilat ja paikat	Kävijämäärät (kirjastot, nuorisotilat, kansalaisopiston kurssit)	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
Ennaltaehkäisevät hyvinvointipalvelut	Nykyisen palvelutarjonnan turvaaminen yhdessä järjestöjen kanssa	Tarjotaan kuntalaisille monipuolisia virkkeitä ja yhteisöllistä toimintaa	kansalaisopiston kurssit, kirjaston aukiolotunnit, hyvinvointipalveluiden tapahtumat ja näyttelyt, yhteistyö järjestöjen kanssa	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
Ajantasaiset tilat, kokoelmat, koneet, laitteet ja ohjelmistot	Hankintojen oikea-aikaisuus	Suunnitelluilla ja hyvin aikataulutetuilla investoinneilla taataan niiden turvallisuus ja monipuolisuus	Asiakaspalaute	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
Ohjaamotoiminnan käynnistäminen	Vaihtoehdon tarjoaminen nuorisotyöttömyydelle	Ohjaamotoiminnalla lisätään alle 29-vuotiaiden saamia matalan kynnyksen palveluja	Kävijämäärät	Hyvinvointipäällikkö, vastaava nuorisotyöntekijä
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvä meissä	Sairauspoissaolojen määrä Toteutuneet koulutuspäivät Työtyytyväisyyskysely	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Liikunta-, virkistys- ja vapaa-ajan suunnitelma	Suunnitelman vieminen käytäntöön, suunnitelma ohjaa liikuntapaikkojen kehittämistä	Monipuoliset liikunta- ja virkistysmahdollisuudet, ylläpidetään ja edistetään kuntalaisten hyvinvointia	Liikuntapaikkojen harrastaja- ja käyttäjämäärät	Hyvinvointipäällikkö, liikuntavastaava
Liikuntapaikkojen kunnossapidon kehittäminen	Hyvin hoidetut liikuntapaikat	Hyvin toimivat, helposti saavutettavat ja turvalliset liikuntapaikat aktivoivat kuntalaisia liikkumaan	Liikuntapaikkojen käyttäjämäärät	Hyvinvointipäällikkö, liikuntavastaava
Vapaa-ajan palveluiden kehittäminen mm. varmistamalla nuorisopalveluiden resurssit	Kunnallisen nuorisotyön vahvistaminen	Kaksi kunnallista nuorisotyöntekijää toteuttamassa nuorisotyötä ja tukemassa nuorten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä osallisuuden ja tasa-arvon edistämistä	Nuorisotyöntekijöiden tavoitettavuus, Nuorisotilat avoimna x/kk, tapahtumat	Hyvinvointipäällikkö, vastaava nuorisotyöntekijä
Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön arviointi ja kehittäminen	Kunnan vahvuudet ja resurssit käyttöön toiminnan suunnittelussa, järjestämisessä ja kohdentamisessa	Toimiva yhteistyö paikallisten yritysten kanssa sekä kehittäminen yhdessä työllisyysryhmän kanssa	Tilastointijärjestelmistä saadun tiedon hyödyntäminen toiminnan suuntaamisessa	Vastaava työpajaohjaaja
Nuorten osallisuuden kanavien vahvistaminen	nuorisovaltuuston, oppilaskuntien sekä tutor- ja tukaritoiminnan tukeminen	Yhteistyö paikallisesti, alueellisesti sekä Nuorten akatemian kanssa	Konkreettiset muutokset palautteiden jälkeen	Vastaava nuorisotyöntekijä
Voimaannuttava Hankasalmi				
Arviointi- ja palautejärjestelmän kehittäminen osana kunnan viestintä- ja palautejärjestelmää	Asiakastytyväisyys	Kuntalaisten tarpeisiin ja toiveisiin vastaavat palvelut	Kävijämäärät, asiakaspalaute	Hyvinvointipäällikkö ja esimiehet
Mahdollistamme harrastustoimintaa ja tapahtumia	Eri tahojen monimuotoinen tukeminen	Yhteistiedotuksen, toimijatapaamisten ja hyvinvointipalveluiden vuosikellon toteuttaminen sekä kohdennettu auttaminen	tapahtumien määrä, osallistujien määrä, kuulemistilaisuuksien järjestäminen	Hyvinvointipäällikkö ja hyvinvointitiimi

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Kirjastopalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/asukas	64,10	63,72	63,91			
Kulttuuripalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/asukas	16,65	17,11	17,29			
Liikuntapalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/asukas	42,53	37,37	39,96			
Nuorisopalveluiden kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/alle 29-vuotiaat asukkaat	82,73	94,09	110,70			

Kansalaisopiston kustannustehokkuus	Käyttötalouden nettomenot, e/opetustunti	49,93	48,26	51,46			
	Opetustuntien lukumäärä	6937	7250	7200			

Henkilöstö

Kansalaisopiston tuntiopettajien henkilötyövuodet on laskettu seuraavasti: Kansalaisopiston kokonaisopetustuntimäärä – suunnittelijaopettajien opetusvelvollisuudet /580 t, vuodelle 2019 on 10,9 htv.

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Vapaa-ajan palvelut						
Vakituiset	7,86	8,12	9,26			
Sijaiset	1,25	1,08	0,58			
Työllistetyt	1,5	1	0			
Muut määräaikaiset	4,13	15,8	15,2			
Oppisopimus	1,85	1	1,2			
Yhteensä	16,59	27	26,24			

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/ 365(osa-aikaprosentti/100)*

Hyvinvointipalvelut	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Kansalaisopisto						
Tulot	101	127	127			
Menot	442	476	497			
Netto	-341	-469	-371	-369	-371	-373
Kulttuuripalvelut						
Tulot	4	5	4			
Menot	88	93	91			
Netto	-84	-88	-87	-87	-87	-88
Kirjastopalvelut						
Tulot	18	7	7			
Menot	341	334	328			
Netto	-323	-327	-321	-320	-322	-324
Liikuntapalvelut						
Tulot	25	31	30			
Menot	238	223	231			
Netto	-213	-192	-201	-200	-202	-202
Nuorisopalvelut						
Tulot	206	191	176			
Menot	318	309	326			
Netto	-112	-118	-150	-149	-150	-150
Hyvinvointipalvelut yhteensä						
Tulot	354	361	343			
Menot	1 427	1 435	1 473			
Netto	-1 073	-1 074	-1 130	-1 125	-1 132	-1 137

3.5.4 Varhaiskasvatuspalvelut

Valtakunnallisesti tavoitteena on nostaa osallistumista varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen **asiakasmaksuja on alennettu jo kaksi kertaa** tällä hallituskaudella (3/2017 ja 1/2018). Tästä syystä johtuen varhaiskasvatuksen **asiakasmaksuista tulevia tuloja on jouduttu vähentämään 68 000 euroa vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna** varhaiskasvatuksen talousarvioehdotuksessa.

Kotihoidontuen käyttö on vähentynyt vuoteen 2017 verrattuna (toteuma 291 000 €) ja vuodelle 2019 tukea on varattu 240 000 euroa. Kotihoidontukeen on oikeus, jos alle 3-vuotiasta lasta hoidetaan kotona. Muista alle kouluikäisistä sisaruksista voidaan myös maksaa kotihoidontukea. Etuuden maksaminen päättyy viimeistään, kun perheen nuorin lapsi täyttää 3 vuotta. Kotihoidontukeen kuuluu hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot sekä hoitolisä, johon vaikuttavat perheen yhteenlasketut tulot.

Kotihoidontukea ei voi saada lapsesta, joka on kunnallisessa päivähoidossa. Tämä on näkynyt loppuvuoden 2017 ja kuluvan vuoden osalta siten, että kunnan kolme päiväkotia ovat täynnä ja täyttöaste on ylittynyt Metsätähden päiväkodissa jo pidemmän aikaa.

Päiväkotien täyttymistä edesauttaa myös perhepäivähoitajien väheneminen eläköitymisen vuoksi. Perhepäivähoitajia on tällä hetkellä 11. Asiakasmaksutulot eivät sitä vastoin ole kuitenkaan nousseet varhaiskasvatusmaksujen alentumisesta johtuen, vaikka päiväkodit ovat täynnä. Perhepäivähoitajien palkkaamiseksi tehdään toimenpiteitä, jotta perhepäivähoito voidaan turvata kunnan eri alueilla.

Sinisiiven päiväkodin johtajan tehtävät järjestellään uudelleen siten, että päiväkodin johtajan tehtävään sisällytetään perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattorin tehtävät (noin 150 tuntia/vuosi) ja nykyisestä toimenkuvasta eriytetään varhaiskasvatuksen erityisopettajan (VEO) tehtävät omaksi toimekseen sisältäen myös resurssilastentarhanopettajan tehtävät varhaiskasvatuksessa (yksi lto:n toimi jätetty täyttämättä). Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävästä syntyy lisäpalkkakustannuksia noin 2000-3000 euroa vuositasolla ja toisaalta koordinaattorin tehtävien yhdistäminen päiväkodinjohtajan tehtäviin vähentää varhaiskasvatuksen palkkakustannuksia 4 900 euroa vuositasolla. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävän täyttämällä panostetaan ennaltaehkäisevään varhaiskasvatukseen kunnassa.

Ennaltaehkäiseviä palveluja kehitetään yhdessä sosiaalipalvelujen kanssa ja se keskittyy perhekeskustoimintamallin aloittamiseen jo ennen yhteisiä tiloja, jotka rakentuvat monitoimitalolle sen jälkeen, kun lukio siirtyy väistöä uuteen koulukeskukseen vuoden 2020 lopussa. Myös avointa kerhotoimintaa kehitetään yhdessä seurakunnan ja perusturvan kanssa.

Sinisiiven päiväkodin tilojen osalta sisäiset vuokratkustannukset kasvavat merkittävästi (40 000 €) edellisvuosiin verrattuna, koska poistot ovat laskettu tähän asti vain Niemisjärven koulun sisäisiin vuokriin. Nyt virhe on korjattu vuoden 2019 alusta alkaen.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Piha-alueiden kunnostus	Päiväkodin piha-alueita parannetaan aidoiksi liikkumis- ja oppimisympäristöiksi	Pihojen kunnostus toteutaa asteittain turvallisuusnäkökohdat huomioiden ja asiakkaita osallistaen	Asiakaspalautte ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyt	Erityisesti esimiehet ja koko henkilöstö
Perhepäivähoito	Perhepäivähoidon turvaaminen palvelutarjonnassa	Perhepäivähoitoa on tarjolla kunnan eri alueella vaihtoehtona päiväkotihoidolle	Perhepäivähoitajien lukumäärä	Varhaiskasvatuspäällikkö
Avoin kerhotoiminta	Matalan kynnyksen palvelun tarjoaminen lapsille ja perheille	Järjestetään kolmella eri kylällä yhteistyössä seurakunnan ja perusturvan kanssa	Toteutuneet kerhot / vuosi	Varhaiskasvatuspäällikkö
Eriyisvarhaiskasvatus	Panostetaan ennaltaehkäisevään erityisvarhaiskasvatukseen	Oma työntekijä erityisvarhaiskasvatuksessa	Uusi työntekijä aloittanut työn 1.1.2019	Varhaiskasvatuspäällikkö
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvä meissä	Sairauspoissaolojen määrä Toteutuneet koulutuspäivät Työtyytyväisyyskysely	Varhaiskasvatuspäällikkö ja esimiehet
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Luonto- ja kulttuurikohteet	Hyödynnetään varhaiskasvatuksessa kunnan tarjoamia luonto- ja kulttuurikohteita	Tehdään retkiä ja yhteistyötä paikallisten yritysten, yhteisöjen ja huoltajien kanssa	Retkien ja osallistujien määrä / v.	Koko henkilöstö
Voimaannuttava Hankasalmi				
Osallisuus	Asiakkaiden ja henkilöstön osallisuuden vahvistaminen turvallisen oppimisympäristön kehittämiseen ja ylläpitämiseen	Asiakkailla ja henkilöstöllä tarjotaan eri tavoilla mahdollisuus osallistua, arvioida ja kehittää varhaiskasvatusympäristöä	Koulutuspäivien, työkokousten, kehityskeskustelujen, tiimipalaverien, vanhempien tapaamisten määrä, lasten haastattelut (lomake käytössä kaikissa yksiköissä)	Esimiehet ja koko henkilöstö

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Varhaiskasvatuksen menot / lapsi pysyvät nykytasossa.	Päivähoidon nettokustannukset / hoidossa olleet lapset / vuosi	8934	9142	10740			

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Lasten päivähoitopalvelut	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Vakituiset	29,59	33,48	30,2			
Sijaiset	0,80	1,08	0,75			
Työllistetyt	1,87	3	2			
Muut määräaikaiset	1,74	2	0,58			
Oppisopimus	0	0	2,85			
Yhteensä	34	39,56	36,53			

Varhaiskasvatuspalvelut	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Päiväkoti Sillankorva						
Tulot	69	63	63			
Menot	544	579	581			
Netto	-475	-516	-518	-516	-519	-522
Päiväkoti Metsätähti						
Tulot	60	36	41			
Menot	387	416	498			
Netto	-327	-380	-457	-456	-458	-461
Päiväkoti Sinisiipi						
Tulot	40	30	43			
Menot	273	242	308			
Netto	-233	-212	-265	-264	-266	-267
Perhepäivähoito						
Tulot	56	40	20			
Menot	370	431	380			
Netto	-314	-391	-360	-359	-361	-363
Lasten kotihoidontuki						
Tulot						
Menot	300	350	232			
Netto	-300	-350	-232	-231	-233	-234
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä						
Tulot	225	169	167			
Menot	1 874	2 018	1 999			
Netto	-1 649	-1 849	-1 832	-1 826	-1 838	-1 846

3.6 Ympäristölautakunta

YMPÄRISTÖTOIMI	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Myyntituotot	3 210	3 202	3 072			
Maksutuotot	22	36	34			
Tuet ja Avustukset	3	0	0			
Muut toimintatuotot	2 716	2 460	2 425			
TOIMINTATUOTOT	5 951	5 698	5 531	5 547	5 580	5 612
Henkilöstökulut	2 240	2 397	2 397			
Palvelujen ostot	1 441	1 458	1 383			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 376	1 407	1 256			
Avustukset	89	115	114			
Muut toimintakulut	323	322	281			
TOIMINTAKULUT	5 469	5 699	5 431	5 417	5 450	5 477
TOIMINTAKATE	482	-1	100	130	130	136
Poistot	1 305	1 430	1 430	1 430	1 290	1 290

Sote-ratkaisu ja koulukeskuksen rakentaminen vaikuttavat suunnittelukauteen.

Vuonna 2019 ympäristölautakunnan ohjattavana on kaksi suurta rakennushanketta: koulukeskuksen, sekä kirkonkylän ja asemankylän välisen kevyenliikenteen väylän rakentaminen. Ympäristölautakunnan toimialaa johtavan kiinteistöjohtajan vaihtuminen tuonee myös uutta sykettä toimintaan.

Talon palveluissa muutoksia tuovat terveysaseman siirtyminen väistötilaan, sekä Tammelan ja Tammirannan palvelutalojen toiminnan päättyminen. Infran kunnossapitotoimintaa osaltaan ohjaavat vesijohtoverkon uusimistarpeet. Selvästi tiukkeneva talous näkyy kaikilla toimialoilla ydintehtävään keskittymisenä. Uuden strategian mukaisesti KKK-toimintamallia (Kohtaa, Kuule, Kunnioita) jalkautetaan kaikkeen palvelutuotantoon ja työskentelytapoihin.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Koko ympäristötoimea koskettava kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden lähtökohta on motivoitunut ja koulutettu henkilöstö. Strategian mukaisia tavoitteita ovat muun muassa esimiestötoiminnan kehittäminen ja työssäjaksamiseen panostaminen.

Laadukkaat palvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Motivoitunut ja koulutettu henkilöstö	Tarpeisiin perustuva koulutussuunnitelma, jota tullaan toteuttamaan.	Osallistutaan sisäisiin ja ulkoisiin koulutuksiin.	3 pv/hlö/vuosi	esimiehet
	Esimiestötoiminnan kehittäminen.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskysely	
	Kiinnitetään työssä jaksamiseen erityistä huomiota.	Tyhy-toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikää -ryhmät.	

3.6.1 Talon palvelut

Talon palveluissa muutoksia tuovat terveystaseman siirtyminen väistötilaan, sekä Tammelan ja Tammirannan palvelutalojen toiminnan päätyminen. Tiukkeneva talous näkyy toimialoittain ydintehtävään keskittymisenä. Uuden strategian mukaisesti KKK-toimintamallia (Kohtaa, Kuule, Kunnioita) jalkautetaan kaikkeen palvelutuotantoon ja työskentelytapoihin.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Talon palvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua palveluja. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on tuottaa puhtauspalvelu sopimusten mukaisesti sekä työntekijöiden työssäjaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Ruokapalvelun toimitiloissa toimitaan elinkaariajattelulla ja tuotetaan laadukkaita ruokapalveluita. Yksi strategian mukaisista tavoitteista on myös kartoittaa lähiruokaan liittyviä mahdollisuuksia. Kiinteistönhoidon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin sekä kiinteistöyhtiö Hakalle taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua kiinteistöhoitoa. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on varmistaa toiminnalla käyttäjille turvallinen toimintaympäristö sekä työntekijöiden työssäjaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Laadukkaat talonpalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Työtapojen kehittäminen	Uusien toimintamallien sisäistäminen päivittäisessä työssä.	Mitoitusten pitäminen ajan tasalla. Järjestetään uusien järjestelmien ja ohjelmistojen käyttöönotto-opastusta.	Siivottavat neliöt. Ohjelmisto Jamix Kehityskeskustelut	Siivoustyönjohtaja Ravitsemustyönjohtaja Kiinteistönhoidon esimies
Tehokas laitoshuolto	Kunnan toimitilojen laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen taloudellisesti, tehokkaasti, asiakaslähtöisesti ja ekologisesti.	Luotettavasti tuotettua puhtauspalvelua. Toiminta on taloudellista ja tehokasta.	Talouden toteuman seuranta. m ² /hlö Asiakastytyväisyysskyselyt	Siivoustyönjohtaja
Elinkaariajattelu osaksi talonpalveluja	Palvelut tuotetaan elinkaariajattelun mukaisesti.	Tunnistetaan pintamateriaalit ja hoidetaan niitä ohjeistuksen mukaisesti. Tarkkaillaan valoja, lämpötiloja ja mahdollisia laiterikkoja.	Laatukierrokset, omavalvontaohjelma	Siivoustyönjohtaja
Turvalliset ja terveelliset kiinteistöt	Kiinteistöhoito ylläpitää kiinteistöt teknis- ja huollollisin keinoin turvalliset ja terveelliset olosuhteet kiinteistöissä. Suunnitelmakaudella tavoitteena tehdä palvelukuvaukset eri kiinteistöihin	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Toiminta vastaa palvelukuvausta, huomioiden asiakaskeksien palvelun tilauksittain täydennettävät palvelut.	Asiakaspalautteet Huoltojen ja päivystystyskorjausten suhde / seuranta Palvelupyynnöiden vasteajat	Kiinteistönhoidon esimies
Kunnossapidon tehostaminen	Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Asuinkiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on KOY Hakan saneerausohjelmalla. Kunnan kiinteistöissä omavalvonta	Kiinteistökatselemukset	Kiinteistönhoidon esimies
Laadukkaat ruokapalvelut	Laadukkaat ruokapalvelut kunnan omalle organisaatiolle. Laaditaan suunnitelukaudella asiakasryhmäkohtaiset ateriakortit.	Tuotetaan laadukkaita ravitsemussuositusten mukaisia ateriapalveluja eri asiakasryhmille. Toiminta on taloudellista ja tehokasta.	Talouden toteutuman seuranta Asiakastytyväisyyssmittaukset Suorite/hlö	Ravitsemustyönjohtaja
Lähiruuan mahdollisuudet	Kartoitetaan lähiruoka-ajatteluun liittyen paikallisia yrittäjiä	Yhteistyö Hankasalmelaisten yritysten kanssa.	Yhteistyökokoukset/v	Ravitsemustyönjohtaja

Laitoshuolto

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp2017	Ta2018	Ta2019	Ts2020
Siivouksen teho	m ² / laitoshuoltaja	1150	1252	1243	
Henkilöstön ammatillinen osaaminen	Koulutuspäivät 3 pv/hlö/vuosi			Sisäistä ja ulkoista koulutusta ammattitaidon ylläpitämiseen/päivitykseen järjestetään	

Hankasalmen kunnan laitoshuollolla on siivottavia neliöitä n. 19 890.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)		Tp 2017	Ta 2018	Ta2019	Ts2019	Ts2020
Laitoshuolto						
Vakituiset		18	18	16		
Sijaiset		tarvitaan	tarvitaan	tarvitaan		
Työllistetyt		2	2	2		
Muut määräaikaiset		*	*	*		
Oppisopimus		*	*	*		
Yhteensä		20	20	18		

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*

Kiinteistöhuolto

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Kiinteistöhoito: -kiinteistönhoidon taso	m ² / työntekijä	8660	8660	7800	7800		
Henkilöstön hyvinvointi ja ammatillinen osaaminen	Täydennyskoulutukseen osallistuminen 3 pv/hlö/vuosi	2	2	2	2	2	2
Veden kulutus poislukien vesilaitokset	Seuranta FimX ohjelmalla	25000	24700	23500	23000	23000	23000
Energian kulutuksen seuranta	FimX						

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Kiinteistöhuolto						
Vakituiset	6	7	7	7	7	7
Sijaiset						
Työllistetyt	2	3	3	3	3	3
Muut määräaikaiset						
Oppisopimus						
Yhteensä		10	10	10	10	10

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*
Maalari, vanhempi on siirtynyt kiinteistönhoidon alle.

Ruokapalvelu

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021
- Kouluruokailu	€/suorite suorite/työntekijä	3,13 27900	2,76	2,97		
Laitosruokailu	€/suorite suorite/työntekijä	4,02 22400000	3,85	4,8		

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021
Ruokapalvelu					
Vakituiset	14	14	14		
Sijaiset	tarvitaan	tarvitaan	2		
Työllistetyt	2	2	1,5		
Muut määräaikaiset					
Oppisopimus					
Yhteensä	16	16	17,5		

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*

Sote-ratkaisut ja koulukeskuksen rakentaminen vaikuttavat henkilöstölukuihin ja suoritehintaan suunnittelukaudella.

Talon palvelut 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Talon palvelut, hallinto						
Tulot						
Menot	7					
Netto	-7					
Siivouspalvelut						
Tulot	753	599	574			
Menot	582	602	572			
Netto	171	-3	2	5	5	6
Kiinteistöhuolto						
Tulot	1 699	1 563	1 502			
Menot	959	959	826			
Netto	740	604	676	683	686	691
Ruokapalvelu						
Tulot	1 289	1 305	1 230			
Menot	1 207	1 254	1 225			
Netto	82	51	5	12	12	13
Talon palvelut yhteensä						
Tulot	3 741	3 467	3 306			
Menot	2 755	2 815	2 623			
Netto	986	652	683	699	703	709

Sote-ratkaisut ja koulukeskuksen rakentaminen vaikuttavat suunnittelukauteen.

3.6.2 Konsernin kiinteistöhallinto

Konsernin kiinteistöhallinto 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Konsernin kiinteistöhallinto						
Tulot	40	50	116			
Menot	105	101	182			
Netto	-65	-51	-66	-65	-66	-66
Asuntotoimi						
Tulot	808	789	765			
Menot	695	593	581			
Netto	113	196	184	188	189	190
Pelastustoimi						
Tulot			0			
Menot	408	401	416			
Netto	-408	-401	-416	-415	-417	-419
Konsernin kiinteistöhallinto yhteensä						
Tulot	848	839	881			
Menot	1 208	1 095	1 179			
Netto	-360	-256	-298	-292	-294	-295

Sote-ratkaisut voivat vaikuttaa arvioon vuodesta 2019 alkaen

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Konsernin kiinteistöhallintopalvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on parantaa elinympäristön viihtyisyyttä ja siisteyttä. Toiminnan tarkoituksena on hallinnoida kiinteistökantaa kuntataloutta tukevalla tavalla.

Asuntotoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille monipuolisia, kohtuuhintaisia ja sopivia huoneistoja ja tiloja asumiseen ja liiketoimintaan. Asuntotoimen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on luoda asukkaille viihtyisä ja turvallinen asuin ympäristö panostamalla kunnan omistamien kiinteistöjen hoitamiseen. Asuntotoimessa tullaan myös jatkossa tehostamaan osakehuoneistojen sekä käyttämättömien kiinteistöjen myyntiä eli osakkeiden vapautuessa huoneistoa ei jälleenvuokrata vaan se myydään. Asuntotoimen haasteena on vanhojen ja huonokuntoisten kiinteistöjen myynti.

Konsernin kiinteistönhallinto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Viihtyisä asuinympäristö	Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt/rakennelmat puretaan tai kunnostetaan;	Viihtyisä ja siisti ympäristö luo kunnastamme välittämisen kuvan ulkopuolisille sekä kuntalaisille. Kiinteistöjen ulkoiseen siisteyteen käytetään vähintään 10 % kiinteistönhoitokuluista. Vuokrausaste toimitilakiinteistöissä vähintään 90 % Osakehuoneistojen tuotto vähintään 5 %/v.	Toteutuneet kiinteistönhoitokulut Toteutunut vuokrausaste toimitilakiinteistöissä Osakehuoneistojen tuottoprosentti vuodessa.	Kiinteistöjohtaja
Vastuullinen omistajuus	Osakehuoneistojen sekä käyttämättömien kiinteistöjen myyntiä tehostetaan. Vuokraustoiminta keskitetään tytäryhtiöille. Kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistönhoitoa tehostetaan. Myytävät osakehuoneistot siistejä ja myyntikuntoisia. Metsäomaisuudesta pieni osa vielä myydään, lopun omaisuuden kohdalla tähdätään arvon nousuun huomioimalla luonto ja ympäristö vastuullisesti metsien hoidossa. Hakan asuntokohteiden peruskorjaukseen ryhdytään suunnitelmallisesti ja kunnalle turhasta asuntokannasta sekä muista turhista kiinteistöistä luovutaan. Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistönhoitoa tehostetaan.	Käyttämättömien kiinteistöjen myynti järjestetään ostopalveluna, ja tarvittaessa huutokaupoilla. Kunnan omistamien osakkeiden vapautuessa huoneistoa ei jälleenvuokrata vaan myydään. Säännölliset tarkastuskäynnit huoneistoissa ja kiinteistöissä varmistavat kunnossa pysymisen. Myydään metsäomaisuutta talousarviopäätöksen mukaisesti. Käyttämättömien kiinteistöjen ja osakkeiden myynti järjestetään ostopalveluna, ja tarvittaessa huutokaupoilla. Konsernin kiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on KOY Hakan saneerausohjelmalla.	Luovuttavista kiinteistöistä myydään vähintään 10 %/v. Myyntiarvo vähintään tasearvoa vastaava Metsäomaisuuden myyntitulo on vähintään talousarvion mukainen. Luovuttavista kiinteistöistä myydään vähintään 10 %/v.	Kiinteistöjohtaja
Elinvoimaisuutta yhteistyöllä	Vaikutusten arviointi tulee aidosti osaksi päätöksentekoa ja kunnassa hankitaan vastuullisesti Liikehuoneistojen ja toimitila vuokrauksen tehostaminen.	Yhteistyö Hankasalmelaisten yritysten kanssa. Hankinnoissa otetaan käyttöön yritysvaikutusten arviointimenettely. Sähköisen tarjouskanavan kautta parannetaan yrittäjien mahdollisuutta aktivoitua tuottamaan palveluja kunnalle. Vuokrausasteen parantaminen. Yrityksille sekä yhdistyksille mahdollistaa toimitiloja.	Sähköisessä tarjouskanavassa ilmoitettujen tarjouspyyntöjen määrä. Vuokrausaste	Kiinteistöjohtaja
Sähköisen viestinnän kehittäminen	Kehitetään sähköistä viestintää ja some-markkinointia, viestinnän toimintaresurssija vahvistetaan	Sähköisen tarjouskanavan kautta parannetaan yrittäjien mahdollisuutta aktivoitua tuottamaan palveluja kunnalle.	Sähköisessä tarjouskanavassa ilmoitettujen tarjouspyyntöjen määrä	Kiinteistöjohtaja

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Konsernin kiinteistönhallinto	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Vakituiset	1,0	1,0	1,4	1,4	1,4	1,4
Sijaiset						
Työllistetyt						
Muut määräaikaiset	0,4	0,4	1,0	0,8		
Oppisopimus						
Yhteensä	1,4	1,4	2,4	1,4	1,4	1,4

Konsernin kiinteistönhallinnossa on 2,4 henkilötyövuoden panos: kokoaikainen kiinteistöjohtaja ja rakennustöiden valvoja, sekä toimistosihteerin työpanosta 0,4 htv. Toimistosihteerin on ollut vakituinen vuoteen 2016 saakka, jonka jälkeen virka on ollut määräaikainen. Kyseinen toimi on suunniteltu

vakinaistettavaksi vuoden 2019 alussa. Rakennustyön valvojan tehtävä on määräaikainen, ja päättyy vuonna 2020 koulukeskuksen valmistuttua. Kouluhankkeen rakennustöiden valvojan kustannukset siirretään investoinnin rahoitusjärjestelyyn vuonna 2020, kun kohde valmistuu ja rakennustöiden valvojan määräaikainen työsuhde päättyy.

Kiinteistön hallinta, kunnan Koy:t ja asuntotoimi

Henkilöstön määrä (htv1)	Asuntotoimi	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts2022
Vakituiset		4,0	2,85	1,0	1,0	1,0	1,0
Sijaiset				0,1	0,1	0,1	0,1
Työllistetyt							
Muut määräaikaiset							
Oppisopimus							
Yhteensä		4,0	2,85	1,1	1,1	1,1	1,1

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä / 365(osa-aikaprosentti/100)*

Ta2019 on laskettu henkilöstöön asuntosihteeri ja sijaisena toimiva toimistosihteeri.

3.6.3 Vihertoimi ja jätehuolto

Jätehuollon palveluajatuksena on viihtyisän, turvallisen ja terveellisen ympäristön turvaaminen tuottamalla kunnan lakisääteiset jätehuollon palvelutehtävät.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Jätehuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Kattavat jätehuollon palvelut	Estetään roskaantumista ja asiattomasta jätteen käsittelystä aiheutuvia terveys- ja viihtyisyyshaittoja.	Kotitalouksien jätehuollon on järjestetty lain mukaisesti ja toimivasti: järjestetyn jätehuollon piirissä on > 98 % kiinteistöistä.	Järjestetyn jätehuollon piirissä olevien kiinteistöjen määrä	Puutarhuri, ympäristönsuojelusihteeri

Jätehuollon tulevaisuuden näkymät eivät ole selkiytyneet toimintasuunnitelman laatimisen aikaan. Tavoitteena on, että liitytään osakkaaksi kuntien yhteiseen jäteyhtiöön alkuvuoden 2019 aikana. Siirtyminen edellyttää henkilöstöltä merkittävää työpanosta vielä vuonna 2019. Vaarallisen jätteen keräys järjestettäneen keväällä omana työnä.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Vihertoimi: jätehuolto	Tp 2016	Tp 2017	Ta 2018	Ts 2019	Ts 2020
Vakituiset				1	0,72	0
Sijaiset				0	0	0
Työllistetyt				2	0	0
Muut määräaikaiset				1	0	0
Oppisopimus				0	0	0
Yhteensä				4	0,72	0,0

Jätehuoltoratkaisu vaikuttaa henkilöstöön vuonna 2020

Puistot on siirtynyt Infrapalveluiden alaisuuteen vuonna 2018.

Taloudelliset tavoitteet

Vihertoimen talousarvioon sisältyvät maa- ja metsätilat, jätehuolto ja löytöeläimet. Jätehuollolle on suunniteltu talousarvio vuodelle 2019 kuudeksi kuukaudeksi. Suunnitelmakauden tuottoihin ja toimintakuluihin vaikuttaa jätehuollon ratkaisu.

Ympäristöpalvelut 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Vihertoimi						
Tulot	450	418	336			
Menot	269	196	105			
Netto	181	222	231	232	234	235

3.6.4 Infrapalvelut

Infrapalveluissa huolehditaan kunnan liikenneväylien ja muiden infratoimintojen kunnossapidosta, saneerauksesta ja rakentamisesta turvallisuus ja ympäristö huomioiden. Kuntastategian linjauksen mukaisesti tie- ja kevyenliikenteen väylät tullaan pitämään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla. Vuonna 2019 suurimpana rakentamiskohteena tulee olemaan kevyen liikenteen väylän rakentaminen aseman ja kirkonkylän välille.

Viheralueiden hoidolla luodaan viihtyisä, toimiva ja turvallinen ympäristö. Kuntastategian mukaisesti tullaan erityisesti panostamaan kirkonkylän taajaman tiealueen viherkaistojen hoitoon sekä muihin infrapalveluille kuuluvien puisto- ja viheralueiden siisteyteen.

Kaavoituksen avulla luodaan edellytykset hyvälle ja elinvoimaiselle ympäristölle asumisen ja elinkeinojen tarpeisiin sekä palveluiden saatavuudelle ja liikennejärjestelyille. Kuntastrategian mukaisesti käynnistetään asemakaavan muuttaminen Niemisjärvellä Pienmäen asuinalueella.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Infrapalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Asuin ympäristön viihtyisyys	Hyvin hoidetut viheralueet	Erilaisia puisto- ja viheralueita sekä kunnan kiinteistöjen, että kirkonkylän taajaman tiealueen viherkaistoja, hoidetaan niin että ne lisäävät asukasviihtyvyyttä.	Käyttäjäpalaute alueiden kunnosta.	Puutarhuri
	Kevyen liikenteen väylän rakentaminen Asema-Kirkonkylä välille.	Turvallinen kulkuyhteys kevyelle liikenteelle aseman ja kirkonkylän välille	Käyttäjäpalaute alueiden kunnosta.	Tekninen päällikkö
	Tie- ja kevyenliikenteen –väylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla.	Pyritään varmistamaan liikenneturvallisuus teiden hoidon keinoin	Käyttäjäpalaute alueiden kunnosta.	Tekninen päällikkö
Voimaannuttava Hankasalmi				
Kaavoituksella luodaan puitteet	Pienmäen asuinalue rakentuu Niemisjärvelle.	Käynnistetään Pienmäen alueen asemakaavan muutostyö.	Toteutuneet rakennukset kaava-alueella strategiakauden kuluessa, asukasmäärä	Tekninen päällikkö

Infrapalveluissa on 11 henkilötyövuoden panos:

kokoaikaiset 3 yhdyskuntarakentajaa ja 2 ympäristönhoitajaa, teknisen päällikön työpanoksesta 0,9 htv sekä toimistosihteerin ja kanslistin työpanosta yht. 0,6 htv. Lisäksi Infrapalveluihin kuuluu 0,5 htv puutarhurin työpanoksesta sekä 0,5 htv varikon työnjohtajan työajasta. Puistojen kausityöntekijöitä on työllistettyinä 2 htv ja määräaikaisina 1,5 htv.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2016	Tp2017	Ta 2018	Ta2019	Ts2020	Ts2021
Infrapalvelut						
Vakituiset	6	5,7	5	7,5	7,5	7,5
Sijaiset	0,8	0,3				
Työllistetyt				2	1,5	1,5
Muut määräaikaiset	2,5	2,4	1	1,5	1	1
Oppisopimus						
Yhteensä	9,3*	8,4*	6*	11	10	10

* Puistot on siirtynyt Infrapalveluiden alaisuuteen vuonna 2018. Aikaisempien vuosien tiedoissa ei ole mukana puistojen henkilöstön määrää.

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/ 365*(osa-aikaprosentti/100)

Infrapalvelut	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
1000 e						
Infrapalvelut, hallinto						
Tulot			0			
Menot	41	36	38			
Netto	-41	-36	-38	-38	-38	-38
Kaavoitus						
Tulot	3	5	4			
Menot	79	73	68			
Netto	-76	-68	-64	-64	-64	-65
Hulevesien käsittely						
Tulot	39	38	38			
Menot	15	38	38			
Netto	24	0	0	0	0	0
Liikennealueet						
Tulot	7		0			
Menot	263	385	313			
Netto	-256	-385	-313	-312	-314	-316
Varikko						
Tulot	143	105	124			
Menot	192	238	228			
Netto	-49	-133	-104	-103	-104	-104
Infrapalvelut yhteensä						
Tulot	192	148	166			
Menot	590	770	685			
Netto	-398	-622	-519	-517	-520	-522

3.6.5 Vesihuoltolaitos – kirjanpidollinen muu taseyksikkö

Vesihuoltolain (681/2014) mukaan kunnan tuli kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Hankasalmen kunnan vesi- ja viemärlaitoksesta on muodostettu kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö 1.1.2015 alkaen, kunnanvaltuuston päätös 14.12.2015 § 46.

Taseyksikön talousarvion laadinnassa ja talousarviokäsittelyssä noudatetaan kuntalain 110 §:n talousarvion ja –suunnitelman laadintaa koskevia säännöksiä. Kirjanpidollisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty ympäristölautakunnan ja koko kunnan talousarvioon.

Vesihuoltolaitoksen talousarvio laaditaan kalenterivuodeksi ja taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin. Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi. Menot budjetoidaan

suoriteperusteisesti tai niitä vastaavalla tavalla ja tulot budjetoidaan suunnitteluvuodelle, jolloin niiden saanto on lopullinen.

Hankasalmen kunnan vesihuolto toimittaa asiakkailleen laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä vastaanottaa ja käsittelee jätevettä.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Vesihuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Toimiva vesihuolto	Toimiva vesihuolto	Pyritään turvaamaan vesihuollon toimintavarmuus kaikissa tilanteissa	Häiriöprosentti	Tekninen päällikkö

Vesihuollossa on 2,7 henkilötyövuoden panos: kokoaikainen vesihuoltolaitoksen vastaava hoitaja sekä vesihuoltolaitoksen hoitajan työpanosta 0,7 htv, varikon työnjohtajan työpanosta 0,5 htv, teknisen päällikön työpanosta 0,1 htv sekä toimistosihteerin työpanosta 0,4 htv.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1)	Tp 2016	Tp2017	Ta 2018	Ta2019	Ts2020	Ts2021
Vesihuoltolaitos						
Vakituiset	2	1	2,5	2,7	2,7	2,7
Sijaiset						
Työllistetyt						
Muut määräaikaiset						
Oppisopimus						
Yhteensä	2	1	2,5	2,7	2,7	2,7

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365(osa-aikaprosentti/100)*

Vesihuoltolaitos 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Vesilaitos						
Tulot	245	295	295			
Menot	-150	-181	-158			
Netto	96	114	138	138	139	141
Viemärlaitos						
Tulot	451	465	471			
Menot	-328	-350	-364			
Netto	123	115	107	108	109	110
Vesi- ja viemärlaitos						
Tulot	696	760	766			
Menot	-477	-531	-521			
Netto	219	229	245	249	250	252
Poistot	256	260	253	248	246	244

Taseyksikön tulosbudjetti

Vesihuoltolaitos 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Toimintatulot	696	760	766			
Toimintamenot	-477	-531	-521			
Toimintakate	219	229	245	249	250	252
Rahoitustulot ja -menot	-95	-59	-48	-35	-22	-19
Korkotulot (sisäiset)						
Muut rahoitustulot ja -menot	-47	-40	-29	-16	-3	0
Korkomenot (sisäiset)						
Korvaus peruspääomasta	-48	-19	-19	-19	-19	-19
Muut rahoitusmenot						
Vuosikate	124	170	197	213	227	233
Poistot ja arvonalentumiset	256	260	253	248	246	244
Satunnaiset tulot ja -menot						
Tilikauden tulos	-132	-90	-56	-35	-19	-11

Taseyksikön rahoituslaskelma

Vesihuoltolaitos

1000 e	Ta 2018	Ta 2019
Tulorahoitus		
Liikelyi-/alijäämä	-90	-56
Poistot ja arvonalentumiset	260	253
Rahoitustuotot ja -kulut	-59	-48
Satunnaiset erät		
Muut tulorahoituksen korjausevät		
Sisäiset tuotot	85	73
Sisäiset kulut	-22	-21
Investoinnit		
Investointimenot	-138	-90
Rahoitusosuudet investointimenoihin		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot		
Sisäiset katteet		
Tulorahoitus ja investoinnit, netto	36	111
Rahoitustoiminta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-350	-350
Lyhytaikaisten lainojen muutos	216	167
Oman pääoman muutokset		
Vaikutus maksuvalmiuteen	-98	-72

3.7 Rakennus- ja valvontalautakunta

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Ympäristönsuojelutoimen tehtävänä on ympäristönsuojelun valvomiseksi ja edistämiseksi huolehtia laissa ja muissa säännöksissä määrätystä tehtävistä, ympäristönsuojelun kehittämisestä, ympäristön tilan seurannasta sekä neuvonnasta ja tiedottamisesta.

Rakennusvalvonnan tehtävänä on valvoa rakennustoimintaa kunnan alueella yleisen edun kannalta ja huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

Rakennusvalvonnan tavoitteena on edistää hyvää rakennustapaa ja huolehtia siitä, että rakennettu ympäristö toteutetaan ja ylläpidetään turvallisena, terveellisenä ja viihtyisänä voimassa olevia määräyksiä ja kunnan asettamia tavoitteita noudattaen. Neuvonnan, ohjauksen, lupakäsittelyn sekä valvonnan avulla edistetään turvallista, terveellistä ja ympäristöön sopeutuvaa rakentamista ja ylläpitää rakennetun ympäristön hyvää laatua.

Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Viihtyisä asuin ympäristö	Yksityisten huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt/rakennelmat puretaan tai kunnostetaan. Puhtaat vesistöt turvataan. Luonnon erityispiirteiden ja kiinnostavien luonto- ja kulttuuriympäristökohteiden vetovoima säilytetään ja hyödynnetään.	Erityisesti taajamien huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt/rakennelmat puretaan tai kunnostetaan. Tämä edellyttää yhteistyötä kohteiden omistajien kanssa. Kohteet kartoitetaan ja priorisoidaan rakennus- ja valvontalautakunnan kanssa. Vesistöjen kuormitusta rajoitetaan lupa- ja valvontamenettelyiden kautta. Osallistutaan vesistöjen hoitoon Järvien ja lampien hoitoluokitusta soveltaen. Merkittävimpien vesistöjen kemiallisen tilan seuranta joka 2. vuosi, tavoitteena parantuva suuntaus 10 vuoden aikavälillä.	Purettujen rakennusten määrä Päätösten ja valvontojen määrä hoitotoimenpiteiden määrä.	Rakennustarkastaja ja ympäristön-suojelusihteeri
Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta	Luontoretkeilykohteita kehitetään ja ylläpidetään.	Turvalliset ja hyvät luontopolut	Hyvässä kunnossa olevien luontopolkujen km-määrä	Rakennustarkastaja ja ympäristön-suojelusihteeri
Joustava lupakäsittely	Asiakaslähtöisyys lupakäsittelyssä. Rakennuslupakäsittely alle 2 kuukautta.	Yritysten ja muiden toimijoiden rakennus-, ympäristö- ja muut lupahakemukset ja ilmoitukset käsitellään asianmukaisesti ja mahdollisimman nopeasti. Neuvotaan aktiivisesti toiminnanharjoittajia.	Lupien käsittelyyn kulunut aika	Rakennustarkastaja ja ympäristön-suojelusihteeri

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun toimialan keskeisiä lakisäätteisiä tehtäviä ovat ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain toimeenpano. Lupahakemukset, rekisteröinnit ja ilmoitukset käsitellään asianmukaisesti ja asiakasta palvelen. Ympäristönsuojelun valvonnan painopiste on valvontaohjelman mukaisessa toiminnassa. Ympäristönsuojelun taksa ja maa-ainestaksa pyritään uudistamaan. Uusi tietojärjestelmä otetaan käyttöön. Kehittämistehtävistä vesistöjen ja luontoretkeilykohteiden hoito ovat toiminnan painopisteitä: Osallistutaan vesistöjen hoitoon järvien ja lampien hoitoluokitusta soveltaen. Keskisenlammen luontopolku kunnostetaan.

Rakennusvalvonta

Rakentamisen laatua parannetaan, neuvontaa ja ennakoivaa laadunohjausta lisätään ja keskeneräisiä rakennushankkeita saatetaan ajan tasalle resurssien puitteissa. Sähköistä asiointipalvelua hyödynnetään rakennetun ympäristön lupa-asioinnissa. Rakennusvalvonnan alueellisen yhteistyön mahdollisuuksia/vaihtoehtoja selvitetään Ympäristöministeriön ja Kuntaliiton tavoitteiden mukaisesti.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Ympäristöpalvelut ja rakennusvalvonta	Tp 2016	Tp 2017	Ta 2018	Ts 2019	Ts 2020
Vakituiset	5,2	5,2	*	2,6	2,6
Sijaiset					
Työllistetyt	2	2	2		
Muut määräaikaiset	0,5	0,5	0,5		
Oppisopimus					
Yhteensä	7,7	7,7	7,7	2,6	2,6

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365(osa-aikaprosentti/100)*

Vihertoimi on siirtynyt Infrapalveluiden alaisuuteen vuonna 2018. Henkilöstöön on laskettu rakennustarkastaja, 80 % ympäristönsuojelusihteeri, 80 % toimistos sihteeri.

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tp 2017	Ta 2018	Ts 2019	Ts 2020
Palvelun nettokustannukset €/5020	€/asukas	29	35	36	35

Selvitetään mahdollisuuksia tehdä viranomaispalveluissa yhteistyötä lähikuntien kanssa.

Rakennus- ja valvontalautakunta 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Myyntituotot	1	1	2			
Maksutuotot	22	36	34			
Tuet ja Avustukset						
Muut toimintatuotot						
TOIMINTATUOTOT	23	37	36	36	36	37
Henkilöstökulut	118	140	144			
Palvelujen ostot	35	53	43			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4	13	9			
Avustukset						
Muut toimintakulut	11	9	9			
TOIMINTAKULUT	168	215	205	204	206	207
TOIMINTAKATE	-145	-178	-169	-168	-169	-170

3.8 Toimenpideohjelma taseen alijäämän kattamiseksi

Kumulatiivista alijäämää oli vuoden 2015 tilinpäätöksessä kunnan taseessa 2 447 823 euroa, kun sitä vuoden 2016 talousarvion laatimisvaiheessa ennakoitiin pahimmillaan olevan jopa lähemmäs 3,5 miljoonaa euroa, eli selkeästi yli 500 euroa kuntalaista kohden. Summaksi 31.12.2015 muodostui noin 470 euroa kuntalaista kohden. Tilanteen koheneminen johti siihen, ettei Hankasalmella voimaan tulleen uuden kuntalain taloutta koskevia määräyksiä tulkiten olekaan aikaa taseessa olevan alijäämän kattamiseen vuoteen 2022 saakka, kuten talouden tasapainotusta on aiemmin suunniteltu. Talouden tasapaino on saavutettava vuoteen 2020 mennessä.

Vuoden 2016 toteuma oli selkeästi ylijäämäinen, vaikka metsämaanmyyntituotto 300 000 euroa jäikin pääsääntöisesti toteutumatta ja testamenttivarallisuuden kohdentamista vanhustalouksien muutosten rahoittamiseen siirrettiin isolta osin vuoteen 2017, jolloin sen kautta toteutetaan seniorikeskushanke huolimatta kunnan talouden kireästä tilanteesta. Ylijäämä oli 1,5 miljoonaa euroa ja kattamatonta alijäämää 31.12.2016 jäljellä taseessa oli noin 900 000 euroa

Vuoden 2017 tulos oli ylijäämäinen 732 000 euroa, jolloin kattamatonta alijäämää jäi taseeseen hieman yli 165 000 euroa. Taloussuunnitelmavuoden 2018 aikana on toteutettu Suur-Savon Sähkön osakkeiden myynti 1,4 miljoonaa euroa, josta lähes koko myyntisumma kirjautuu myyntivoitoksi. Kauppa toteutuu joulukuussa 2018.

Vuodelle 2018 talousarviossa arvioitu noin 200 000 euron alijäämäinen tulos, joka on vuoden kuluessa vielä heikentynyt verotulojen ennakoitua heikomman toteuman sekä perusturvalautakunnalle annettun lisämäärärahan vuoksi, on sähkömyynti tuoton kautta muotoutumassa sittenkin ylijäämäiseksi siten, että aiempien vuosien kattamaton alijäämä tulee katetuksi sähköomaisuuden osittaisella myynnillä, jota tuottoa käytetään myös investointien rahoittamiseen.

Myyntiratkaisu vuonna 2018 pohjautui jo vuoden 2017 talousarvioon ja on siis osa kunnan suunnitelmaa talouden tasapainottamisessa. Sähköomaisuuden myynnin vuoksi ei vuonna 2018 myydä kunnan metsäomaisuutta. Vuode 2018 tulokseen on kirjattava vuoden 2017 tulosta parantanut noin 300 000 euron virhe lomapalkkavelan suhteen, mutta sekin on otettu huomioon ennusteessa, jonka mukaan taseessa ollut alijäämä tulee katetuksi vuoden 2018 kuluessa.

Tasapainotusohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa seuraavan kerran vuoden 2018 tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

4 LASKELMAT

4.1 Kunnan tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot 1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
TOIMINTATUOTOT	9 771	9 030	8 525	8 550	8 600	8 650
Myyntituotot	3 716	3 841	3 623			
Maksutuotot	1 926	1 880	1 710			
Tuet ja avustukset	1 066	498	480			
Muut toimintatuotot	3 063	2 811	2 712			
TOIMINTAKULUT	-41 991	-41 736	-41 155	-41 050	-41 300	-41 500
Henkilöstökulut	-14 970	-15 299	-14 926			
Palvelujen ostot	-21 172	-20 490	-20 748			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 101	-2 145	-1 881			
Avustukset	-1 619	-1 816	-1 707			
Muut toimintakulut	-2 129	-1 986	-1 893			
TOIMINTAKATE	-32 220	-32 706	-32 630	-32 500	-32 700	-32 850
VEROTULOT	15 303	15 115	15 720	15 950	16 650	17 100
Kunnan tulovero	13 141	12 950	13 450			
Kiinteistövero	1 308	1 300	1 300			
Osuus yhteisöveron tuotosta	854	865	970			
VALTIONOSUUDET	19 127	18 875	18 181	18 000	17 800	17 600
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	78	1 400	0	-50	-100	-100
Korkotuotot	0	1	1			
Muut rahoitustuotot*	212	1 481	81			
Korkokulut	-70	-61	-61			
Muut rahoituskulut	-64	-20	-20			
VUOSIKATE	2 288	2 684	1 271	1 400	1 650	1 750
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 578	-1 650	-1 650	-1 500	-1 500	-1 500
TILIKAUDEN TULOS	710	1 034	-379	-100	150	250
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	22	22	22			
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	732	1 056	-357	-100	150	250

*2018: Muut rahoitustuotot -kohdassa on huomioitu joulukuussa toteutuva osakkeiden myynti, jota ei ole huomioitu alkuperäisessä talousarviossa

4.2 Kunnan rahoituslaskelma

1000 e	Tp 2017	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Toiminnan rahavirta	2 007	2 414	1 021	1 400	1 650	1 750
Vuosikate	2 288	2 684	1 271	1 400	1 650	1 750
Satunnaiset erät						
Tulorahoituksen korjauserät	-281	-270	-250			
Investointien rahavirta	-1 501	-3 447	-818	-1 410	-1 420	-1 460
Investointimenot	-1 863	-5 457	-1 578	-1 500	-1 500	-1 500
Rahoitusosuudet investointimenoihin	24	500	650			
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot*	338	1 510	110	90	80	40
Toiminnan ja investointien rahavirta	506	-1 033	203	-10	230	290
Rahoituksen rahavirta	-97	3 814	-2 726	-1 481	379	139
Antolainauksen muutokset	11					
Antolainasaamisten lisäykset	-20					
Antolainasaamisten vähennykset	31					
Lainakannan muutokset	1 184	3 814	-2 726	-1 481	379	139
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 700	5 000	4 000	1 000	1 300	1 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-516	-686	-726	-981	-921	-861
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-500	-6 000	-1 500		
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmuiden muutokset	-1 292					
Rahavarojen muutos	409	2 781	-2 523	-1 491	609	429
Vaikutus maksuvalmiuteen	409	2 781	-2 523	-1 491	609	429
Rahavarojen muutos	409	2 781	-2 523	-1 491	609	429
Rahavarat 31.12.	3 173	5 954	3 431	1 940	2 548	2 977
Rahavarat 1.1.	2 764	3 173	5 954	3 431	1 940	2 548

*2018: Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot -kohdassa on huomioitu joulukuussa toteutuva osakkeiden myynti, jota ei ole huomioitu huomioitu alkuperäisessä talousarviossa

5 INVESTOINTISUUNNITELMA 2019-2023

Investointiraja 8.000 euroa (arvonlisäveroton). Sitovuustaso valtuustoon nähden: rakennukset ja rakennelmat hankekohtainen, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakunta kohtainen.							
PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannus- arvio	Kustannus- arvio 2019-2023	TA 2 019	TS 2 020	TS 2 021	TS 2 022	TS 2 023
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET							
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	92 000	8 000	8 000	37 000	0	0	0
Muut	92 000	8 000	8 000	37 000	0	0	0
Sivistyslautakunta	37 000	0	0	37 000	0	0	0
<i>Kulttuuripalvelut</i>	37 000	0	0	37 000	0	0	0
Hankasalmen historia 2	37 000		0	37 000			
Ympäristölautakunta	55 000	8 000	8 000	0	0	0	0
Kameravalvonnan ajanmukaistaminen	55 000	8 000	8 000				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET							
Tulot	0	0	0	0	0	0	0
Menot	92 000	8 000	8 000	37 000	0	0	0
Nettomenot	92 000	8 000	8 000	37 000	0	0	0
MAA- JA VESIALUEET	0	0	0	0	0	0	0
Ympäristölautakunta	0	0	0	0	0	0	0
Maa-alueiden hankinta	200 000	200 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Maa-alueiden myynti	-200 000	-200 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
MAA- JA VESIALUEET							
Tulot	-200 000	-200 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
Menot	200 000	200 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Nettomenot	0	0	0	0	0	0	0
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT							
Ympäristölautakunta	597 000	412 000	282 000	70 000	20 000	20 000	20 000
Kunnanhallitus	120 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>Hallintopalvelut</i>	120 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Sisäilmatutkimukset ja akuutit korjaustoimenpiteet	120 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>Vanhuspalvelut</i>	10 000	10 000	10 000	0	0	0	0
Metsätähden ovien ja lukitusjärjestelmän vaihto	10 000	10 000	10 000				
<i>Terveyspalvelut</i>	22 000	22 000	22 000	0	0	0	0
Työterveysaseman jäädytyskoneen uusiminen	22 000	22 000	22 000				
Sivistystoimi	370 000	225 000	175 000	50 000	0	0	0
<i>Koulut</i>	100 000	65 000	15 000	50 000	0	0	0
Aseman koulun liikuntasalin kunnostus	65 000	65 000	15 000	50 000			0
Aseman koulun keittiön sisäänkäynnin uusiminen	35 000	0	0				
<i>Kirjasto</i>	20 000	10 000	10 000	0	0	0	0
Rakenteelliset korjaukset	20 000	10 000	10 000				
Varhaiskasvatus	250 000	150 000	150 000	0	0	0	0
Metsätähden päiväkodin laajennus	250 000	150 000	150 000				
Ympäristötoimi	75 000	55 000	55 000	0	0	0	0
<i>Palo- ja pelastuslaitos</i>	15 000	15 000	15 000	0	0	0	0
Huoltomontun kunnostus	15 000	15 000	15 000				
<i>Ruokahuolto</i>	0	0	0	0	0	0	0
<i>Varikko</i>	60 000	40 000	40 000	0	0	0	0
Sosiaalitoimien perusparannus	60 000	40 000	40 000				
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT							
Tulot	0	0	0	0	0	0	0
Menot	597 000	412 000	282 000	70 000	20 000	20 000	20 000
Nettomenot	597 000	412 000	282 000	70 000	20 000	20 000	20 000

KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Ympäristölautakunta	2 728 000	2 294 000	1 051 000	358 000	435 000	225 000	75 000
Liikennealueet	1 508 000	1 295 000	710 000	225 000	200 000	140 000	20 000
Kaavateiden vuotuinen perusparannus	55 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	50 000	55 000	15 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Katuvalaistuksen saneerausohjelma	35 000	15 000	15 000				
Laitalantien sirotepinta	15 000	15 000				15 000	
Näkinniementien peruskorjaus	70 000	70 000	50 000	20 000			
Rantakalliontien peruskorjaus	70 000	55 000	40 000	15 000			
Pienmäen alueen katuvalaistus	50 000	50 000	0		50 000		
Anterontien peruskorjaus	85 000	85 000	0	60 000	25 000		
Salontie (200 m)	75 000	75 000		60 000	15 000		
Hilkantie	60 000	60 000		0		60 000	
Kirkkorannantie (250 m)	190 000	50 000	50 000				
Rinnekadun sirotepinta	20 000	20 000		0	20 000		
Suotien sirotepinta (400 m)	30 000	30 000		0		30 000	
Kirkonkylän ja Asemankylän välinen kevyenliikenteen väylä	538 000	500 000	500 000				
kunnan brutto-osuus			1 000 000				
avustustulo kunnalle			-500 000				
Kääköntie peruskorjaus	60 000	60 000		50 000	10 000		
Ruokoniementie peruskorjaus	75 000	75 000			60 000	15 000	
Aseman bussipysäkit	30 000	30 000	30 000				
Puistot, ulkoilu- ja urheilualueet, yleiset alueet	769 000	649 000	231 000	58 000	170 000	20 000	20 000
Keskisenlammen luontopolun kunnostus	36 000	36 000	36 000				
Aseman viheralueet, leikkialueen laajentaminen	20 000	10 000	10 000				
Puistokalusteiden ja leikkivälineiden uusiminen	30 000	20 000	10 000		10 000		
Puistot ja leikkialueet	55 000	55 000	15 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Latupohjien perusparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Ympäristöterveydenhuollon puisto	30 000	30 000		20 000	10 000		
Venevalkamien peruskorjaus	20 000	20 000			20 000		
Niemisjärven leikkipaikka	20 000	20 000		10 000	10 000		
Pellisenrantapolku	8 000	8 000		8 000	0		
Kirkonkylän tekonurmi *	500 000	400 000	150 000	0	100 000		
kunnan brutto-osuus			300 000				
avustustulo kunnalle			-150 000				
*Tekonurmen tekeminen edellyttää avustuksen saamista							
Kunnanhallitus							
Muut kiinteät rakenteet	20 000	20 000	20 000				
Taulukehikot	20 000	20 000	20 000				
VESIHUOLTOLAITOS - TASEYKSIKKÖ	371 000	330 000	90 000	75 000	65 000	65 000	35 000
Vesihuoltolaitos	371 000	330 000	90 000	75 000	65 000	65 000	35 000
Tervaniemen vedenottamon käyttöönotto	8 000	8 000	8 000				
Mikonlammen vedenkäsittelylaitoksen laitteiston saneeraus	10 000	10 000	10 000				
Talojohdot ja uudet linjat	75 000	75 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen	200 000	159 000	39 000	40 000	40 000	30 000	10 000
Viemäripumppaamojen uusiminen	78 000	78 000	18 000	20 000	10 000	20 000	10 000
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Tulot	0	0	0	0	0	0	0
Menot	2 728 000	2 294 000	1 051 000	358 000	435 000	225 000	75 000
Nettomenot	2 728 000	2 294 000	1 051 000	358 000	435 000	225 000	75 000

KONEET JA KALUSTO							
Kunnanhallitus	55 000	55 000	35 000	20 000	0	0	0
Aktiivilaitteet ja mittarit kunnan valokuituverkon liitoksiin	15 000	15 000	15 000				
Verkon ja tietoturvan kehittäminen, palvelimen uusiminen	20 000	20 000		20 000			
Levyjärjestelmän uusiminen	20 000	20 000	20 000				
Perusturvalautakunta	57 000	30 000	30 000	0	0	0	0
Vanhuspalvelut	57 000	30 000	30 000	0	0	0	0
Hoitajakutsujärjestelmän uusinta palvelutaloihin	30 000	30 000	30 000				
Sivistyslautakunta	176 000	295 000	97 000	63 000	71 000	43 000	31 000
Koulutuspalvelut	48 000	86 000	26 000	20 000	20 000	20 000	0
Lukion ykkösten kannettavat tietokoneet		78 000	18 000	20 000	20 000	20 000	
Aseman koulun tvt-laitteet	8 000	8 000	8 000				
Kansalaisopisto	0	8 000	8 000	0	0	0	0
Atk-laitteet ja kalusteet		8 000	8 000				
Kirjastopalvelut	68 000	60 000	20 000	20 000	20 000	0	0
Kirjastoautomaatio, laite-, ohjelmisto-kalustehankinnat	68 000	60 000	20 000	20 000	20 000		
Liikuntapalvelut	0	99 000	23 000	15 000	23 000	15 000	23 000
Liikuntavälineitä urheilukentille ja monitoimitalolle		75 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Suunnistuskartat		24 000	8 000		8 000		8 000
Nuorisopalvelut	50 000	32 000	10 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Nuoris- ja Taitotuvan tilojen laite- ja kalustohankinnat	40 000	32 000	0	8 000	8 000	8 000	8 000
Sähköinen nippuleikkuri ja liimasidontakone Taitotuvalle	10 000		10 000				
Lasten päivähoitopalvelut	10 000	10 000	10 000	0	0	0	0
Metsätähden lisäosan kalustehankinnat	10 000	10 000	10 000				
Ympäristölautakunta	295 000	280 000	35 000	85 000	60 000	50 000	50 000
Konekeskuksen kalustohankinnat	90 000	90 000	15 000	20 000	25 000	15 000	15 000
Ruokapalvelun kalustohankinnat	100 000	85 000	10 000	35 000	10 000	20 000	10 000
Siivoustoimen kone- ja kalustohankinnat	75 000	75 000	0	30 000	15 000	15 000	15 000
Kiinteistönhoidon konehankinnat	30 000	30 000	10 000		10 000		10 000
KONEET JA KALUSTO							
Tulot	0	0	0	0	0	0	0
Menot	583 000	660 000	197 000	168 000	131 000	93 000	81 000
Nettomenot	583 000	660 000	197 000	168 000	131 000	93 000	81 000
PYSYVIEN VASTAAVIEN SIJOUKSET							
OSAKKEET JA OSUUDET	-160 000	-160 000	-70 000	-50 000	-40 000	0	0
Ympäristölautakunta	-160 000	-160 000	-70 000	-50 000	-40 000	0	0
Asuntotoimi	-160 000	-160 000	-70 000	-50 000	-40 000	0	0
Asunto-osakkeiden hankinta		0					
Asunto-osakkeiden myynti	-160 000	-160 000	-70 000	-50 000	-40 000		
OSAKKEET JA OSUUDET	-160 000	-160 000	-70 000	-50 000	-40 000	0	0
Tulot	-160 000	-160 000	-70 000	-50 000	-40 000	0	0
Menot	0	0	0	0	0	0	0
Nettomenot	-160 000	-160 000	-70 000	-50 000	-40 000	0	0
INVESTOINNIT YHTEENSÄ							
Tulot	-360 000	-360 000	-110 000	-90 000	-80 000	-40 000	-40 000
Menot	4 200 000	3 574 000	1 578 000	673 000	626 000	378 000	216 000
Nettomenot	3 840 000	3 214 000	1 468 000	583 000	546 000	338 000	176 000

6 HENKILÖSTÖSUUNNITELMA 2019-2022

KUNNANHALLITUS Virka- tai toiminimike	Henkilömäärä		Muutos edelliseen vuoteen		
	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Kunnanjohtaja	1	1			
Palvelujohtaja	0,5	0,5			
Elinkeinopäällikkö	0,4	0,4			
Kuljetussuunnittelija	0,5	0,5			
Toimistosihtööri	1	1			
Kanslisti	2,8	2			
Taloussihtööri	1	1			
Ostolaskusihtööri		0,7			
Kirjanpitäjä	1,5	1,5			
Palkanlaskija	1,7	2			
Atk suunnittelija	1	1			
Atk-tukihenkilö	2,5	2,5			
Pääluottamusmies	0,3	0,4			
Työsuojelupäällikkö	0,16	0,16			
Työsuojeluvaltuutettu	0,24	0,24			
KUNNANHALLITUS	14,6	14,9	14,9	14,9	14,9

Pääluottamusmiehen ja työsuojelupäällikön tehtävät kunnanhallituksen alaista henkilöstöhallintoa.

Tulevien vuosien luontainen poistuma aiheuttaa pientä vähenemää, jota nyt ei voi ennakoida.

Mahdollinen maakuntauudistus vähentää myös hallintohenkilöstön määrää.

PERUSTURVALAUTAKUNTA

Virka- tai toiminimike	Henkilömäärä		Muutos edelliseen vuoteen		
	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Hallinto ja toimisto					
Palvelujohtaja	0,5	0,5			
Toimistosihtööri	1,5	1,5			
Yhteensä	2,0	2,0	2	0	0
Sosiaalipalvelut					
Sosiaalityöntekijä	3	3			
Palveluohjaaja	1	1			
Perhetyöntekijä	2	2			
Sosiaalipalvelusihtööri	0,5	0,5			
Kuntouttavan työpajan ohjaajat	2	2			
Liikkuvan asumisentyön ohjaaja	1	1			
Yhteensä	9,5	9,5	9,5	0	0
Kotihoito/seniorikeskus					
Vanhuspalvelupäällikkö	1	1			
Sairaanhoitaja	8	8			
Lähi-/perushoitaja	14	15			
Kodinhoitaja	5	4			
Palveluvastaava	1	1			
Päiväkeskusohjaaja	1	1			
Fysioterapeutti	2	2			
Asiakasohjaaja	0	1			
Yhteensä	32	33	33	0	0

Päiväranta					
Palveluvastaava	1	1			
Sairaanhoitaja	2	2			
Perus/lähihoitaja	17	17			
Hoitoapulainen	2	2			
Yhteensä	22	22	22	0	0
Palvelutalo Kotiranta					
Palveluvastaava	1	1			
Sairaanhoitaja	1	1			
Lähihoitaja	10	10			
Yhteensä	12	12	12	0	0
Palvelutalo Metsätähti					
Palveluvastaava	1	1			
Sairaanhoitaja	1	2			
Lähi/perushoitaja	10	14			
Yhteensä	12	17	17	0	0
Palvelutalo Tammela					
Palveluvastaava	0,3	0			
Lähi/perushoitaja	6	0			
Yhteensä	6,3	0	0	0	0
Kehitysvammaispalvelut					
Kehitysvammahuollon ohjaaja	1	1			
Ohjaaja	2	2			
Yhteensä	3	3	3	0	0
Tammiranta					
Palveluvastaava	0,7	0			
Sairaanhoitaja	3	0			
Lähi/perushoitaja	7	0			
Toimistosihtheeri	0	0			
Yhteensä	10,7	0	0	0	0
Vanhuspalveluiden varahenkilöstö	2	6	6	0	0
vakainainen muihin yksiköihin sijaisiksi siirretty henkilöstö					
Sairaanhoitaja		3			
Lähi/perushoitaja		9			
Yhteensä		12			
PERUSTURVALAUTAKUNTA	111,5	116,5	104,5	0	0

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Virka- tai toiminimike

	Henkilömäärä				
	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Sivistystoimenjohtaja	0,8	1			
Hyvinvointipäällikkö/kansalaisopiston rehtori	0,2	1			
Apulaisrehtori	0,75	0			
Toimistosihtheeri (hallinto)	1	1			
Peruskoulun rehtori	0,75	0,75			
Apulaisrehtori	0,75	0,75			

Lehtori	13	10			
Luokanopettaja	17	17			
Erityisluokanopettaja	1	1			
Erityisopettaja	5	5			
Päätoiminen tuntiopettaja	11	18			
Sivutoiminen tuntiopettaja	1	1			
Koulukuraattori	1	1			
Lukion rehtori	0,5	0,5			
Lehtori	6	6			
Sivutoiminen tuntiopettaja	1	1			
Koulusihteeri	1	1			
Toimistotyöntekijä	0	0			
Suunnittelijaopettaja (kansalaisopisto)	0,65	1,3			
Opistos sihteeri (84 % kans.opisto, 16 % varhaiskasv.laskutus)	1	1			
Kulttuurisihteeri	0	0			
Kulttuurituottaja	0,35	0,35			
Kirjastonjohtaja	1	1			
Kirjastonhoitaja	1	1			
Kirjastovirkailija	1	1			
Kirjastovirkailija/auto	0	0			
Kirjastovirkailija/sivukirjastot	1	1			
Liikuntasihteeri	0,25	0,35			
Vastaava nuorisotyöntekijä	0	1			
Nuoristotyöntekijä	1	1			
Vastaava työpajaohjaaja	0	1			
Työpajaohjaaja	2	1			
Päätoiminen tuntiopettaja (esiopetus)	3	3			
Kasvatusohjaaja	1	1			
Koulunkäynninohjaaja	12	13			
Koulunkäynninavustaja	2,5	2,5			
Varhaiskasvatuspäällikkö	1	1			
Päiväkodin johtaja	3	3			
Varhaiskasvatuksen kiertävä erityisopettaja		1			
Lastentarhanopettaja	5,2	5,2			2
Lastenhoitaja	8	8			-2
Perhepäivähoitaja	11	11	-1		
Perhepäivähoitaja, päiväkot	0,5	0,5			
Työllistetty	3	3			
Ryhmäavustaja	1	1			
Varahenkilö	1	1			
SIVISTYSLAUTAKUNTA	123,2	131,2	130,2	130,2	130,2

Kansalaisopiston tuntiopettajat*

11,5 | 10,9

*Esitetään muusta henkilöstötaulukosta erillisenä henkilöstötyövuosien poikkeavan laskennan vuoksi:

Henkilötyövuodet on laskettu seuraavasti: kansalaisopiston kokonaisopetusmäärä-suunnittelijaopettajien opetusvelvollisuudet / 580 t

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA Virka- tai toiminimike	Henkilömäärä		Muutos edelliseen vuoteen		
	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Konsernin kiinteistöhallinto					
Kiinteistöjohtaja	1	1			
Kanslisti	1	1			
Toimistosihteeri	2	1,25			
Asuntosihtööri	1	1			
Valvoja	0	1			
Yhteensä	5	5,25	-0,25	-1	0
Infrapalvelut					
Tekninen päällikkö	1	1			
Varikon työnjohtaja	1	1			
Yhdyskuntarakentaja	1	3			
Ympäristönhoitaja	0,5	2			
Liikunta-alueiden hoitaja	1	0			
Puutarhuri	0,84	0,84			
Yhteensä	5,34	7,84	0	0	0
Vesihuolto					
Vesi- ja viemärlaitoksen vastaava hoitaja	0	1			
Vesi- ja viemärlaitoksen hoitaja	2	0,70			
Yhteensä	2	1,70	0	0	0
Siivouspalvelut					
Siivoustyönjohtaja	1	1			
Laitoshuoltaja	17	15			
Yhteensä	18	16	0	-5	0
Kiinteistönhuolto					
Kiinteistötyönjohtaja	0	1			
Kiinteistönhoitaja	6	5			
Maalari, vanhempi	0	1			
Yhteensä	6	7	0	0	0
Ruokapalvelu					
Ravitsemustyönjohtaja	1	1			
Emäntä	1	1			
Ravitsemistyöntekijä, ruoka-auton kuljettaja	1	1			
Ravitsemistyöntekijä	11	11			
Yhteensä	14	14	0	-4	0
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	50,34	51,79	51,54	41,54	41,54

Toinen vesi- ja viemärlaitoksenhoitajan nimikkeistä on muutettu vesi- ja viemärlaitoksenvastaavaksi hoitajaksi.

Yksi kiinteistönhoitajan nimikkeistä on muutettu kiinteistötyönjohtajaksi.

Maalari, vanhempi on siirretty kiinteistönhoidon alaisuuteen.

Koulukeskuksen rakentamista valvomaan on palkattu yksi henkilö kaudelle 6.8.2018-31.12.2020.

RAKENNUS- JA VALVONTALAUTAKUNTA Virka- tai toiminimike	Henkilömäärä		Muutos edelliseen vuoteen		
	Ta 2018	Ta 2019	Ts 2020	Ts 2021	Ts 2022
Ympäristönsuojelusihteeri	1	0,80			
Rakennustarkastaja	1	1			
Yhteensä	2	1,8	0	0	0

7 KUNNAN TUKI YRITYSTOIMINNALLE

Maatilayritykset

Maaseudun yrityskohtaisen koulutus-, neuvonta- ja suunnittelutuen maksuperusteet vuonna 2019. Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille.

- Tilakohtaiset suunnitelmat
Salaojitussuunnitelma 50 % enintään 300 €/suunnitelma
- Erikoistuotantosuunnitelma
Perustamis-, tuotanto-, markkinointi-, yms. suunnitelma 70 %, enintään 350 €/tuotannonala
- Tuotantorakennussuunnitelma
50 %, enintään 1500 €/suunnitelma
- Metsätaloussuunnitelma 20 %, enintään 250 € / suunnitelma.
Tuettavaan osuuteen voi sisällyttää neuvojan matkakorvaukset, postimaksut ja vastaavat palvelun saamisen edellytyksenä olevat kustannukset.

Muut yritykset

Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille. Seuraavia tukia voivat saada ne hankasalmelaiset yritykset, jotka toimivat Hankasalmella ja työllistävät työvoimaa Hankasalmen kunnan alueella. Yrityksen kotipaikkakuntamerkintä Hankasalmelle ei siis yksin oikeuta näihin yritystukiin, vaan yrityksen on toimittava ja työllistettävä Hankasalmella, jotta on näihin oikeutettu.

- Oppisopimustuki
Hankasalmelaiselle yritykselle, joka tekee oppisopimuksen hankasalmelaisen työttömän kanssa.

Tuki on 170 € kuukaudessa korkeintaan 12 kuukauden ajalta.
- Koulutustuki
Yrittäjän toimialaan liittyvistä kurssimaksuista korvataan 50 %, enintään 400 €/v.
- Yrityksen kehittämistuki
Konsultointikustannuksista tai niihin rinnastettavista toimista, jotka kohdistuvat yrityksen kehittämiseen, korvataan 50 %, enintään 400€/vuosi, mikäli rahoitusta ei ole mahdollista saada/saatu muista lähteistä.
- Messu/näyttelypaikkatuki
50 % enint. 300 €/näyttelykerta. Tuki voidaan myöntää kahteen tapahtumaan/yritys/vuosi. (Tuki koskee näyttelypaikan vuokraa.)
- Teollisuusmaan myynti
Teollisuusmaata myydessä peritään valtuuston kulloinkin vahvistama hinta ja vesihuollon liittymismaksu.

Maksatus

Avustuksia on haettava kirjallisesti. Avustus maksetaan jälkikäteen ja hakemukseen on liitettävä kuittijäljennökset suoritetuista maksuista tai muu selvitys toimenpiteen toteutumisesta. Avustuksia laitetaan maksuun kolme kertaa vuodessa: huhtikuussa, elokuussa ja joulukuussa.

8 AVUSTUKSET TALOUSARVIOSSA 2019

	Määräraha Ta 2019	Määräraha Ta 2018	Muutos euroa
KUNNANHALLITUS	258 500	271 500	-13 000
<i>Luottamushenkilöhallinto:</i>			
Veteraanien kuntoutus	13 000	13 000	
Yleisavustus 4H:lle	12 500	12 500	
4H, toimistohuoneen vuokra	1 000	1 000	
9-luokkalaisten kesätyöllistämiseen 4H:lle	3 000	3 000	
Stipendit ensimmäisen tutkinnon suorittaneille hankasalmelaisille	20 000	20 000	
Seuratalojen ylläpitoavustukset	3 500	3 500	
Haja-asutusalueen vesihuolto (sis. Säkinmäen avustus)	54 000	54 000	
Suurtahtumien tuki (mm. Kihveli Soikoon)	18 000	18 000	
Joukkoliikenteen tukeminen (linja-autolla tehtävä ostoliikenne)	80 000	90 000	-10 000
Kotiseutuyhdistys museokylän ylläpito	5 000	5 000	
<i>Elinkeinopalvelut:</i>			
Tuet yrityksille	15 000	15 000	
<i>Maaseutupalvelut:</i>			
Kylätoimikuntien avustukset	500	500	
4H, toimistohuoneen siivous ja vuokra	4 000	4 000	
Tuet maatilayrityksille	2 000	2 000	
Tuettujen maksullisten lomapäivien tuki	7 000	7 000	
<i>Kunnallinen työllistäminen:</i>			
Hankasalmelaisten nuorten työllistämiseen (4H)	16 000	16 000	
Kuntalisä 200 €/kk järjestöille			
työttömän (ensisijaisesti pitkäaikaistyötön) työllistämistä - tai 300 €/kk			
yritykset/yhdistykset/ järjestöt, jos työllistävät pitkäaikaistyöttömän			
ilman palkkatukea väh. 80% työajalla	4 000	7 000	-3 000
PERUSTURVALAUTAKUNTA	57 900	57 900	
<i>Perusturvan hallinto:</i>			
Mielenterveysyhdistys Tuikku	50 400	50 400	
(avustusta maksetaan 53 000 e, laskennallinen alv-			
palautus huomioituna kunnan menoksi jää 50 400 e)			
Avustukset yhteisöille	2 500	2 500	
Avustukset MLL	5 000	5 000	
SIVISTYSLAUTAKUNTA	23 900	22 900	1 000
<i>Kulttuuripalvelut:</i>			
Avustukset yhteisöille ja yksityisille	13 000	12 000	1 000
<i>Liikuntapalvelut:</i>			
Avustukset seuroille	7 000	7 000	
<i>Nuorisopalvelut:</i>			
Avustukset nuorisojärjestöille	3 900	3 900	
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	114 000	115 000	-1 000
<i>Liikennealueet:</i>			
Yksityisteiden kunnossapito- ja perusparannusavustukset	114 000	115 000	-1 000
KAIKKI YHTEENSÄ	454 300	467 300	-13 000

Talousarviossa on muitakin avustuksia kuin tässä luettelossa mainitut sekä avustuksia, jotka ovat lakisääteisiä, esim. sosiaalipalvelut/toimeentulotuki.

9 KULJETUSKUSTANNUKSET

Kuljetuskustannukset sisältyvät eri hallintokuntien talousarvioihin

euroa	Ta 2017	Ta 2018	Ta 2019
Joukkoliikenne	140 000	90 000	80 000
Toimintakeskus	40 000	53 000	53 000
VPL-kuljetukset (vammaispalvelulaki)	260 000	280 000	280 000
Sosiaalilainsäädännön mukaiset kuljetukset	57 700	57 700	57 000
ateriat	42 700	42 700	42 000
SHL	0	0	0
Seniorikeskus	15 000	15 000	15 000
Koulukuljetukset	600 000	737 000	700 700
11-vuotinen oppivelvollisuus	75 000	63 000	63 000
perusopetus	500 000	650 000	613 000
lukio	25 000	24 000	24 700
yhteensä	1 097 700	1 217 700	1 170 700

10 KONSERNIN TYTÄRYHTIÖT

Kunnan tytäryhtiöt	Osakkeiden tuottama määräysvalta:
Yhtiö:	
Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	68,54 %
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20 %

Kuntakonsernin tytäryhtiöiden asettamat suunnittelukauden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet:

10.1 Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistökannan korjausvelan vähentäminen	Kiinteistöjä kunnostetaan erillisen korjausohjelman mukaisesti	Korjausohjelma
Vuokrausasteen nostaminen	Vuokrausastetta nostetaan luopumalla tyhjiksi jääneistä ja merkittäväällä vajaakäytöllä olevista rakennuksista.	Vuokrausaste
Vuokrien kohtuullinen hintataso.	Vertailu ympäryskuntien vuokra-asuntotarjonnan hintatasoon	Vertailu aikaisempien vuosien ja ympäristökuntien vuokratasoon

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumislle:

- Rahoituksen saamisen ongelmat

- Lainojen korkojen nousu
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Heikko käyttöaste
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa ja tehokas perintä varmistamaan vuokrasaatavia
- Kokonaistaloudellisessa tarkastelussa vertaillaan eri energiamuotojen käytön vaikutuksia ja pyritään löytämään edullisin lämmitystapa
- Käyttöastetta nostetaan kiinteistökantaa kunto- ja korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla, sekä korjausrakentamisella.
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Perustehtävänä on tuottaa ja ylläpitää Hankasalmen kunnassa kohtuuhintaista vuokra-asuntotoimintaa. Kiinteistöjä ylläpidetään teknistaloudellisesti järkevällä tavalla. Yhtiön taloudenpidossa noudatetaan omistajan ohjausta.

Toiminnan lyhyt kuvaus (palveluajatus):

Tarjoamme kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2019 tavoitteena on nostaa vuokrausastetta, kiinteistökantaa kunto- ja korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2016	TP 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Vuokrausaste		78 %	75 %	> 90%	> 90 %	> 95 %	> 95 %

Merkittävimmät investoinnit 2019

- Korjausohjelman käynnistäminen kunnostamalla kolme kiinteistöä
- Vuokrausasteen nostaminen purkamalla yksi rakennus

10.2 Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvo säilyy ja omistaja saa kohtuullisen tuoton	Kiinteistöä ylläpidetään siten, että tavoite täyttyy. Tarvittaessa vuokrasopimukset neuvotellaan uudelleen.	Kiinteistö tuottaa omistajalle kohtuullista voittoa (1 – 5 % vuokratulosta)

Tehtävä:

Omistaa ja hallita Hankasalmen kunnan Hankaveden kylässä sijaitsevaa liikekiinteistöä (077-404-4-24).

Toiminnan lyhyt kuvaus /palveluajatus:

Kiinteistön liike- ja asuintilojen käyttöaste pyritään pitämään korkeana, alueellisesti kilpailukykyisillä mutta kannattavilla vuokratasoilla.

Merkittävimmät Investoinnit 2017-2020

- Kiinteistön ulkomaalaus on toteutettu vuonna 2017

Merkittävimmät Investoinnit 2019-2022

- Hallituksen/yhtiökokouksen korjaussuunnitelmassa ei ole esitetty investointeja 2018-2022.

10.3 Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvon ylläpito	Suunnitelmallisten ylläpitokorjausten avulla estetään kiinteistön arvon lasku	Hoitovastikkeen taso Kiinteistöarvion tulos

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiseksi:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Lainojen korkojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet
- Kiinteistön käyttöaste mahdollisen SoTe-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Käyttöaste pyritään pitämään korkeana
- Kiinteistön vetovoimaisuus ylläpidetään
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Tarjota nykyaikaiset ja tarpeenmukaiset toimitilat kiinteistön käyttäjille, ja täyttää kiinteistön omistajien tuotto-odotukset.

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Tarjotaan käyttäjille terveelliset ja toimivat tilat
- Järjestetään käyttäjille toimitilapalvelut sopimusten mukaisesti

Taloudelliset tavoitteet

- Tiloja ylläpitämällä säilytetään kilpailukyky, vetovoimaisuus, käyttäjille kohtuulliset menot ja omistajille odotusten mukainen tuotto.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2016	TP 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Hoitovastike	€/osake	4,38	4,38	4,58	4,58	4,62	4,65
Rahoitusvastike	€/osake	1,73	2,73	3,08	3,08	3,10	3,10

10.4 Kiinteistö Oy Vuokrahanka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Käyttöaste Asukastyytyväisyys	Huoneistojen käyttöaste 97 % Huoneistojen kunnossapito	% Kysely

Yhtiö pidetään itsenäisenä, ellei sen myynti onnistu taloudellisesti järkevästi.

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiseksi:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Yhtiön maineen ylläpitäminen kohtuuhintaisena ja huoneistojen kunnosta huolehdittavana yhtiönä
- Luottokelpoisuuden ja elämäntapojen tarkastus asuntoa haettaessa
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

- Omistaa ja hallita vuokra-asuntoja

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Vuokra-asuntojen vuokraus ja ylläpito

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Ta 2017	Ta 2018	Ta 2019
Käyttöaste	%	97,0	97,0	97,0

Merkittävimmät Investoinnit 2019

- Harkitaan hissien rakentamista asumisviihtyvyyden parantamiseksi ja ylläpitämiseksi.